

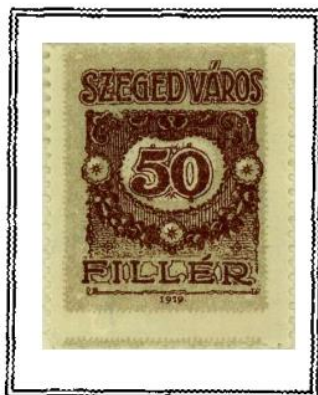
A MAGYAR OKMÁNYBÉLYEGEK.

IRTÁK:

KÖLBIG FERENC

ÉS

Dr. HOLLAENDER GYÖRGY.

FILETÉLIATÖRTÉNETI FORRÁSKIADÁS

Közreadja:

KÁNTÁS BALÁZS

KÖLBIG FERENC – DR. HOLLAENDER GYÖRGY:

A MAGYAR OKMÁNYBÉLYEGEK

Az eredetileg 1924-ban megjelent
filatéliatörténeti forrást elektronikusan közreadja
és az általános filatéliai bevezetőt írta:

Kántás Balázs

HUNGARICA ELECTRONICA
BUDAPEST
2024

ÁLTALÁNOS ELŐSZÓ EGY FILATÉLIATÖRTÉNETI FORRÁSKIADÁSHOZ A BÉLYEGEKRŐL ÉS A BÉLYEGGYŰJTÉS ÉRTELMÉRŐL

A bélyeggyűjtés kétségtelenül máig az egyik legnagyobb változatosságot, szellemi és esztétikai élményt kínáló értelmiségi hobbitevékenységek közé tartozik annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedekben mind idehaza, mind a nemzetközi szinten kétségtelenül veszített a népszerűségéből. Ez még akkor is így van, ha világunk gyors fejlődése, digitalizációja és automatizációja a bélyeget, ezt a hagyományosan papíralapú dokumentum/irat-/aprónyomtatvány-típust is új társadalmi kontextusba helyezi, új fajtáinak megjelenését idézi elő, és új társadalmi, hivatali és kulturális funkciókat kölcsönöz neki. Az 1840-től máig megjelent mintegy 600 ezer bélyeg (és számtalan egyéb filatéliai tárgy, elsónapi boríték, levelezőlap, képeslap stb.) motívumokban gazdag, távoli országok történelmébe, hagyományaiba és kultúrájába betekintést engedő világa szinte kimeríthetetlen, és többek között az a csodálatos benne, hogy az újabb és újabb kibocsátások révén folyamatosan bővül. Az eredetileg kizárólag postai bérmentesítésre szolgáló, apró, színes, grafikai ábrát tartalmazó értékpapírok állami és magán postaszolgálatok általi folyamatos kibocsátása mára elsősorban inkább a gyűjtői igényeket szolgálja ki, új és új, sokszor egyre hivalkodóbb és formabontóbb grafikai tartalommal a hivatali okmányfunkció, postai bérmentesítés helyett. Gyűjtésével, történetének, motívumainak és nyomdai, technikai előállításának tanulmányozásával pedig önálló történeti segédtudomány, a filatélia foglalkozik.¹

A bélyeggyűjtés alapvetően a postabélyegek gyűjtésével foglalkozó tevékenységet jelöli. A bélyeggyűjtésen belül a (görög szavakból képzett) filatélia kifejezés a postai díjak és hatóságok fiskális bevételeinek elszámolása céljából készített postai és

¹ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010.

illetékbélyegek, valamint a hozzájuk kapcsolható tárgyak, mint például bélyeggel ellátott borítékok, csomagok, bélyeggel ellátott okiratok gyűjtésére korlátozódik. A további számos egyéb bélyegfajta (pl. a tagdíj, vagy a reklámbélyegek) az ún. parafilatéliával foglalkozók érdeklődésének tárgya. Az első postai bélyeg a Penny Black volt, melyet Angliában adtak ki 1840-ben. Az ifjú Viktória brit királynőt ábrázolta, s a szélei nem voltak perforálva, emiatt ollóval kellett kivágni az ívből.

A bélyeg mint értékpapír a 19. század első felében jelent meg. Nagy-Britanniában a 19. század elejére már annyira zavarossá vált a levelek és egyéb küldemények kézbesítéséért fizetendő díjak rendszere, és annyira magasra emelkedtek a bérmentesítési díjak, hogy a kereskedők és a tehetősebb emberek a posta kikerülésével, magánúton, esetleg felfogadott küldöncökkel juttatták célba leveleiket, ami a királyi posta számára jelentős bevételkiesést okozott. Mivel az újságok kézbesítése kevesebbe került, mint a leveleké, a legélmesebbek az újságra láthatatlan tintával írt, vagy a cikkekben aláhúzott szavakból összeolvasandó üzeneteket juttattak így célba. Emellett abban az időben a címzettnek kellett a kézbesítésért fizetni, a levél átvételekor. Ezt sokan megtagadták, mert a díj 2-8 penny – ez akkoriban egy szegényebb embernek jelentős összeg volt –, ráadásul külön illetéket kellett fizetni a többoldalas levélért, de még a borítékért is. A legenda szerint az is szokásba jött, hogy egy egyszerű üzenetet már a levélen elhelyezett apró jelekkel is a címzett értésére adtak, így a levél átvétele szükségtelenné vált. Az ilyen esetekben a kézbesítés fáradsága, költsége megtérítetlen maradt a postaszolgálat számára, tehát az állami vállalat ingyen dolgozott.²

A brit postaszolgálat természetesen küzdött a pénzügyi válságból való kilábalásért, egyre többen sürgették a posta reformját, az ügy még a brit parlament különbizottsága elé is került. A legígéretesebbnek a falusi tanítóból lett főtisztviselő, Rowland Hill (1795-1879) terve bizonyult, amelyet már 1823-ban kidolgozott. A javaslat szerint ne a címzett, hanem a feladó fizesse a kézbesítés díját, előre. Továbbá drasztikusan egyszerűsíteni kell a díjszabási rendszert, és megfizethetővé csökkenteni a díjakat. 1839 nyarán

² James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

kísérletképpen bevezették a távolságtól független 2 pennys díjszabást, majd 1840. január 10-én áttértek az 1 pennys díjra. A reform annyira eredményesnek bizonyult, hogy a kormány a reform további gyakorlati lépéseinek kidolgozásával Hillt bízta meg. Bár a távolságtól független kézbesítési díj Nagy-Britanniában és még számos további országban is újdonságnak számított, Báthory István lengyel király már 1583-ban rendeletben írta elő, hogy a levelekért, tekintet nélkül a címzett lakhelyére, négy lengyel garas fizetendő.³

Megoldandó volt még, hogy a levelekért előre fizetendő díjak lerovása céljából ne legyen szükséges minden alkalommal a postahivatalokat felkeresni. Ennek érdekében készíteni kellett egy nehezen hamisítható értékjegyet, amely a postahivatalokban előre megvásárolható, és amelynek a levélre ragasztásával hitelesen igazolható a postai díj kifizetése. A Times című brit lapban meghirdetett pályázatra mintegy 2700 pályamű érkezett, olykor igen ötletesek, de a zsűri nem talált közöttük igazán megfelelőt. Végül az első bélyeg, a „Penny Black” Henry Corbould grafikus rajzából született, amely William Wyon 1837-ben vert, az ifjú Viktória királynőt ábrázoló emlékérméje alapján készült. Az értékpapírok és bankjegyek nyomásával foglalkozó Perkins, Bacon és Petch cég részére az acélmetszetet Charles Heath és Frederick Heath vésnök készítette.

Rowland Hill, a bélyeg atyjának feljegyzései szerint a megfelelő papír és festék kiválasztásától kezdve sokféle technikai nehézséggel kellett megküzdeni, de végül 1840. május 1-jén megvásárolhatók lettek az első bélyegek, óriási érdeklődést és forgalmat kiváltva, noha a bélyeg hivatalosan csak május 6-án került forgalomba.⁴

Mulatságos filatéliatörténeti érdekesség, hogy az első bélyeg elkészítői túl jól végezték el a munkájukat. A postahivatalokban a levélre ütött bélyegző egyik célja, hogy regisztrálja a levél felvételének helyét és idejét; a másik, hogy a félig a bélyegre ütött bélyegzőlenyomat lehetetlenné tegye a bélyeg újabb felhasználását egy másik levélen. Nos, a Penny Black első sorozatai olyan jó

³ VAJDA Endre, *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967.

⁴ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

minőségű nyomatok lettek, hogy a bélyegzőlenyomat lemosható volt róluk anélkül, hogy ez a bélyegen meglátszott volna, és így a bélyeget a levélről leáztatva újból felhasználhatták. A problémáról értesülve az újabb bélyegeken már gyengébb minőségű festéket használtak.⁵

A brit kormány és a parlamenti felsőház Rowland Hill érdemeit bőkezűen jutalmazta. A brit állami posta ügyvezető titkára, később főigazgatója lett, 13 360 font sterling jutalmat utaltak ki számára, nemesi rangra emelték, bárói címet kapott, valamint a Bath-érdemrendet, nyugdíjba vonulásakor óriási, húszezer fontos jutalomban és évi kétezer fontos nyugdíjban részesítették. A gazdag jutalmazás érthető, ha figyelembe vesszük, hogy Angliában a postára adott levelek száma az 1838. évi 76 millióról 1864-re 642 millióra nőtt.

A sikeresnek bizonyult ötlet bevezetését követően néhány év múlva más országokban is sor került az első bélyegek kiadására: Svájc, Brazília (1843), Oroszország, Finnország (1845), Amerikai Egyesült Államok (1847), Franciaország, Belgium, Bajorország (1849), Ausztria, Spanyolország, Szászország (1850), Románia (1859).

Ami a postabélyegek magyarországi megjelenését illeti, 1848-ban, a szabadságharc alatt Than Mór festőművész megbízást kapott a Debrecenben működő Kossuth-kormánytól az első magyar bélyeg tervének elkészítésére. A bélyegterv el is készült, azonban a megvalósítás csak a nyomdai előkészítésig juthatott. A forradalom és szabadságharc leverését követően, 1850 és 1867 között Magyarország, mint az Habsburg Birodalom egyik tartománya, az Osztrák Postaigazgatás alá tartozott. 1850. június 1-jén jelent meg az első bélyeg hazánkban. Ez tehát osztrák bélyeg volt, a rajta látható Habsburg kétfejű sas hamarosan az elnyomás jelképévé vált.⁶

⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

⁶ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010.
HORVÁTH Károly, *A magyar bélyeg története a kezdetektől a 19. század végéig*, Budapest, Pallas Stúdió, 2002.

Érdekes filatéliatörténeti tény, hogy Magyarország első bélyegkereskedője a polgári Prückler családból való, a hajadon maradt Prückler Klára (1844-1918) volt; 1876. augusztus 24.-én a Soroksári út 25. szám alatt családi bérházban megnyitotta bélyegkereskedését "Prückler J. C." néven. Később a boltot a IV. kerületi Régi Posta 5. szám alatti palotájába költöztette át. Prückler Klára egyébként régi német származású katolikus polgári család leszármazottja volt, amely Schwarzenbachból, Bodenseekreisből, Baden-Württembergből származik. Édesapja Prückler János (1816-1897), édesanyja Faltenmay Mária (1819-1905) volt.⁷

Az első bélyeggyűjtők az 1860-1870-es években gyerekek és tizenéves fiatalok voltak, és akkoriban a bélyeggyűjtést sok felnőtt gyerekes elfoglaltságnak tartotta. Az 1920-as évek táján az értékes bélyegekről szóló hírverések által megnövekedett a bélyeggyűjtők száma. A postai bélyegek árának gyors emelkedését leginkább annak lehetett tulajdonítani, hogy nagyon kevés idősebb bélyeg maradt meg jó állapotban. A legritkább daraboknak a párok vagy a hármascsíkok, illetve a bélyegblokkok számítottak.⁸

Az első magyar postabélyeg-sorozatot a kiegyezés után, 1867. június 1-jén bocsátották ki (2 krajcáros, 3 krajcáros, 5 krajcáros, 10 krajcáros és 15 krajcáros címletben, később pedig 25 krajcáros és 50 krajcáros címletben is). A bélyegeket, itthoni technikai feltételek híján, Bécsben nyomtatták, és az - osztrák postaszolgálat is használatba vette azokat. Ez sok vitához vezetett, de a mai filatéliai szakmai konszenzus szerint ez tekintendő az első magyar bélyegsorozatnak.⁹

A magyar állam a kiegyezés után néhány évvel, 1871-ben kezdte meg az önálló bélyegkiadást. Az osztrák postabélyegeket egyébként 1867. június 15-éig, az illetékbélyegeket június 30-ig használhatták fel bérmentesítésre illetve illetékfizetésre. A Magyarországon használt osztrák bélyegek ezért a magyar gyűjtemények részét (is) képezik. A kiegyezés évében a magyar és az osztrák kormány közös postabélyegek kiadásában egyezett meg, amit az osztrák állami nyomda gyártott le. Ezek a bélyegek 1871. július 31-éig voltak felhasználhatók. 1868-ban alakult meg a magyar

⁷ HORVÁTH Károly, *A magyar bélyeg története a kezdetektől a 19. század végéig.*

⁸ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

⁹ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története.*

Állami Nyomda. A bélyegek gyártására való felkészülés éveket vett igénybe, így az első hazai gyártású (illeték)bélyegek gyártását 1870. október 1-jén kezdték meg, és az ezt követő hetekben kerültek forgalomba. Ezeket követték az 1871 májusának elején forgalomba hozott első magyar gyártású (kőnyomatos) postabélyegek, amelyek első darabjai nyomdahibásak voltak, ezért 1871 januárjában és februárjában milliószámra semmisítették meg a hibás bélyegeket. Ugyanakkor filatéliatörténeti érdekesség, hogy hibás nyomású levelezőlapokat és postautalványokat kiadták, mivel azokból elfogyott az előző kiadású készlet.¹⁰

1874-1881 között a színes számú krajcáros bélyegeket, 1888-1899 között a fekete számú krajcárost és 1900-1913 között a turulos bélyegeket adták ki. 39 év alatt, a hírlapbélyeggel együtt, sok milliárdot. Ezekből a bélyegekből viszonylag sok maradt fenn, viszont egyes gyártási sajátosságok miatt igazi ritkaságok is akadnak közöttük. 1881-től a bélyegeket vízjeles papírokra nyomtatták. Az I-es vízjellel indultak és 1913-ban a VII-es vízjelű bélyegek voltak forgalomban. A különböző vízjelállások kigyűjtése, a vízjelhibák, az eltérések, a nyomdahibák sok örömet szereztek a gyűjtőknek. A vízjelek azonosítása nem volt egyszerű feladat, odafigyelést és tapasztalatot igényelt. Ezért a 100-as kötegeket készítőik kezdetben szét sem válogatták vízjel szerint a bélyegeket, így azok vegyesen kerültek a kötegekbe. A bélyegek vízjeles papírra nyomtatása 1962-ben, a XIII-as vízjellel szűnt meg. Szintén nagy odafigyelést igényelt a bélyegek sokféle fogazása, így kezdetben ezek is vegyesen kerültek a kötegekbe.¹¹

A legtöbbben azon ország bélyegeit gyűjtik, ahol élnek, vagy korábban éltek, illetve ismerik azt, beszélik nyelvét. A magyar bélyegeket a világ minden részén gyűjtik. Aki a Magyarországon kiadott bélyegeket gyűjti, arra törekszik, hogy lehetőleg a bélyegkiadás kezdetétől, de legalább 1900-tól, vagy 1913-tól teljes, postatiszta vagy használt bélyeggyűjteménye legyen. Ehhez a legtöbb gyűjtőnek sok évtized kell, és még akkor sem teljes a kollekciója. A magyar bélyegek mellett sokan gyűjtenek külföldit is, például egy vagy több ország minden kiadott bélyegét. Széles táborra van a motívumgyűjtésnek: például a gyűjtő elhatározza, hogy a

¹⁰ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

¹¹ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

vasúttal összefüggő, Magyarországon vagy a világon kiadott minden bélyeget gyűjt. Tetszés szerint lehet gyűjteni a bélyegen megjelenő témák bármelyikét, például sport, lepke, ló, kutya, macska, kerékpár, autó, hajó, repülőgép stb.¹²

Manapság persze a bélyeggyűjtés veszített korábbi – vitathatatlanul nagy – népszerűségéből. A mobilkommunikáció és az elektronikus, internetes levelezés és a közösségimédia-platformok (e-mail, MSN, Skype, Facebook, Messenger, Instagram, stb.) térnyerésével a magánemberek többsége leszokott a kézzel írott levelek küldéséről, ami a bélyegek egyik legjellemzőbb megjelenési formája az emberek életében. A gyors, praktikus mobil és internetes kommunikációhoz képest a papíralapú levelezés hosszadalmas és bizonytalan, ráadásul a küldemény útközben akár el is kallódhat. Emiatt a korsajátosság miatt a bélyeggyűjtők rendszerint ma már többségében az idősebb korosztály tagjai, akik életében a kommunikáció egyik legfontosabb eszközeként a mainál sokkal inkább jelen voltak a bélyegek. Fiatalok ma már ritkábban érdeklődnek a bélyegek iránt, mert az ő életükhöz ezek a papír alapú dokumentumok már nem kötődnek annyira, sőt, olykor még eredeti funkciójukkal sincsenek feltétlenül tisztában.¹³

A gyűjtők azonban még ma is rendszeresen és számottevő mennyiségben vásárolják és mintegy „raktározzák” – többnyire használatlanul – az újonnan megjelenő bélyegeket. A jelenkori bélyegekből a korszerű technológia és minőség-ellenőrzés miatt ráadásul alig kerülnek ki olyan ritkaságok, amelyek hosszú távon értékke válhatnának. Aki tehát manapság esetleg befektetés céljából adná a fejét bélyeggyűjtésre, az elsősorban a postai bevételek növelése érdekében, forgalmi cél helyett pusztán a gyűjtői igényeket kihasználó, és emiatt többnyire öncélú modern bélyegkiadások esetében valószínűleg csalódni fog, míg ennek a csalódásnak az elkerülésére az un. klasszikus bélyegek esetén is csak jelentős időbefektetéssel megszerezhető tudás és megbízható tapasztalat birtokában van esélye. Egy ország filatéliai tudása ugyanakkor nem pusztán öncélú tevékenység, hanem történelmi segédtudomány, mely egyben a nemzeti kultúra része is. A filatélia magasabb szintű művelői a bélyegekről szóló szakirodalom révén

¹² NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

¹³ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

ugyanis minden korban a bélyegképek által kifejezett, a társadalom számára fontosnak tekintett kulturális értékeket jelenítik és őrzik meg, valamint adják tovább az utókornak.¹⁴

A bélyeg fogalmát egyébként általános, hétköznapi értelemben leginkább úgy határozhatjuk meg, hogy az nem más, mint postai küldeményekre felragasztható, és azok bérmentesítésére szolgáló, kisméretű, többnyire színes nyomtatású postai értékciikk, állami monopólium alá tartozó értékpapír. A bélyeg funkciója persze lehet még különböző illetékek, államok és különböző szervezetek által kirótt díjak befizetésének igazolása is. Elsődleges feladata mellett a bélyeg képi, illetve szöveges tartalmával a kibocsátó állam kulturális, politikai, társadalmi helyzetéről, történelméről, mindennapi életéről is tájékoztatja használóit és gyűjtőit, hiszen megjelenése óta gyűjtői szenvedély tárgyát képezi. Anyagi értéke mellett, hiszen értékpapír, egyúttal gyakran magas esztétikai, szakmai és történeti értéket is képvisel.¹⁵

A bélyegek, mint művészi alkotások többféle, lényegében számtalan, de legalábbis nagyon sok módon kategorizálható formában kerülnek a piacra, és ennek köszönhetően meglehetősen sokszínűek, sokfélék, a modern nyomdatechnika megjelenésével pedig kinézetüknek már csak a képzelet szab határokat...¹⁶ A bélyegeket pedig, csak úgy, mint más értékkel bíró, vagy bizonyos jogokat biztosító, papír alapú okmányokat, okiratokat, értékpapírokat, például a pénzt, már a megjelenésük kezdete óta, a 19. század közepétől kezdve hamisítják, ezt pedig a hamisítók jellemzően nyereszkeskedési, anyagi haszonszerzési céllal teszik.¹⁷

A filatéliai hamisítványokról érdemes néhány szót szólni, hiszen a bélyeggyűjtés önálló területét képezik. Ezek általában olyan papír alapú entitások, amelyek első látásra pontosan úgy néznek ki, mint a valódi bélyegek, de amelyeket megtévesztés vagy csalás céljából készítettek, hogy a használókkal elhitessék: azok valódiak. Ezek azonosítása a filatélia, a bélyegekkel és a postatörténettel

¹⁴ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

¹⁵ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

¹⁶ TÓTH Dávid, *A bélyeghamisítás hazai és külföldi szabályozása*, Magyar Jog, 2019/10.

<https://szakcikkladatbazis.hu/doc/1339443>

Letöltés ideje: 2023. október 3.

¹⁷ TÓTH Dávid, *A bélyeghamisítás hazai és külföldi szabályozása*.

foglalkozó történeti segédtudomány egyik igen nagy szakmai kihívást jelentő ága, a hamisítás tanulmányozása pedig kétségtelenül igen érdekes szakterület, a bélyegszakértők munkája pedig mindig újabb és újabb kihívásokat tartogat.¹⁸

Az alább idézett meghatározások nagyrészt megegyeznek a rangos *Scott Standard Postage Stamp Catalogue* című brit filatéliai kiadvány különböző legújabb kiadásainak bevezetőjében is szereplő meghatározásokkal. A filatéliai hamisítvány, hamis bélyeg vagy hamis filatéliai tárgy kifejezést jellemzően a gyűjtők megtévesztésére és a bélyegkibocsátó kormányok megtévesztésére, illetve az államok bélyegkibocsátási monopóliumának kijátszására gyártott bélyegekre használjuk. A hamisítás történhet a bélyegek lepecsételésére, felülnyomásaira, a hozzáadott vagy levágott perforációkra, illetve bélyegtervmódosításokra vonatkozóan is. Gyakran az eredeti bélyegek szolgálnak a hamisítás alapjául, és készül egy eredetileg valódi értékpapírból filatéliai hamisítvány oly módon, hogy a bélyeg külsejét, megjelenését, adattartalmát, a rajta olvasható/látható feliratot vagy képi tartalmat, grafikát megváltoztatják. Előfordul az is, hogy egy tömegbélyeget azzal a szándékkal manipulálnak, hogy az eredeti bélyegkiadás egy ritka változatát, tévnyomatát vagy felülnyomását imitálja, ez által a magas gyűjtői érték látszatát keltve, a gyűjtői társadalmat súlyosan, törvénysértő és etikátlan módon megtévesztve... Gyakran felmerül az a kérdés is, hogy mikor készült egy bélyeg jogszerűen postai használatra, és mikor tekintendő egyáltalán valódinak. Matthew Karanian például a következő irányelvet javasolja ennek megállapítására: a bélyegek akkor valódiak, ha a gyakorlatban is nemzetközileg elismertek, elfogadottak, és ez még akkor is így van, ha ez nincs írásba foglalva például szerződés vagy nemzetközi megállapodás által. Ez egyébként pontosan ugyanaz a nemzetközi jogi elv, amely a nemzetállamok elismerésére is vonatkozik. Egy nemzet akkor válik nemzetállammá, amikor a nemzetközi közösség elkezd nemzetállamként kezelni. Létezik olyan eset is, amikor egy államot a nemzetközi jog nem ismer el teljes egészében, de az általa kibocsátott bélyegeket mégis elfogadják a nemzetközi

¹⁸ JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok*, Budapest, Hetedhétthár Kiadó, 2010.

postaforgalomban. Erre remek példa a vitatott hovatartozású, Örményország és Azerbajdzsán által is követelt, állandó fegyveres konfliktusok által sújtott Hegyi-Karabah de facto állam, amely ugyan nem tagja az Egyetemes Postaegyesületnek, ami egyébként a legitim bélyegkibocsátás egyik nemzetközi alapfeltétele lenne, de a postáját mégis kézbesítik, ez azt bizonyítja, hogy az általa kibocsátott bélyegek nem hamisítványok, a nemzetközi közösség önálló bélyegkibocsátó entitásként kezeli.¹⁹

A történelem során állami és a magán postaszolgálatok már igen korán kidolgozták a bélyegek védelmét szolgáló eljárásokat. E lépések némelyike hasonló a hamis pénz elleni védelemre használt okmánybiztonsági eljárásokhoz, hiszen a bélyeg a bankjegyhez hasonlóan értékpapír, tulajdonképpen pénz helyettesítésére szolgáló okmány. A főbb eljárások, módszerek a következők:

vízjelek

speciális papír

finom vésés

speciális nyomtatási módszerek

különleges tinta a bélyegzőkhöz

selyemszálak beillesztése a bélyegpapírba

erős nagyítóval vagy mikroszkóppal látható vagy láthatatlan

titkos jelzések, mikrofeliratok

bélyegek újbóli kiadása bizonyos időközönként, esetleg a korábbiaknál fejlett nyomdai technológiával

Ha a bélyegek még használatlanok, azaz postatiszták, pusztán ránézésre nem lehet megkülönböztetni a filatéliai és a valódi postabélyegeket; az előállításukhoz használt technikák azonosak. Ha azonban a bélyegeken bélyegzőlenyomatok vannak, könnyebben meg lehet különböztetni őket egymástól. A bélyeggyűjtés tárgyát képezi a postakezelési jelekkel ellátott filatéliai tárgyak gyűjtése is, így ezeket is hamisíthatják. Ha egy bélyegen hamisított bélyegző van, akkor az szükségszerűen filatéliai hamisítványnak minősül, ha a bélyeg maga eredeti is, mivel nyilvánvalóan gyűjtőknek való

¹⁹ Matthew KARANIAN, *The Karabagh Story*, American Philatelist, 2000, vol. 114. No. 3.

eladásra készült, nem pedig postai küldemény bérmentesítésére, a bérmentesítés és a „futás”, postán való elküldés pedig adott esetben soha nem történt meg. Ha a postai bélyegző valódi, de maga a bélyeg hamis, akkor úgynevezett postai hamisítványról van szó, mivel a hamisítók sokszor valódi bélyegzőket használtak hamisított bélyegek látszólagos érvénytelenítésére, illetve azokat postaforgalomba kerülve valódi postabélyegzőkkel is érvényteleníthették. A filatéliai forgalomba, bélyeggyűjtőkhöz eljutó postai hamisítványok, amelyek valódi bélyegekként futottak keresztül a postaszolgálaton, és bérmentesítették általuk, egyébként meglehetősen ritkák, és már ez önmagában is értékessé teszi őket, jelentős gyűjtői értéket képviselnek.²⁰

A hamis bélyegeket előállító személyek sikere egyébként régebben elsősorban attól függött, hogy a hamis bélyegek kellően nagy mennyiségben készültek-e, és kerülnek-e forgalomba, a fő céljuk pedig az volt, hogy anyagi ráfordításaik megtérüljenek, hiszen a hamis bélyegek előállítása maga is pénzbe került. Jellemző gyakorlat volt, hogy az a személy, aki ezeket a bélyegeket használná, úgy kellett, hogy érezze, hogy jóval alacsonyabb áron vásárolhatja meg őket, mint amennyit egy állami postahivatalban fizetne, és megtévesztik, hogy azt higgye, hogy az általa vásárolt és felhasználni megkísérelt bélyegek valódiak, azaz bérmentesítésre alkalmasak... Ez tette a mindennapi postaforgalomban használt bélyegeket a hamisítási tevékenység elsődleges célpontjává, a másik hamisítási cél pedig, mint fentebb írtam, valamivel később a gyűjtők megtévesztése volt. A bélyeghamisítások felismeréséhez pedig nyilvánvalóan bélyegszakértőkre van szükség.²¹

A jelenleg hatályos magyar büntető törvénykönyvben a bélyeghamisítás önálló, súlyos büntetésekkel fenyegetett bűncselekmény:

*„391. § (1) Aki forgalomba hozatal vagy felhasználás céljából
a) bélyeget utánoz vagy meghamisít,
b) hamis vagy meghamisított bélyeget megszerez, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

²⁰ JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok*.

²¹ JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok*.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki hamis, meghamisított vagy felhasznált bélyeget valódiként vagy fel nem használtként forgalomba hoz vagy felhasznál.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bélyeghamisítást

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékű bélyegre, illetve

b) bűnszövetségben

követik el.

(4) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a bélyeghamisítást kisebb vagy azt el nem érő értékű bélyegre követik el.

(5) E § alkalmazásában

a) bélyeg:

aa) a postabélyeg, akkor is, ha még nem került forgalomba, vagy onnan már kivonták,

ab) a postai szolgáltatás bérmentesítésére alkalmas jelzés és a bérmentesítő gép lenyomata, a díjazással kapcsolatos postai felülnyomás, felírás vagy jelzés, és a nemzetközi válaszdíjszelvény,

ac) a fizetési kötelezettség teljesítésére a hatóság által kibocsátott bélyeg, akkor is, ha még nem került forgalomba, vagy onnan már kivonták, addig az időpontig, amíg visszaváltására, illetve cseréjére az állam jogszabály alapján köteles,

ad) fém természetének vagy tartalmának bizonyítására szolgáló hatósági jel,

ae) az adó biztosítására szolgáló hatósági jegy, valamint termék minőségének, mennyiségének, egyéb lényeges tulajdonságának bizonyítására szolgáló hatósági jegy,

af) a mérésügyi hatóság által mérőeszköz hitelesítésének és vizsgálatának bizonyítására, valamint hordó úrtartalmának jelzésére használt bélyegző és pecsét,

b) forgalomba hozatalon a bélyeggyűjtés céljára forgalomba hozást is érteni kell,

c) meghamisításon a bélyegnek gyűjtés célját szolgáló jogosulatlan megváltoztatását is érteni kell.

(6) A külföldi bélyeg a belföldivel azonos védelemben részesül."²²

²² 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>
Letöltés ideje: 2024. augusztus 11.

Hamis bélyeget tehát Magyarországon elvileg nem szabad forgalomba hozni, és a törvény védelme kiterjed a postaforgalomban már nem lévő, abból kivont, illetve a külföldi bélyegekre is. Hamisítvány tehát elvileg a magyar gyűjtői piacon nem is tűnhetne fel, mert értékesítése (ha az valódiként történik), súlyos büntetést vonhat maga után. Ugyanakkor – legalábbis értelmezésem szerint, a tévedés jogát fenntartva – nem valósítja meg a bélyeghamisítás tényállását az a cselekmény, ha a hamisítványt vállaltan hamisítványként értékesítik, és az eladó nem állítja azt, hogy az valódi bélyeg. Tudniillik, a hamisítványnak éppen hamisítvány mivolta kölcsönözheti a magas gyűjtői értéket, és mint fentebb már kitértem rá, ismert hamisítványok, hamisítványritkaságok, bélyeghamisítási kuriózumok előfordulnak magángyűjteményekben, és a gyűjtői piacuk is határozottan létezik.²³

A bélyeg főbb típusai az alábbiak:

Levélbélyeg: az egyszerű bélyeg. Küldeményeken, csomagszállítókon jelzi, hogy mekkora összeggel bérmentesítették a küldeményt.²⁴

Portóbélyeg: arra szolgál, hogy a hiányos bérmentesítéssel vagy bérmentesítés nélkül feladott postai küldeményeken jelezze a címzett által fizetendő összeget.²⁵

Hivatalos bélyeg: a hatóságok, hivatalok, közintézmények használják bérmentesítésre.²⁶

Hírlapbélyeg: újságok, folyóiratok kedvezményes bérmentesítésére használják.²⁷

Illetékbélyeg: formai jegyeiben hasonló, de funkciójában eltér az illetékfizetésre használatos értékjegy, az illetékbélyeg. Ennek legismertebb, de csak egyik válfaja az okmánybélyeg, mely a törvényekben meghatározott minden olyan illeték megfizetésére általánosan használható, amelyre nem létezik a bélyegen feltüntetett rendeltetésű saját illetékbélyeg. Az utolsó ilyen, ma már

²³ <http://mystamps.hupont.hu/25/hamisitvanyok>

Letöltés ideje: 2023. október 4.

²⁴ *Bélyeglexikon*, szerk. SURÁNYI László, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1988.

²⁵ *Bélyeglexikon*.

²⁶ *Bélyeglexikon*.

²⁷ *Bélyeglexikon*.

a forgalomból kivont, meghatározott rendeltetésű illetékbélyegfajta a közteherjegy volt, de régebben sok másféle is létezett.²⁸

A bélyeggyűjtés talán legnépszerűbb, legelterjedtebb területe a tematikus filatélia. Tematikus bélyeggyűjtésnek (ennek talán egy szűkebb területét pedig elsősorban Magyarországon motívumgyűjtésnek, illetve motívumfilatéliának – angolul jellemzően *topical philately*, *topical stamp collecting* vagy *thematic stamp collecting*) azt a filatéliai ágat, gyűjtési és érdeklődési területet nevezzük, amikor valaki csak egy témába tartozó bélyegeket gyűjt, illetve tanulmányoz.²⁹ Ide tartozik az eseményfilatélia is, amely évfordulókat, eseményeket (sportesemények, hadi események, születési évfordulók stb.) ábrázoló bélyegek gyűjtését jelenti. A motívumbélyegek először a 19. század végén jelentek meg a világon egy ázsiai brit gyarmaton, és nagyon hamar tudatosan a gyűjtői igények kielégítése céljából kezdték el őket kibocsátani.³⁰ A tematikus filatéliát és a motívumfilatéliát régebben azonos gyűjtési területnek tekintették, mára azonban két önálló, egy tágabb és egy szűkebb filatéliai ágról van szó.³¹ A kettőt persze olykor nehéz elhatárolni egymástól, azonban a tematikus gyűjtés elvileg valamely (tágabb) témához kapcsolódó bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtését (pl. postatörténet, repüléstörténet, közlekedés stb.) jelenti, tehát a bélyegek tematikus alapon való gyűjtése és tanulmányozása az úgynevezett tematikus filatélia, míg a

²⁸ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*.

²⁹ Magyarországon számos jó színvonalú motívumfilatéliai könyv, illetve tematikus kiállítási katalógus megjelent. Például lásd:

ÁCS Imre, *Magyarország hadtörténelme bélyegeken*, Budapest, Honvéd Kiadó, 1998.

Dr. ZOLTÁN János, *Vadászat bélyegeken*, Magánkiadás, Budapest, 2002.

Dr. FORGÓ Béla, *Festmények és grafikák Magyarország bélyegein*, Budapest, MP Press Bt, 2003.

SZABÓ Jenő, *Bélyegrapszódia* [A Bélyegmúzeum zenét és zeneszerzőket megjelenítő bélyegekből készült, tematikus bélyegkiállításának katalógusa], Budapest, Bélyegmúzeum, 2015.

³⁰ Kathleen WUNDERLY, *North Borneo 1894 Stamps. Legitimately Scorned or Real Works of Art?*.

<https://www.linns.com/news/world-stamps-postal-history/north-borneo-1894-stamps-scorned-or-praised.html>

Letöltés ideje: 2023. november 26.

³¹ BÁNÁS Artúr, „Hol tart valójában a tematikus filatélia?”, *Bélyegvilág*, 2018/3, 6.

motívumgyűjtés vagy motívumfilatélia a bélyegábra által megjelenített képre, képi tartalomra korlátozódik – ha például állatokat, vagy még korlátozottabban adott rendszertani csoportba tartozó állatokat, növényeket, bizonyos típusú járműveket stb. megjelenítő bélyegeket gyűjtünk és tanulmányozunk, akkor tulajdonképpen motívumfilatelisták vagyunk.³² A motívum alapon történő bélyeggyűjtés témái nyilván lehetnek állatok, növények, híres emberek, közlekedési eszközök, képzőművészeti alkotások, néprajzi csoportok és viseletek, vagy akár épületek és tájak is.³³ A lehetőségek a bélyegek egyre több mindenre kiterjedő képi tartalmával együtt szinte végtelenek, a nagy mennyiségű megjelent bélyeg és bélyegváltozat okán pedig mindenképpen ajánlatos, hogy aki gyűjtésükre adja a fejét, az valamilyen módon, akár kibocsátó országra korlátozva, akár időszakra szorítkozva, akár tematikus, akár ezen belül motívumalapon behatárolja gyűjtői hobbijának területét.³⁴

A tematikus alapú, illetve szűkebben a motívum alapon történő gyűjtés majdnem egyidős a magával bélyeg történetével. Amikor a 19. század végén a posták emberek portréi, címerek és egyéb egyszínű bélyegek kiadása helyett inkább színes, tematikus bélyegek kiadása mellett döntöttek, és a bélyegek külleme, grafikai tartalma, képi elemei egyre változatosabbá és színesebbé váltak, és egyre jobban elterjedt a tematikus gyűjtés és a motívumgyűjtés. Az 1920-as évek végén a szemlélet kellően elfogadottá vált,³⁵ és ez a bélyeggyűjtési ág a bélyegszakkönyvekben, filatéliai kiadványokban is egyre gyakrabban jelent meg, mint a filatélia egyre inkább önálló

³² NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

³³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 36-37.

Illetve: DABÓCZY András – GLATZ István – NAGY László – Dr. SZÖRÉNYI Miklós – VAS István, *A bélyeggyűjtés kézikönyve*, Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 2004.

³⁴ BÁNÁS Artúr, „Hol tart valójában a tematikus filatélia?”, *Bélyegvilág*, 2018/3, 6.

³⁵ Lásd a magyar szakirodalomban bővebben például: HAJDU Endre, *Bélyeggyűjtés*, Budapest, Medicina Kiadó, 1970, 60-64.

és egyre többek által igen nagyra értékelt területe.³⁶ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség (Fédération Internationale de Philatélie, FIP), a bélyeggyűjtők legrangosabb nemzetközi szervezete ugyanakkor mára csak a tágabb értelemben vett tematikus filatéliát (angolul: *topical philately* vagy *thematic philately*, franciául: *philatélie thématique*, németül viszont: *Motivphilatelie* vagy *thematische Philatelie*, a két kifejezés nagyjából ugyanazt jelenti) filatéliát ismeri el önálló versenyszakágként, csak és kizárólag motívumalapú filatéliai anyaggal nem is igazán lehet nemzetközi bélyegkiállításokra benevezni. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség, a FIP értelemszerűen maga is fenntart egy tematikus szakbizottságot. A rangos nemzetközi szakmai szervezet honlapján az alábbi definíció olvasható:

„A tematikus filatélia olyan bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtése, amelyek egy témát illusztrálnak, dolgoznak fel: madarak, foci, történelem, művészet, életmód, fák stb. A téma (theme) kifejezésnek itt dinamikus jelentése van, amely a gyűjtő általi személyes kidolgozását jelenti, aki egy teljes történetet épít az adott téma köré.

Valaha a bélyeggyűjtemények egy ország vagy országcsoport bélyegeiből álltak. A bélyegeket általában a kibocsátás dátumának sorrendjében mutatták be. Ez ma már nincs így. A tematikus gyűjtemény a lehető legszélesebb körű filatéliai anyagból áll, a postigazgatások lehető legszélesebb köréből, mindenféle időbeli megkötés nélkül. Minden egyes kiválasztott tételnek kapcsolódnia kell a témához, és azokat legmegfelelőbb sorrendben kell elrendezni, hogy elmeséljék a történetet.

A történet vázlata tervként (plan) kerül bemutatásra, amely a téma kialakulásának lépéseit mutatja be. A terv hasonló egy könyv tartalomjegyzékéhez, és általában fejezetek és alfejezetek szerint szerveződik, amelyek láthatóvá teszik a történet logikus folyását egy világos és következetes szál mentén.”³⁷

³⁶ Lásd bővebben: NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145-154.

³⁷ *What is Thematic Philately?*. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség honlapja. <http://www.fipthematicphilately.org/what.html>

Letöltés ideje: 2023. december 16.

Ebből a rangos nemzetközi szakmai szervezet által meghatározott definícióból is látszik, hogy a tematikus filatélia egy tágabb, komplexebb, a gyűjtők számára nagyobb kreativitást és szellemi mozgásteret, egyúttal nagyobb kihívást jelentő keretet, sőt, inkább egész keretrendszert jelent, míg a motívumfilatélia leginkább azonos bélyegábrát tartalmazó bélyegek gyűjtését (és tanulmányozását) jelenti, és inkább az adott filatéliai tárgy szűkebb vizuális, grafikai tartalomra koncentrálna, nem pedig annyira az egyes filatéliai tárgyak közötti lehetséges, komplex tematikai kapcsolatokra. Míg a tematikus filatélia versenyszakág, addig a motívumfilatélia, mondhatjuk akár némi leértékeléssel, leginkább egy szűkebb gyűjtési területet jelent. A professzionális, bélyegkiállításokon is induló bélyeggyűjtők jellemzően a tematikus filatéliát ismerik el inkább, a motívumgyűjtést pedig sokan egy kevésbé komplex területnek gondolják. A motívumgyűjtemények a gyűjtők szorgalmas munkája és kreativitása által ugyanakkor fokozatosan tematikus gyűjteményekké bővíthetők, és az egyszerűbbtől az összetettebb tartalom felé haladva több lépésben fejleszthetők. Ezzel együtt művelődéstörténeti szempontból nyilván mindkét megközelítés igen érdekes lehet.³⁸

Ha már szó esett a tematikus filatéliáról, mint a bélyeggyűjtés talán legnépszerűbb és legelterjedtebb területéről, mindenképpen muszáj néhány mondatot szólnunk a postatörténeti gyűjtési területről is, amely a filatéliának ugyancsak egy igen elterjedt, és rendkívül érdekes szegmense, nem utolsósorban pedig a nemzetközi bélyegkiállítások rangos, elit versenyszakága is egyben. A postatörténeti gyűjtési mód esetében nem egy vagy több bélyegkiadás teljes gyűjtése a cél, hanem a választott postatörténeti korszak bélyegkiadás-, levélbélyegzlés-, kezelés-, szállítás- és bérmentesítési módjainak változásait és az ezekhez kapcsolódó dokumentumoknak a vizsgálatát és gyűjtését foglalja magában. A postatörténeti gyűjtési mód esetén igen nagy jelentősége van az úgynevezett futott, vagyis postakezelési folyamaton átesett leveleknek és egyéb küldeményeknek, mert az bizonyítja minden kétséget kizáróan a tárgyalt postatörténeti

³⁸ NIKODÉM Gabriella - SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*.

korszak az előzőhöz viszonyított helyzetét. A postatörténeti dokumentumok ugyanakkor nem csupán futott levelek, hanem a gyűjtési területhez tartoznak a díjegyves nyomtatványok, postajarat-kimutatások, óralevelek, szállítólevelek, feladóvények, korabeli postai rendeletek stb. Az igen nagy változatosságot és kreativitást engedő, önálló postatörténeti bélyegkiállítási osztály kiállítási anyagai rendszerint állami, helye vagy magánposták által szállított postatörténeti dokumentumokból állnak. Egy postatörténeti kiállítási gyűjtemény használt borítékokat és leveleket, használt postai díjegyveseket, használt postai bélyegeket és egyéb postai dokumentumokat tartalmaz, amelyeket a postatörténet bármely aspektusának kifejtésére irányuló kiegyensúlyozott terv szerint választanak ki, írnak le és rendeznek el. Ezek a kiállítási gyűjtemények általában hangsúlyt fektetnek a díjszabásra, útvonalra, szabályokra, postai jelölésekre, használatokra és egyéb postai szempontokra, szolgáltatásokra, funkciókra és tevékenységekre, melyek kapcsolatban vannak a postaszolgálat fejlődésének történetével.³⁹

A bélyeggyűjtés egy másik nagy és igen érdekes, viszonylag újonnan felfedezett területe a fiskális filatélia vagy pénzügyi filatélia, amely tulajdonképpen a pénzügyi bélyegek, okmány- és illetékbélyegek gyűjtését jelenti. A *Bélyeglexikon* szerint az illetékbélyeg és bizonyos esetekben az okmánybélyeg nem más, mint a pénzügyi bélyegek egyik fajtája, mely olyan állami jövedelem (illeték) befizetésének igazolására van rendszeresítve, amelyért az állam bizonyos szolgáltatást végez. Ennek a nem postaforgalmi, bár bizonyos kivételes esetekben akár postai bérmentesítésre is használt értékciikknek a besorolásában és elnevezésében a különböző bélyegkatalógusok nyilván nem egységesek, ahogyan országonként is eltérő hagyományai vannak az illetékbélyegek kiadásának és használatának. Az okmánybélyeg ezen belül az okirati illeték lerovására szolgál, tehát hivatalos irat állami/hatósági hitelesítésének a megfizetését igazolja, és egyúttal az okirat

³⁹ *Bélyeglexikon*.

Valamint: A MABÉOSZ Postatörténeti Szakosztályának irányelvei.

https://www.mabeosz.hu/sites/default/files/attachment/FIP_PH_Guidelines_2022_HU_O.pdf

Letöltés ideje: 2024. augusztus 10.

hitelességét és érvényességét is tanúsítja. Nagy-Britanniában és a Brit Gyarmatbirodalomban például sokáig ugyanaz a bélyegfajta használható volt mind postai bérmentesítésre, mind pedig illetékek és kisebb adók megfizetésének igazolására, az ilyen „vegyes” használatú bélyegeken pedig jellemzően POSTAGE AND REVENUE (posta és illeték) felirat volt olvasható. A *Bélyeglexikon* mára kisség elavult véleménye szerint ugyanakkor az okmány- és illetékbélyegek gyűjtése és tanulmányozása nem annyira a filatélia, mint inkább annak határterülete, a bélyeghez hasonló, de postai bérmentesítésre nem alkalmas tárgyakkal, nyomtatványokkal foglalkozó parafilatália tárgykörébe tartozik.⁴⁰ Ennek ugyanakkor szögesen ellentmond, hogy a Nemzetközi Filatéliai Szövetség a pénzügyi bélyegek gyűjtését önálló versenyszályként ismeri el.⁴¹ Magyar filatéliatörténeti érdekesség ugyanakkor, hogy az okmány- és illetékbélyegek éppen a közelmúltban, 2023-ban kerültek kivezetésre, az okirati illetékek pedig a magyar közigazgatásban immár elektronikus úton fizetendőek...

Gyűjteni a filatelisták többsége szerint olyan dokumentumokat érdemes, amelyek postai bérmentesítésre elméletileg valóban alkalmasak. Azért használom az *elméletileg* határozószót, mert egyes kevésbé fejlett, főként afrikai, kevésbé bizonyos ázsiai országokban gyakori jelenség, és elsősorban a gyűjtőket megcélzó motívum- és tematikus bélyegeket érinti az úgynevezett *fantombélyeg-kiadás*, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki,⁴² hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők, nyomdai vállalkozások, cégek tevékenysége által.⁴³ Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi

⁴⁰ *Bélyeglexikon*, 346-347.

⁴¹ Lásd bővebben: SZÚCS Károly, *Pénzügyi filatélia. Kézikönyv és katalógus*, Budapest, Magyar Filatéliai Tudományos Társaság, 2017.

⁴² James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 58-59.

⁴³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, már ha valaki bérmentesítésre próbálná meg használni.⁴⁴ A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknek, illegális bélyegeknek ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire állami monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a valódi postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.⁴⁵

Ugyanakkor a professzionális magyar bélyegszakértők körében mindazonáltal van egy kimondott egyetértés, viszonylag egységes szakmai álláspont a filatéliai hamisítványokat illetően: nem a hamisítványt kell ismerni, hanem az eredeti bélyeg jellemzőit – minden ettől való eltérés hamisítvány, még ha eredeti bélyeg szolgált az alapjául. Elsősorban az eredeti bélyeg a fontos tehát, és ami attól eltér, az hamisítványnak minősítendő. Ebből fakad az a sajnálatos filatéliai tény is, hogy magyar nyelvű szakirodalma a bélyeghamisításoknak szinte nincs is...

A hamisításhoz hasonló jelenséggel találkozunk a fentebb említett fantombélyegek esetében. A filatéliában ugyanis fantombélyegnek (is) nevezzük az olyan bélyegkibocsátásokat, amelyeket nem létező államok nevében, vagy éppenséggel létező államok nevével visszaélve adnak ki, üzleti vagy propagandacélból – e bélyegszerű entitásokat nevezik még fantáziabélyegnek, Cinderella-(Hamupipőke-)bélyegnek, illegális bélyegnek, álbélyegnek, és sokféleképpen... Főként afrikai és ázsiai országokban gyakori jelenség a fantombélyeg-kiadás, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki, hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés

⁴⁴ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

⁴⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58-59.

céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők, cégek tevékenysége által. Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, ha valaki bérmentesítésre próbálná meg használni. Hogy lehet-e valamit hamisítani, ami eredetileg nem is létezik, fogós kérdés, ám a konzervatívabb filatelisták általában a fantombélyegeket is egyfajta hamisítványnak szokták tekinteni, hiszen azok alapvetően a gyűjtők megtévesztése céljából azt a látszatot keltik, hogy valódi, postajogi értelemben érvényes, küldemények bérmentesítésére alkalmas értékjegyek. A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknél, illegális bélyegeknél ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire valamilyen állami monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.⁴⁶

A fantombélyegeket, illegális bélyegeket, álbélyegeket, egy állam nevében magánszemélyek/cégek nevében kibocsátott, kétes legitimitással rendelkező bélyegeket külön csoportját alkották a 20. századi filatéliatörténet során az úgynevezett Dűne-bélyegeket, amelyek neve (angolul: Dunes) a filatéliában a mai Egyesült Arab Emírátságok egykor önálló tagállamaiban gyártott postai értékjegyekre utal. Az 1960-as években és az 1970-es évek elején nagy mennyiségben nyomtatott bélyegeket ma már többnyire szinte értéktelennek. Az emírátságok sokáig voltak brit gyarmatok. Nagy-Britannia irányította az egykori Szerződéses Államok névre hallgató arab államcsoport külkapcsolatait (az 1892-es kizárólagossági szerződés eredményeként), beleértve a postaszolgálatot is (a korlátozott szuverenitással rendelkező arab államok nem voltak tagjai az Egyetemes Postaegyesületnek). Az ugyancsak brit uralom

⁴⁶ James MACKAY, *Bélyegeket és bélyeggyűjtés*, 58-59.

alatt működő indiai kormány 1941-ben nyitotta meg első postahivatalát Dubajban, amelynek működését 1948-ban a British Postal Agencies, a Brit Postaszolgálat (General Post Office) leányvállalata vette át. 1963-ban Nagy-Britannia végül átengedte a postaszolgálatok irányítását a Szerződéses Államok arab uralkodóinak, a Brit Gyarmatbirodalom lassan felbomlott, és ezek az államok is önállósulni kezdtek. Egy amerikai filatéliai vállalkozó, bizonyos Finbar Kenny meglátta ugyanakkor meglátta a haszonszerzés lehetőségét, és jó üzletnek gondolta, a bélyegeket jelentet meg az arab emirátusok nevében, elsődlegesen az ekkoriban igen jól jövedelmező gyűjtői piacra szánva azokat. 1964-ben üzletet is kötött az éppen pénzszűkében lévő Adzsmán arab emirátussal, a kormányzat pedig egyszerűen koncesszióba adta neki a helyi bélyegek kibocsátásának jogát. Kennynek az ilyen üzleti megállapodások lassan a szakterületévé váltak: 1964-ben Fudzseira arab emirátus uralkodójával is ugyanilyen megállapodást kötött, ám a Cook-szigetek kormányával folytatott gyanús üzletei miatt végül vesztegetési ügybe keveredett az Amerikai Egyesült Államokban. A szóban forgó kétes legitimitású bélyegek gazdag és változatos illusztrációkat tartalmaztak a gyűjtők igényeinek kielégítése céljából, ám nem kapcsolódtak különösebben az arab emirátusok kultúrájához, ahol elvileg kibocsátották őket. Megjelent például úrkutatás vagy tokiói olimpiai játékok tematikájú bélyegsor is. Umm Al-Quawain emirátus nevében kibocsátásra került továbbá egy brit uralkodókat ábrázoló bélyegsor, illetve egy téli olimpiai játékok tematikájú bélyegkiadás is. Mivel ironikus módon az emirátus területén a nyári hőmérséklet elérte az 50 Celsius-fokot, ezek a névleges kibocsátó államhoz semmilyen módon nem kapcsolódó bélyegek együttesen „Dunes” néven váltak ismertek. A Szerződéses Államok, későbbi Egyesült Arab Emirátusok „illegális”, tehát valójában nem a kibocsátó ország postaszolgálatától, és nem elsősorban postai bérmentesítés céljából kibocsátott bélyegek között ugyanakkor olyan dekoratív darabok is akadnak, amelyek a térség kultúrájához legalább valóban kötődő tevéket ábrázolnak. E gyűjtői célú bélyegek kibocsátása rövid távon igen jelentős bevételt hozott az arab emirátusok számára, azonban olyan nagy számban, és annyira nyíltan a profitszerzés szándékával jelentek meg, hogy végül a legtöbb rangos nemzetközi katalógus a jó részüket nem is

tartja nyilván. Hogy ezek a bélyegek egyáltalán a filatélia tárgykörébe tartoznak-e, vagy inkább parafiletéliai entitások, azon lehet vitatkozni, hiszen valószínűleg nem postai bérmentesítés céljából jelentek meg, és talán postai küldeményeken soha egyetlen példány sem futott belőlük...⁴⁷

Természetesen ugyanakkor vannak az illegális bélyegkiadások kiszűrésére nemzetközi kezdeményezések. Ezek közül a legfontosabb és legsikeresebb valószínűleg az Egyetemes Postaegyesület (UPU) és a Filatélia Fejlesztéséért Világszövetség (World Association for the Development of Philately = WADP) közös projektje, a WADP Numbering System adatbázis, amely elvileg 2002 óta regisztrálja az UPU tagállamai által legitim körülmények között kibocsátott, nemzetközi postaforgalomban elfogadott, bérmentesítésre valóban alkalmas bélyegkiadásokat, és egy folyamatosan frissített, bárki által elérhető elektronikus katalógust tesz közzé a honlapján.⁴⁸ Ugyanakkor sajnos, az Egyetemes Postaegyesület nem minden tagállamának postaszolgálata vesz részt a projektben és az adatbázis fejlesztésében, főként a kevésbé fejlett országok vonakodnak frissen kibocsátott bélyegek jegyzékét frissíteni, aktualizálni. Ebből kifolyólag, ha egy bélyeg szerepel a WADP Stamp Numbering adatbázisban, akkor biztos, hogy legitim kiadásról van szó, ugyanakkor ha egy filatéliai dokumentum nem szerepel a WSN katalógusban, még egyáltalán nem biztos, hogy esetében feltétlenül fantombélyeg-kiadással állunk szemben. A különbségtétel a legális és illegális bélyegkiadások között tehát sok esetben nehéz feladat, a filatelistáknak pedig bizonyos államok bélyegei esetében több szempontot is tüzetesen meg kell vizsgálniuk, hogy eldönthessék, filatéliai vagy parafiletéliai dokumentumokkal van-e dolguk. Természetesen a nem legitim körülmények között megjelent (ál)bélyegek között is akadhatnak dekoratív, érdekes és esztétikailag értékes darabok, hiszen grafikai tartalmuk nagyon változatos, a gyűjtőknek azonban illik tisztában

⁴⁷ Dűne-bélyegek - Angol nyelvű Wikipédia-szócikk.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Dunes_\(stamps\)#cite_ref-7](https://en.wikipedia.org/wiki/Dunes_(stamps)#cite_ref-7) Letöltés ideje: 2023. december 23.

⁴⁸ <https://www.wnsstamps.post/en/stamps-search>

Letöltés ideje: 2024. április 29.

lenni vele, hogy postai bérmentesítésre nem használhatók, és bélyegkiállításokon nem szerepeltethetők.

A bélyeg amellet, hogy művészeti, egészen pontosan iparművészeti, sokszorosított kisgrafikai műalkotás, egyúttal elsődleges történeti forrás is, amely a kibocsátó ország művészetét, történelmét, természeti és kulturális adottságait. Forrástani szempontból a vizuális történeti források csoportjába tartozik, ahová még egyébként az alábbi dokumentumtípusok sorolhatók: festmények, falfestmények, rajzok, vázlatok, rézkarcok, nyomatok, karikatúrák, fényképek, plakátok, bélyegek, bankjegyek. Mint történeti forrás, a bélyeg is többnyire olyan képi ábrázolást tartalmaz, jelenít meg, amely adott történeti korszak gondolkodásmódjának, esztétikájának és szimbólumrendszerének a megértését, esetleg egy adott esemény, személy, közhangulat érzelmi, politikai, társadalmi, művészeti megjelenítését adja vissza, ily módon pedig hozzájárul a történelem több nézőpontból történő, multiperspektivista megértéséhez.⁴⁹

Mivel a bélyeg mindig adott kormányzat postaszolgálatá által kibocsátott értékjegy és vizuális dokumentum, halmozottan igaz rá, hogy segít megérteni az adott kibocsátó állam és korszak politikatörténetének összetett eseményeit, és körültekintő elemzéssel, értelmezéssel adott esetben sokkal többet árul el a történeti múltról, mint azt akár a történész, akár a laikus szemlélő elsőre gondolhatnánk. Nem véletlenül hangsúlyozandó mindenütt az az állítás, mely szerint a filatélia nem csupán egy hobbi, magánszemélyek által űzött gyűjtőszenvédély, hanem bizony a címertanhoz, pecséttanhoz, oklevéltanhoz stb. hasonlóan egy önálló történeti segédtudomány, amelynek megvannak a maga sajátos szakmai szabályai. A bélyegek ily módon pedig nem csupán a művészettörténet tárgykörébe tartoznak, mint esztétikai értéket hordozó, iparművészeti műalkotásként felfogható aprónyomtatványok, hanem bizony, az írott forrásokhoz hasonlóan a történettudomány számára is kiemelkedően érdekesek lehetnek.⁵⁰

⁴⁹ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*, in *Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe*, szerk. KEREPESZKI Róbert – SCHRECK Katalin, Pécs, Kronosz Kiadó, 2024, 171-182.

⁵⁰ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*.

A vizuális történeti források, így a bélyegek is, adott esetben a történészi elemzés, értelmezés kiemelkedően fontos tárgyát képezhetik, hiszen olyan jól látható és befogadható dokumentumok, amelyek nagyban segíthetik a múlt jobban elképzelhetővé és átélhetővé válását. Egyfelől a bélyegek szolgálhatnak az írott források kiegészítéseként, másfelől, keletkezési helyüktől, idejüktől és támájuktól, ábrájuktól, annak összetettségétől és valóságreferenciáitól függően akár teljesen önálló forrásértékkel is rendelkezhetnek. Más történeti forrásokhoz hasonlóan ugyanakkor értelmezésükkor a bélyegeket is kontextualizálni és körültekintően elemezni szükséges, hiszen állami kibocsátású értékjegyekről lévén szó, esztétikai értékük mellett halmozottan elmondható róluk, hogy igen sok esetben propaganda- és emlékezetpolitikai célokat szolgálnak, és a postai bérmentesítés lehetővé tétele mellett egy adott kormányzati múlt- vagy jelenértelmezés minél több állampolgár részére történő eljuttatása is a feladatuk.⁵¹ A 21. században ugyanakkor a bölcsészettudományok talán lassan eljutnak oda, hogy a bélyegeket ne csupán postai értékjegyekként kezeljék, hanem a történettudomány, a művészettörténet és a tágabb értelemben vett kultúratudomány által elemzésre érdemes művészeti, politikai és történelmi dokumentumokként tanulmányozzák a maguk komplexitásában...⁵²

FELHASZNÁLT IRODALOM

BÁN Willy, *A magyar postabélyegek adattára*, Budapest, A Hungária Bélyeggyűjtő Köre, 1943.

A bélyeggyűjtés kézikönyve. Útmutató a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége bélyeggyűjtő köreinek vezetői részére; összeáll. VAS István, szerk. SOMOGYI Tamás, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, Bp., 2004.

⁵¹ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*.

⁵² Lásd bővebben: *Philatelie als Kulturwissenschaft*, szerk. Dirk NAGUSCHEWSKI – Detlev SCHÖTTKER, Berlin, Kulturverlag Kadmos, 2019.

A magyar bélyegek kézikönyve, szerk. SURÁNYI László - VISNYOVSKAI Gábor - VÁRKONYI Judit, Budapest, Gondolat Kiadó, 1986.

A magyar bélyegek monográfiája 1. Általános rész, szerk. NÉVI Pál - STEINER László - SURÁNYI László - VÁRADI Imre, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1965.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-I.pdf>

A magyar bélyegek monográfiája 2. Az osztrák posta Magyarországon, szerk. NÉVI Pál - STEINER László - SURÁNYI László - VÁRADI Imre, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1966.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-II.pdf>

A magyar bélyegek monográfiája 3. Magyar klasszikus bélyegek és postai bérmentesítés 1867-1899, szerk. NÉVI Pál - STEINER László - SURÁNYI László, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1968.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-III.pdf>

A magyar bélyegek monográfiája 4. Magyar postabélyegek és a postai bérmentesítés 1900-1944, Budapest, Közlekedési Dokumentációs Vállalat, 1971.

<http://www.mafitt.hu/projects/monograph/MBM-IV.pdf>

A magyar bélyeggyűjtés kis kézikönyve; összeáll. KOPRÉ József; szerzői, Keszthely, 1944.

BÁNÁS Artúr, *„Hol tart valójában a tematikus filatélia?”*, Bélyegvilág, 2018/3, 6.

Bélyeglexikon, szerk. SURÁNYI László, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 1988.

Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe, szerk. KEREPESZKI Róbert - SCHRECK Katalin, Pécs, Kronosz Kiadó, 2024.

ERŐSS Tamás - PUKLER Antal - SEBESTYÉN Imre, *Filatéliai kiskaté*, Novadat, Győr, 2019.

ID. GAZDA István, *A bélyeg világtörténetéből. Utazás a filatélia klasszikusai között. CD-melléklettel.* Budapest, Magyar Tudománytörténeti Intézet 2015.

Otton GROSS - Kazimierz GRZYŹEWSKI, *A bélyegek világa*, Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1984.

HORVÁTH Károly, *A magyar bélyeg története a kezdetektől a 19. század végéig*, Budapest, Pallas Stúdió, 2002.

JÉKI László, *Hamisítók, hamisítványok*, Budapest, Hetedhéthatár Kiadó, 2010.

LÉGRÁDI Dezső, *A bélyeggyűjtés*, Bélyegtudakozó Központ, Budapest, 1942.

LÓRÁNT Mihály, *A bélyeg*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest, 1925.

James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca - IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

Magyar bélyegkülönlegességek kézikönyve, szerk. MADARÁSZ Gyula, MABÉOSZ, Budapest, 1956.

Philatelie als Kulturwissenschaft, szerk. Dirk NAGUSCHEWSKI - Detlev SCHÖTTKER, Berlin, Kulturverlag Kadmos, 2019.

SÍPOS Józsefné, *A magyar posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás*, MABÉOSZ, Budapest, 1982.

SZABÓ Zoltán, *A százéves levélbélyeg. 54 képen 342 bélyeg fényképével*, Kis Akadémia, Budapest, 1941.

SZABÓ-ANTAL Jenő, *A bélyeggyűjtés abc-je*, Springer Nyomda, Budapest, 1944.

SZÚCS Károly, *Pénzügyi filatélia. Kézikönyv és katalógus*, Budapest, Magyar Filatéliai Tudományos Társaság, 2017.

TÓTH Dávid: A bélyeghamisítás hazai és külföldi szabályozása, Magyar Jog, 2019/10.

<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/1339443>

VISNYOVSZKI Gábor, *Bélyegkönyv*, Állami Nyomda, Budapest, 1996.

VAJDA Endre, *A posta története*, Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967.

Kathleen WUNDERLY, *North Borneo 1894 Stamps. Legitimately Scorned or Real Works of Art?*.

<https://www.linns.com/news/world-stamps-postal-history/north-borneo-1894-stamps-scorned-or-praised.html>

Előszó.

Az okmány- és egyéb pénzügyi természetű bélyegek gyűjtése nálunk, sajnos, még nagyon kezdetleges állapotban van, — ellenében a külfölddel — ahol, különösen Angliában, az Amerikai Egyesült Államokban és Franciaországban, az okmánybélyegeket általában szélesebb körökben gyűjtik. Az utóbb említett államok bélyegeiről készült speciális katalógusok és albumok csaknem kivétel nélkül a postabélyegek mellett az okmánybélyegeket is felölelik.

Minthogy az okmánybélyegek iránt ujabban már Németországban és Ausztriában is — ahol e tekintetben eddig az okmánybélyeggel szemben a mienkhez hasonló közömbösség volt tapasztalható — nagyobb érdeklődés mutatkozik, kétségtelenül rövidesen a magyar okmánybélyegek iránt is nagy érdeklődés fog mutatkozni.

Jelen művünknek kiadásával ezt óhajtjuk előmozdítani.

Az a szoros kapcsolat, amely különösen a közös vízjegyes papiros használata folytán a magyar posta- és okmánybélyegek között van, szükségessé és elkerülhetetlenné teszi, hogy minden magyar speciális gyűjtő az okmánybélyegekkel is foglalkozzék. A magyar okmánybélyegek gyűjtése — azok szépsége és változatossága mellett — már csak azért is érdemes, mert ma még azok legnagyobb része aránytalanul olcsón és aránylag könnyen megszerezhető.

Hálás köszönetet mondunk a Levélbélyeggyűjtők Első Hazai Egyesületének, amely a művet a magyar bélyegekről kiadott monografia-sorozatba — mint annak kiegészítő részét — beillesztette és így a mű megjelenését lehetővé tette, továbbá Rédey Miklós rendőrfőkapitányhelyettes urnak, az említett monografia-sorozat érdemdus szerzőjének, aki szíves volt a kéziratot átnézni, Dréhr János állami nyomdai igazgató urnak, aki az újabb bélyegekre

vonatkozó adatokat bocsátotta rendelkezésünkre, Roslaw Lajos urnak, a m. kir. központi bélyegraktár főnökének, akinek az érdeke-
sebb kiadások példányszámaira vonatkozó adatokat köszönhetjük
és végül mindazoknak az uraknak, akik egyes részletkérdésekben,
így különösen a városi bélyegeket illetően, segítségünkre voltak.

Ha művünk, különösen a városi bélyegeket illetően, egyes
részleteiben még kiegészítésre szorul, kérjük a közönség szíves
elnézését, de az okmánybélyegek anyaga még nincs teljesen
feltárva. Épp ezért kérjük az esetleges helyesbítő vagy kiegészítő
adatokat velünk mielőbb közölni, hogy azokat művünk második
kiadásánál felhasználhassuk.

Megjegyezzük végül, hogy a magyar okmánybélyeg-ujdonsá-
gokat az „A Magyar Bélyeg“-ben időnkint ismertetni fogjuk.

Budapest, 1923. évi december hó 14.

Kölbig Ferenc
miniszteri tanácsos,
Budapest, II., Filler-utca 11.

Dr. Hoilaender György
ügyvéd,
Budapest, V., Bank-utca 4.

Forrásmunkák.

H. Berger (A. Wülbern): Illustrierter Preiskatalog der Telegrafien
und Stempelmarten. II. Österreich-Ungarn und Balkanstaaten.
Hamburg, 1898.

A. Forbin: Catalogue prix-courant de Timbres Fiscaux.
Amiens, Yvert & Tellier 1909 és 1915.

Gilbert & Köhler: Catalogue illustré de Timbres Fiscaux
Autriche-Hongrie, Croatie. Paris.

Der Stempelmarkensammler. I-II. Jahrgang. Kaposvár,
1910—1911.

Payer Béla: Die Briefmarken des Königreich Ungarns
(Berliner Briefmarken Zeitung 1915—1917.)

Ig. Mayr—L. Hanus: Illustrierter Preiskatalog der Stempel-
marken von Österreich-Ungarn. Wien, 1923.

BEVEZETÉS.

1. A bélyegjegyek célja és rövid története.

A bélyegjegyek, vagyis az u. n. okmánybélyegek, részben az illetékek, részben a forgalmi adók lerovására szolgálnak.

Az illetékek lerovásának megkönnyítése céljából Ausztria már 1686 óta bélyeges iveket (Stempelbögen) használt. Az abszolút korszakban az osztrák kormány az 1850. évi augusztus hó 2-án kelt ideiglenes törvénnyel (Reichsgesetz- und Regierungsblatt. 1850. évi CXII. szám) a bélyeges iver használatát Magyarország területén is kötelezővé tette és e célból november hó elsejétől kezdődőleg Magyarország részére külön bélyeges iverket is hozott forgalomba, amelyek a bélyeg rajzában levő U-I-I-X-50 jelzésről ismerhetők fel. Ezen külön bélyegivek használata rövid ideig tartott, amennyiben a cs. kir. pénzügyminiszter az 1854. évi március hó 28-án kelt rendeletével (Reichsgesetzblatt 1854. évi XXIV. sz.) a bélyegivek helyett 1854. évi november hó 1-ével egységes bélyegeket (okmány-, hirdetmény-, naptár- és hirlapbélyegeket) hozott forgalomba, aminek folytán 1868-ig Magyarországon az illetékek lerovása az ausztriai bélyegjegyekkel történt.

1868. évi június hó 20-án jelentek meg az első magyar okmánybélyegek az ausztriaiaktól teljesen eltérő rajzzal, tiszta magyar szöveggel. A magyar okmány- stb. bélyegek, illetve a hivatalos elnevezés szerint „bélyegjegyek“ forgalombahozatala tárgyában a „Budapesti Közlöny“ 1868. évfolyamának 130. számában a következő számnélküli hirdetmény jelent meg: „A magyar bélyegjegyek elkészülvén, azokkal folyó évi június hó 20-áig a magyar kir. adóhivatalok elláttatni fognak, ennél fogva ezen határ-naptól kezdve magyar bélyegjegyek bocsáttatnak forgalomba. Budán, 1868. évi június 4-én. Lónyay Menyhért s. k., magyar kir. pénzügyminiszter“. Ez volt az első magyar bélyegsorozat.

Míg a koronaértékű bélyegjegyekre vonatkozó későbbi rendeletek nemcsak az egyes értékfokozatokat, hanem azok színeit és a bélyegjegyek rajzait is részletesen leírják, addig az első kiadásu

bélyegjegyeinkre vonatkozó fentebb idézett hirdetmény még a forgalomba hozott bélyegjegyek értékfokozatai, sőt a bélyegjegyek nevei (mint okmány-, naptár-, hirdetménybélyeg, hírlapjegy) felől sem ad felvilágosítást. Ezen sorozat a koronaértékben való kötelező számítás behozataláig, vagyis teljes 30 éven át maradt használatban, azonban a vízjegyek, valamint a színek ismételt változása ezen sorozatot különösen érdekessé teszi.

Bélyegjegyeink, amelyek grafikai szépség és művészi kivitel dolgában eddigelé mindig túlhaladták a postabélyegeket, kezdetben a bécsi cs. kir. udvari és állami nyomdában, 1870. évi október hó elsejétől kezdődőleg pedig a magyar királyi állami nyomdában készültek.

2. A bélyegjegyek nevei.

A mindenkori illeték- és adótörvények rendelkezéseihez képest időnkint a bélyegjegyek nevei változnak. A legrégibb nemük az u. n. okmánybélyegek, amelyeket a legujabb időkig, egyedüli kivételével a naptárak, hirdetmények és hírlapok után szedett illetékeknek, az összes illetékek lerovására használtak. A most említett különleges illetékek lerovására külön bélyegek szolgáltak, 1900-ban azonban ezen különleges illetékek megszűnésével ezeket a bélyegeket a forgalomból kivonták. 1920-ban a lakásügyi hatóságok részére, 1921-ben a Magyarországon megforduló külföldiek ellenőrzési jelentkezése alkalmával fizetendő díjak lerovására, 1922-ben pedig a törvénykezési eljárás részére önálló bélyegeket hoznak forgalomba, aminek folytán az addig hivatalosan „bélyegjegyek, u. n. okmánybélyegek” elnevezésű bélyegeket „okirati illeték bélyegjegyek”-nek nevezték el.

A forgalmi adók lerovására kétféle bélyeg szolgál és pedig külön bélyeg az értékpapirforgalmi adó és külön az általános forgalmi adó lerovására. Az előbbiek 1900-ban, utóbbiak 1921-ben kerültek forgalomba.

A *kártyailletékek*, valamint a különféle fogyasztási adók (cukor fogyasztási adó, söradó, gyujtószer-adó, szivarkahüvely- és szivarkapapir-adó) lerovására, továbbá egyes jövedéki tárgyakkal (pl. mesterséges édesítő szerek) megjelölésére részben értékjelzéssel ellátott, részben ilyen nélkül különféle zárjegyeket is használtak, illetve használnak. Ezek azonban nem bélyegek.

Az egyes vámhivatalok által a vámkezelt áruk lezárására használt — legtöbbször bélyegalku — zárjegyek természetüknél

fogva — alakjuk dacára — másnak, mint zárjegyeknek, szintén nem minősíthetők.

Az egyes illetékmentességet élvező közlekedési vállalatok stb. által az illetékmentességi záradéknak beadványaikon való feltüntetéséhez használt bélyegalaku vignetták — a legismertebb az „Ungarische Ostbahn Stempelfrei laut §. 29. der Concessions-Urkunde“ — sem tekinthetők bélyegjegyeknek, minthogy illetékmentességet biztosító bélyegjegyek nem léteznek. Ezeknek, valamint a fentebb említett zárjegyeknek az ismertetését mellőztük.

3. Papiros.

A bélyegek elkészítéséhez szükséges papirost a magyar kir. állami nyomda kezdetben Ausztriából, az 1879. év óta ellenben Magyarországon szerzi be. A papírt 1879—1887-ig a nagyszabosi papírgyár, illetve az ennek részvételével alapított Első magyar papíripar részvénytársaság, 1887—1898-ig a fiumei papírgyár, 1889 óta pedig ismét az Első magyar papíripar részvénytársaság állítja elő. Az átírásoknak, az ismételt használatnak és a bélyegzőlenyomatok eltávolításának a meggátlása céljából 1900 óta a bélyegek gyártásához a gyár által vegyileg érzékenyített papirost készítettek. A magyar állami nyomdában készített bélyegekhez eddig kizárólag fehérszínű papirost használtak és még a színes alapnyomású bélyegek is fehér papíron készültek, amint ez a bélyeg hátlapjáról könnyen megállapítható. A 60—80-as években használt papír azonban gyakran nem tartalmazott elegendő cellulóset, úgyhogy az néhány év alatt elsárgult.

A bélyegekhez használt papirost az utóbbi évtizedekben — valószínűen 1899 óta — 2 m széles és 2000 m hosszú, végnélküli tekercsekben gyártják. Minden ily papirtekercs a szükséghez képest vagy 49/57 cm (levél-, portó- stb. jegyek), vagy 49/73 cm (árviz-stb. levélbélyegek), vagy 33/40·5 cm, illetve 66/40·5 (réz-, illetve könyvnyomatu okmánybélyegek) alaknagyságu ivekre lesz szétvágva; egy-egy ivből 400 drb postabélyeg, illetve 100 drb réznyomatu, vagy 200 drb könyvnyomdai uton előállított okmánybélyeg készül.

Az egyes kiadásoknál használt papiros 1873-tól csaknem mindig egyenlő — minden említésre méltó különbség nélkül. — Csak az 1898. évi kiadásnál lehet két világosan eltérő válfajt megkülönböztetni és pedig vastagabb, tisztán látszó vízjeggyel és vékonyabb, pergamentszerű, halványan, néha alig látszó vízjeggyel.

A háború kitörése óta ez az egyenletesség megszűnt és sokféle változat állapítható meg a felhasznált papiros minőségében.

4. Vizjegy.

Az 1870-ben a magyar kir. államnyomdában előállított bélyegek, valamint az 1870. évi hártypapíron megjelent kiadás kivételével, az összes bélyegjegyek vízjegyes papíron és pedig az 1881. évtől a postabélyegekkal azonos vízjegyes papíron jelentek meg.

A vízjegyek rajzát az állami nyomda tervezeti, használatba vételéhez azonban a pénzügyminiszterium engedélye szükséges. A pénzügyminiszterium e tekintetben — figyelemmel arra, hogy a postabélyegekhez is ugyanazt a vízjegyes papírost használják — a posta- és táviratigazgatóság meghallgatásával dönt.

Az új vízjegyminta engedélyezése után a vízjegyes papír gyártásához szükséges és az engedélyezett vízjegymintával ellátott, sűrű sodronyszövevettel bevont tengelyes hengerből álló vízjegynyomókat (egoutteur) az államnyomda megrendelésére a papírgyár saját költségén készíti el. A vízjegynyomókat a gyártási időszakon kívül a központi állampénztár lemezzraktárában zár alatt őrzik, a gyártási időszak alatt pedig a papírgyártást ellenőrző bizottság állandó felügyelete alatt vannak, amint hogy a vízjegyes papír gyártása — visszaéléseknek elejét veendő — különben is mindig a legszigorubb ellenőrzés mellett történik. A kigyártott vízjegyes papírost a központi állampénztár papírraktára kezeli, amely azt a szükséghez képest az államnyomdának szolgáltatja ki. A kiszolgáltattott papíros felhasználása is a legszigorubb felvigyázat és elszámolás mellett történik.

Ugyanazon vízjegyminta használatának tartama alatt eddig csak három ízben (1887., 1899. és 1909. években) kellett a vízjegynyomók sodronyszövéseit ujakkal pótoltatni. Míg az 1909-ben készült sodronyszövések mindenben egyeznek az 1908. évi sodronyszövésekkel, az 1887 és 1899-ben készült sodronyszövések rajza az 1881., illetve 1898. évi eredeti sodronyszövésektől meglehetősen eltér, úgyhogy ezen két kiadásnál rajzbeli válfajokat kell megkülönböztetni. Míg rajzbeli válfajok — a sodronyszövések egyes részeinek a hosszas használat folytán történt elgörbülésétől, esetleg letörésétől eltekintve — tulajdonképpen csak ezen két kiadásnál fordulnak elő, annál több a válfaj, ha a vízjegy fekvését tekintjük.

A vízjegyek fekvését illető válfajok két okra vezethetők vissza, amennyiben azok vagy a papirtekercs helytelen szétvágásának — a papírgyárnak — vagy pedig a papírnak a nyomógép alá történt helytelen beillesztésének — a nyomdának — tulajdoníthatók.

A 2 m széles papirtekercs vagy 4 levélbélyegívre, vagy 6, illetve 3 okmánybélyegívre lesz szétvágva. Előfordul azonban, hogy a

gyártás közben a papirtekercs széle használhatatlanná válik, úgyhogy a szélessége nem futja például 4 levélbélyegivre, de a használható szélesség nagyobb, mint 3 levélbélyegiv szélessége; ilyenkor a papirgyár a tekercset — ennek gazdaságos kihasználása céljából — három 49/57 cm iv helyett három 57/49 cm nagyságu, esetleg keverten 49/57 és 57/49 cm nagyságu ivekre vágja. Ugyanez előfordul az okmánybélyegeknél is. Ennek folyományaként ezen iveken a vízjegy a rendestől eltérő, vagyis álló (a) helyett fekvő (c), illetve fekvő helyett álló helyzetben mutatkozik. Ilyen eltérő fekvésű vízjegyek csaknem valamennyi kiadásnál előfordulnak.

A bélyeg kinyomatásánál az iv néha fordítva kerül a gépbe, úgyhogy a vízjegy fején álló (a helyett b) helyzetben látható. Ugyanez természetesen olyan ivекnél is megtörténhetik, amelyeknél a papir szétvágása folytán már ugyis eltérő a vízjegy fekvése (vagyis c helyett d), minek folytán a vízjegyeknél összesen 4 különféle fekvés fordulhat elő, u. m.:

- a) álló,
- b) fején álló (fordított),
- c) balra fekvő (alulról felfelé haladó),
- d) jobbra fekvő (felülről lefelé haladó).

Előfordul azonban az is, hogy a bélyeget az iv hátlapjára nyomták, a vízjegy ilyenkor a bélyeg képoldaláról nézve — bármilyen legyen is különben a fekvése — tükörképet mutat. Ez 1913. évig valamennyi kiadásnál könnyen felismerhető arról, hogy a bélyeg képoldaláról a „KRAJCZÁR“, „FORINT“, „kr“, „ft“ egyes betűi tükörképes sorrendben vannak, illetve, hogy a szent korona keresztje jobbra dől.

Minthogy a fent felsorolt 4-féle fekvés mind tükörképes helyzetben is található, a vízjegyek végeredményben 8-féle eltérő helyzetben fordulhatnak elő. Az alábbi ismertetésekben a tükörképes vízjegyek külön megemlítését végig mellőztük, minthogy azok 1913. évig minden egyes kiadásnál előfordulnak.

Az 1913. évben az állami nyomda egy folytatólagos és mindkét oldal felé teljesen azonos rajzu hullámvonalakból álló és az apostoli kettős keresztből kombinált vízjegymintát készítettett. Ennek használatba vétele óta a fején álló, valamint a tükörképes vízjegyek megszűntek, úgyhogy ennél a vízjegyes papírnál már csak a papirtekercs szétvágásánál esetleg előforduló két különféle (álló helyett fekvő, illetve fekvő helyett álló) helyzet fordulhat elő.

Az 1923. évben használatba vett új, a kettős keresztes országalmának négyszögek átlóiban elhelyezett ismétlődő rajzát ábrázoló vízjegyes papírnál ez is megszűnt.

Mielőtt az eddig használt vízjegyek ismertetésére áttérnénk, megemlítjük itt még, hogy az 1899—1913. években készült bélyeg-ívek a gyári jegyet és a papír minőségét mutató számjegyet (VI) is feltüntetik. A kereskedelemügyi magyar kir. miniszterium által 82,610/1897. sz. a. kiadott (Magyarországi Rendeletek Tára 1888. évfolyam, 148. lap) szabályzat szerint ugyanis az állami hivatalok s intézetek a különböző célokra ezután csak olyan papírost használhatnak, amely el van látva a gyáros víznyomatu védjegyével és a papirosanyag azon osztályát jelző víznyomatu számjeggyel, amelynek minősége a szabályzat 2. §-ában megállapított feltételek szerint megfelel.

A 2. § szerint a tartós nyomtatványokhoz használható papiros IV, az 1—6 évig megőrzendő aktáknak és tartósabb irodai feljegyzéseknek használható papiros V, a közönséges nyomtatványokhoz, az irodai jegyzéseknek és egy évig megőrzendő aktáknak használható papiros VI jelzéssel volt ellátandó. A IV. jelzésű papiros többek közt a postai bélyeges levélborítékokhoz, az V. jelzésű papiros a váltóürlapokhoz, a VI. jelzésű papiros pedig a posta- és okmánybélyegekhöz használtatik.

Bár a fentebb ismertetett rendelet mai napig sem helyezettett hatályon kívül, a gyári jegy és a papírminőséget feltüntető római számjegy az 1913. és 1923. évi vízjegyrajzoknál alkalmazva nem lett.

A bélyeggyűjtői szaklapokban ismételtelen vita tárgyát képezte és képezi ma is az, hogy a papiros minőségét feltüntető számjegy IV. avagy VI. Sokan e kérdés eldöntésénél azt vélik egyedüli helyes alapnak, hogy a vízjegy, a bélyegkép oldaláról nézve, mit mutat. A fentiekben rámutattunk ennek a nézetnek a helytelenségére, abból, hogy a vízjegyet a bélyeg melyik oldaláról nézzük, soha nem szabad a vízjegy rajzára, hanem csakis a vízjegy fekvésére következtetni. A vízjegy fekvését azonban természetesen mindig a bélyeg képes oldaláról nézve kell elbírálni.

Az okmánybélyegek előállításához eddig a következő vízjegyes papírokat használták:

A/1. 1868. „STEMPELMARKEN“ minden ivben egyszer. A vízjegy egyes betűi 23 mm magasak, tehát egy bélyegen legfeljebb csak egy betű vagy egy betűnek a része lehet. A legtöbb bélyegen nincs vízjegy. Az egyes betűk a krajcáros értékeknél fekvő

(c vagy d), a forintos bélyegeknél ellenben rendesen, vagy fején álló (a vagy b) helyzetben fordulnak elő. Ezen vízjegyű papiros addig volt használatban, míg ezen bélyegek a bécsi államnyomdában készültek, sőt valószínű, hogy a bécsi államnyomda által a magyar kir. államnyomdának kezdetben átengedett papírmennyiség is ezzel a vízjeggyel volt ellátva.

A/2. „ZEITUNGSMARKEN.“ Az 1868. évi hírlapbélyegeknél. A betűk nagysága, a vízjegy fekvése stb. azonos az előbb ismertetett vízjeggyével.

B. vízjegy, kisebbitve.

B. 1873. augusztus 14. (Krajcáros értékek.) A vízjegy egy egységes, az egész ívet betöltő rajz, mely egymást ferdén metsző vonalak által határolt rombuszokból áll. Minden ívben a „MAGYAR KIRÁLYI“ „BÉLYEGJEGYEK“ és „kr“ szavak egyszer fordulnak elő. A külső rombusz átmérője 17:25, a belsőé 12:18 mm. A betűk nagysága a „MAGYAR KIRÁLYI“ szavakban 10, a „BÉLYEGJEGYEK“ szóban 34 mm. Ezen rajzból az egyes bélyegekre csak egy kis rész juthat; az is mindig különböző helyzetben lévén, ez a legnehezebben felismerhető vízjel. Leggyakrabban a rombusz alak található, melynek a hosszabb átmérője van vízszintes (c vagy d) helyzetben.

C. (Forintos értékek.) A forintos értékek vízjegye hasonló a krajcárosokéhoz, de az alaplíntázat nem vékony vonalakból alkotott kis rombuszokból, hanem 2 mm széles vonalakból alkotott 20:30 mm

C. vízjegy, kisebbítve.

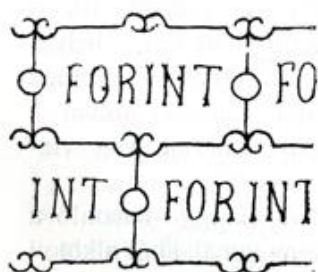
átmérőjű rombuszokból van összeállítva, melyek a hegyesszögű sarkukon (a) állanak. A keresztezési pontokat 6 mm átmérőjű kis körök fedik. A szövegben „kr” helyett „F”. A betűk nagysága ennél a vízjegynél is 10, illetve 34 mm.

D. 1876. december 12. (Krajcáros értékek.) A „KRAJCZÁR,” szó 12 mm magas betűkből, 43:69 mm méretű, mintás szélű keret közepén. Ezen mintázott szélű területek egy összefüggő rajzot alkotnak. Az egyes bélyegen az egyes mintának kb. a fele van meg. Álló és fordított helyzetben (a, b) fordul elő.

D. vízjegy, kisebbítve.

E. (Forintos értékek.) A „FORINT”

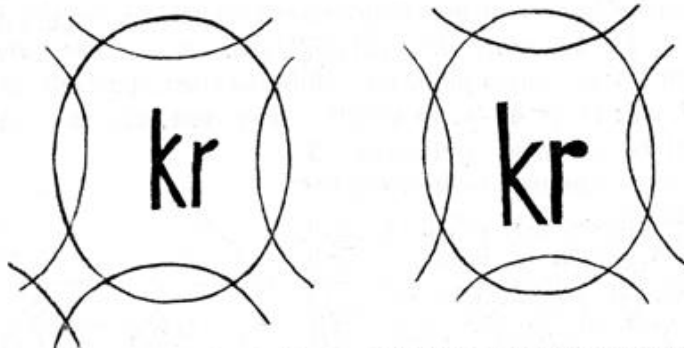
E. vízjegy, kisebbítve.

szó 12 mm betűkből diszitményes rajz között. Egyebekben, mint az előző vízjegynél. Balra vagy jobbra dülő helyzetben (c, d) fordul elő.

Ezen két vízjegynél igen ritkán előfordul, hogy a vízszintes mintás vonal egymás alatt kétszer párhuzamosan halad anélkül, hogy közöttük az értékjelző szó előfordulna. Ennek

az a magyarázata, hogy ezt a papírrészt éppen az egoutteur széle érte.

F. 1881. február 1. (56,624./1881. p. ü. min. rendelet.) (Krajcáros értékek.) Egymást metsző ellipszisek, melyek közepén a kr. (krajcár) betűk láthatók. Az ellipszisek szélessége 32 mm, magassága 37 mm, a k betű 13 mm, az r betű 9 mm magas. 1887-ben a 24477. számú pénzügyminiszteri rendelet alapján az új szállító, a fiumei papírgyár részére — figyelemmel arra, hogy a gyár gépeinek szélessége keskenyebb volt, mint a nagyszabosi papírgyáré — új vízjegynyomókat készítettek, ezek rajzai azonban az eddiektől némileg eltérnek, amennyiben az ellipszisek nem

1881. évi F. vízjegy, eredeti nagyságban.

1887. évi F. vízjegy, eredeti nagyságban.

egyenlő nagyságúak, hanem — egy iven belül is — 32:40, 32:39, 32:38, illetve 32:37 mm nagyságúak, a k betű magassága 15 és 13, az r betűé 10—8 mm között váltakozik. (Payer Béla B. B. Z. 1915.)

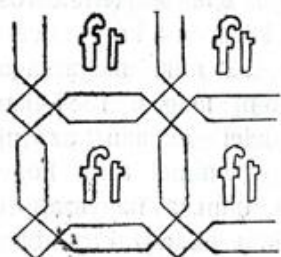
A „kr” betűk rendszeren balra (c) vagy jobbra (d) dülő, kivételesen rendes (a), illetve fején álló (b) helyzetben is fordulnak elő.

A hosszabb használat folytán úgy az 1881. évi, mint az 1887. évi vízjegynyomóknál az ellipszisek, valamint a betűk is egyes helyeken megsérültek, illetve letörtek, — az itt-ott található hiányos vízjegyű bélyegeknél ez a magyarázata.

Egy teljes ellipszis nagyobb, mint a bélyeg, egy-egy bélyegre tehát az egész vízjegy rajzának csak egy töredéke esik, ennek-folytán az egyes bélyegeknél csak a „kr” betűk nagysága — ha teljesen rajta vannak — nyújt támpontot arra nézve, hogy a bélyeg mily vízjegyű (1881. vagy 1887. évi) papíron készült.

Ezen vízjegy használatba-vételétől kezdődően az okmány- és levélbélyege vízjegye azonos.

G. (Forintos értékek.) Egymást metsző nyolcszögek, a középén „ft” betűkkel. A nyolcszög mérete 1887-ig $41\frac{1}{2}$ — $41\frac{1}{2}$, 1887-től

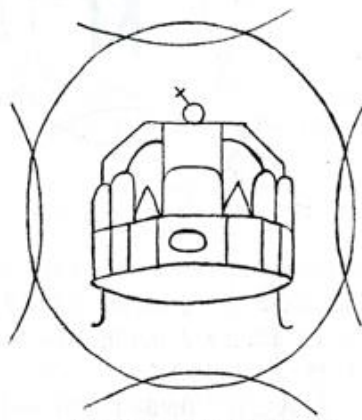
G. vízjegy, kisebbitve.

47:42 mm; az „F” betű magassága 15, a „t” betűé 13 mm. Többnyire rendes (a) vagy fejen álló (b) és csak ritkán balra (c) vagy jobbra (d) dülő helyzetben fordul elő. Egyebekben az „F” alatt említettek erre a vízjegyre is szólnak.

Ezen két vízjegynél ott, ahol a papírt az egoutteur széle érte, kb. 5 mm széles hiány mutatkozik. Ez a forintos értékeknél elég gyakori, de a krajcáros értékeknél igen ritkán található.

H. 1898. április 15. (23,857/1898. p. ü. min. rendelet.)

A szent korona egymást metsző ellipszisekben, amelyek átmérője 41:47, 43:48 és $42\frac{1}{2}$:49 között — egy íven belül is — változik; a szent korona alsó szélessége 27 mm. Az ellipszisek metsző helyein levő közbelen és pedig minden negyedik sorban az ötödik közbelen egy négyágu csillag (a gyár védjegye) és az ezt követő közbelen a papír minőségét jelző számjegy, egy VI. látható. Egy teljes ellipszis nagyobb, mint egy bélyeg. Minthogy a fiumei papírgyár részére rendelt sodronyszövések részben az időközben a papírgyártással megbízott nagyszabosi papírgyár gépeinél keskenyebbek voltak, részben pedig a gyári jellel

H. vízjegy, eredeti nagyságban.

és a papír minőségét jelző számjeggyel nem voltak ellátva, az 1889. évi február 4-én kelt 12,398. sz. pénzügyminiszteri rendelettel a meg nem felelő sodronyszövet helyett ujnak készítését és a többieknek a gyári jellel és a papír minőségét jelző számmal leendő pótlólagos ellátását rendelték el. Az ez alkalommal készített új sodronyszövésnél — bár a rendelet határozottan az eddigi rajz változatlan fenntartását rendeli el — a vízjegy rajza is módosult, amennyiben az ellipszisek helyébe 44:6 és 45 mm átmérőjű körök léptek, a szent korona alsó szélessége 29 mm, a keresztezések által támasztott hurkok rövidebbek, de szélesebbek (25:25 mm 26:24 mm helyett). A gyári jel és a VI. elhelyezése nem változott. A VI. két nagyságban fordul elő.

Megjegyzendő, hogy mindkét vízjegynél a korona visszagörbülő függője is hol hosszabb, hol rövidebb (4—7 mm) és a körtől is különböző ($\frac{3}{4}$ — $2\frac{1}{2}$ mm) távolságra esik, sőt azzal néha össze is ér.

A korona rendesen oldalt fekszik és pedig balra (c) vagy jobbra (d) dülve, kivételesen azonban álló (a), illetve fején álló (b) helyzetben, az 1903. évi kiadásnál ellenben rendesen a két utóbbi (a vagy b) helyzetben található.

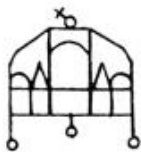
A papír gyártása közben a vízjegy sodronyszövései meg is sérültek s e sérülések folytán egyes helyeken a vízjegy köre nem szabályos, megszakadt, másutt a korona keresztje egyenesen áll, vagy hiányzik a függő, kigömbölyödtek a korona tetejének szegletei.

I. 1904. november 1. (27,835/1904. p. ü. min. rendelet.) A szent korona szegély, illetve kör nélkül („kis korona“). A szent korona legnagyobb szélességű átmérője 16 mm. A szent korona, amely csak nagy ritkán esik a bélyeg közepére, rendesen álló (a), ritkán fordított (b) helyzetben is fordul elő. A korona függvényei itt-ott kissé elgörbültek, a kereszt alatt levő gömb nagysága is változó. A papír minőségét jelző VI. minden foglalat nélkül egy-egy ivben csak egyszer fordul elő, gyári jegy pedig nincsen.

I. vízjegy eredeti nagyságban.

K. 1908. július 1. (20,160/1908. p. ü. min. rendelet.) A magyar szent korona kis alakban, keresztmetszetben. A szent korona rendesen egyenes (a), szórványosan fordított (b) állásban fordul elő.

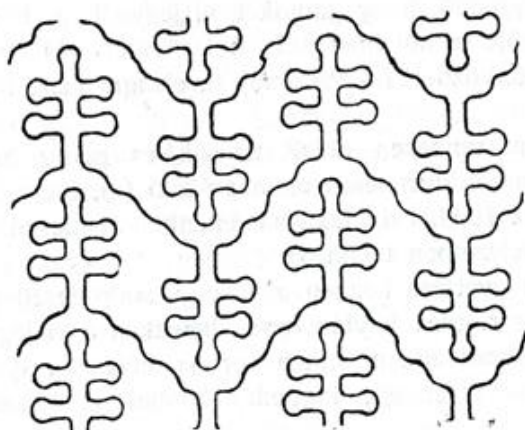

K. vízjegy, eredeti nagyságban.

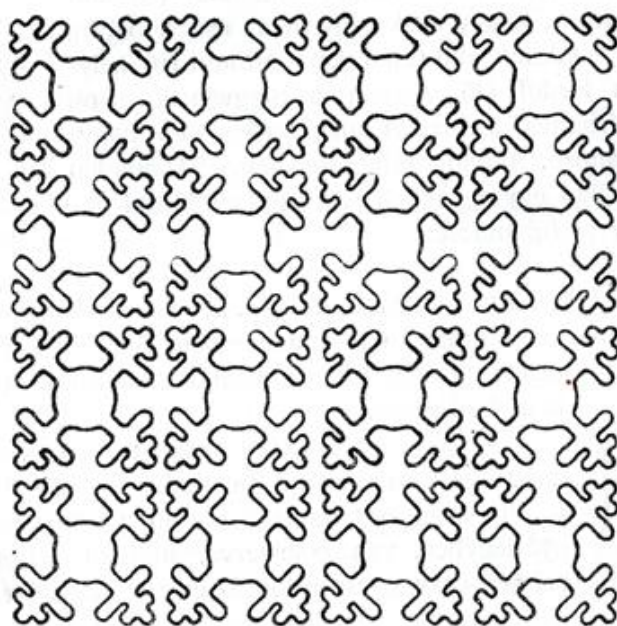
A korona szélessége 17 mm; elhelyezése olyan, hogy egész rajz ritkán található egy-egy bélyegen. A VI. számjegy szabadon álló rombuszalakban, a gyárjegyben, van elhelyezve, minden teljes ivben szintén csak egyszer fordul elő és nagyon ritka.

L. 1913. augusztus 20. (15,073/1913. p. ü. min. rendelet.) A kettős apostoli keresztnek hármass halmon álló folytatólagos rajzával. A vízjegy álló (a) vagy fekvő (b) helyzetben fordul elő.

M. 1923. március 14. (152,714/1922. p. ü. min. rendelet.) A kettős kereszt országmával, négyszögek átlóiban négyszer elhelyezett ismétlődő rajzával. A rajz mérete 19 mm.

L. vízjegy, eredeti nagyságban.

M. vízjegy, eredeti nagyságban.

A vonatkozó kormányrendeletek csakis azokat a kiadásokat ismerik el új kiadásoknak, amelyek rajzban, vagy legalább szintben eltérnek az előző kiadásoktól. Gyűjtői szempontból azonban új kiadásnak vesszük a vízjegyváltoztatásokat is. Ezen műben a gyűjtői szempontot vettük irányadónak.

5. Rajz. — Színek.

Az összes állami bélyegjegyek rajza két részből áll, ugymint egy rendesen halvány színben tartott alnyomattól és a tulajdonképeni bélyegképből. A bélyegkép rendesen az alnyomat $\frac{2}{3}$ részét fedi, úgyhogy az értéktelenítés (átírás) a tulajdonképeni bélyegkép megsértése nélkül történhetik. Az alnyomat színe a tulajdonképeni bélyegkép színétől eltér. Az összes törvénykezési illetékbélyegek, valamint a legujabb magasabb értékű bélyegjegyek háromszínű nyomtatban készültek, amennyiben előbbieknél a tulajdonképeni bélyegkép háttére és az értékpapír forgalmi adó bélyegeknél a szöveg egy harmadik színben lett nyomva, míg az okmánybélyegeknél és az általános forgalmi adó bélyegeknél az eddig alnyomatként elnevezett keretrajzon kívül a teljes bélyeg hullámos vonalokból álló alnyomattal is lett ellátva.

Az osztrák értékben készült bélyegek alnyomatát egy levélerezet képezi, amely a bécsi államnyomda találmánya alapján egy természetes falevélről közvetlenül (Naturselbstdruck) készült; a levélerezet felső $\frac{2}{3}$ részében a tulajdonképeni bélyegkép részére üres hely van, amelybe a bélyegképet mindig külön nyomták be. A korona értékben készült bélyegek alnyomatának külön rajza van, amelynek alsó harmadában a kibocsátás (tehát nem az illető bélyeg nyomásának) éve van. Az osztrák értékű bélyegeknél minden értéknek külön rajza van, a koronaértékű bélyegeknél minden sorozatban több bélyegnek ugyanaz a rajza.

A bélyegek kétszeres használatának megakadályozása céljából 1900 óta a könyvnyomdai uton előállított magyar bélyegek nyomásánál érzékeny, vegyileg kevert színeket használnak. Mint-hogy a színvegyítéseknel az előzővel mindenben azonos színárnyalatokat a legritkább esetben sikerül előállítani, jóformán minden kiadás (Auflage) színe többé-kevésbé eltérő. Áll ez különösen a háború kitörése óta készített bélyegeknél, amikor az azonos alapszínek előállítása, illetve beszerzése is már szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközik. Hozzájárul ehhez a háborús „kence” is, amely néha oly rossz minőségű, hogy az azzal készült festékek szinte szétfolynak.

Az érzékeny színek használata folytán meglehetősen könnyű „különleges” színeket előállítani. A különféle savaktól eltekintve, sok bélyeg színét tiszta forró vízzel is meg lehet változtatni; pl. a rózsaszínű alapnyomással bíró bélyegek alapszíne forró vízzel eltávolítható. Savak használatánál gyakran elegendő a bélyeget

valamely sav gőzének kitenni, így készült pl. a sárgaszínű 3-filléres turulmadaras postabélyeg is.

Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a bélyegjegyeket részben — azok másodszori felhasználásának megakadályozása céljából — 1914-től 1923. év tavaszáig szintelen, szabad szemmel rendesen nem látható függőleges enyves sávokkal látták el, úgyhogy a bélyegjegyek mosásánál az enyves sávon levő festék feloldódik. Az enyves sávot, helyesebben azt, hogy a bélyegképen sávok vannak, úgy lehet meglátni, hogy a bélyeget a világosság felé ferdén tartjuk.

6. Előállítás stb.

A bélyegjegyeket azelőtt réznyomatban, újabb időben azonban részben könyvnyomdai uton is állítják elő.

A kinyomott bélyegiveket hátlapjukon enyvréteggel vonják be és átlukasztják az e célra készült különleges enyvező- és lyukasztógépekkel, azután pedig laponkint a legszigorubban vizsgálják felül és a legkisebb nyomási hiba, színeltérés vagy szennyeződés esetén a hibás példányokat kiselejtezik. A kiselejtezett iverket — amelyeket épp oly szigorúan számolnak el, mint a kifogástalan iverket — bizottságilag megsemmisítik.

Míg a postabélyegeket az államnyomda maga kezeli és ennekfolytán a készletek folytonos kiegészítése, vagyis a bélyegek kinyomtatása iránt is saját hatáskörében intézkedik, az okmánybélyegeket mindig a központi bélyegraktár rendelése alapján nyomják és a teljes kiadást minden egyes esetben a központi bélyegraktárba szállítják be és ott kezelik.

7. A mű beosztása.

A mű beosztását illetőleg megjegyezzük, hogy az anyagot az egyes önállóan tervezett hivatalos kibocsátásoknak megfelelően csoportosítottuk. Minden egyes kibocsátásnál bevezetéskép a vonatkozó kormányrendeleteknek számát és a forgalomba bocsátás idejét közöljük, befejezésül pedig feltüntetjük azt, hogy az illető sorozatot mikor és mely rendelettel helyezték forgalmon kívül.

Minden egyes kiadásnál röviden közöljük a bélyegrajzok leírását és a vizjegyet.

Ahol pedig az szükségesnek mutatkozott, ott a papír minőségére is kiterjeszkedtünk.

Amely kiadások fogazatai már részletes kutatások tárgyát képezték, ott ezek eredményeit ismertetjük, a többi kiadásoknál is reá mutatunk a létező válfajokra abban a reményben, hogy ezen utmutatások alapján majd lesznek olyan lelkes gyűjtők, akik az eddig mostohán kezelt kiadásoknál is megállapítják majd azt, hogy mely érték, mely fogazattal jelent meg.

Vegyes fogazatu bélyegeknél az első szám a vízszintes, a második a függőleges fogazatra vonatkozik.

A bélyegek színeit a hivatalos elnevezésükben közöljük. A kétszínben nyomott bélyegeknél az első szín mindig az alnyomat, a második szín pedig a tulajdonképeni bélyegkép színe.

A vízjegy-, fogazat- és színeltérések a magyar bélyegek legérdekesebb sajátosságai, ezek specializálásához a szükséges utbagazítást mindenütt megadjuk, itt csupán azt kívánjuk megjegyezni, hogy egy helyesen elrendezett magyar speciális gyűjteményben a vízjegy-, fogazat- és színeltérések mind önálló csoportot képeznek. Az egyes csoportok összeállításánál — ha a specializálást tulhajtani nem akarjuk — a többi csoportok válfajaira nem kell tekintettel lenni. A fogazat eltérések csoportjában mellőzhetjük tehát a szín- és vízjegyeltéréseket, a színeltérések csoportjában a fogazat- és vízjegyeltéréseket, a vízjegyeltérések csoportjában a fogazat- és színeltéréseket. Önálló csoportba foglalandók a rajz, az érték-számjegyek stb. válfajai is. Az egy-egy kiadáshoz tartozó válfajokat azonban folytatólag egybekapcsolni tanácsos, hogy az egyes kiadások összes válfajai együtt legyenek.

A próba-, kettős- és selejtnyomatok, valamint a hiányosan fogazott bélyegek, vagy elnézésből fogazatlanul forgalomba került bélyegek felsorolását, ismertetését mellőztük. Aki ilyenre szert tud tenni, az feltétlenül helyezze el gyűjteményében, de a dolog természeténél fogva az ily bélyegekről csakis hiányos, vagyis csak egyes gyűjtemények különlegességeit felölelő ismertetést lehet adni, mert sok gyűjtemény van, amelyeknek büszkeségét egy-egy ilyen próba- vagy selejtnyomat képezi, de amelyet a tulajdonos sokkal jobban félt, semmint hogy azt mindenkinek tudomására hozná.

Az ugynevezett „átütő“ nyomások felsorolását is mellőztük, mert ilyenek nincsenek, hanem vagy áttetsző a nyomás, ez esetben nem különleges nyomásról, hanem vékony papírról van szó, vagy pedig kétoldalu a nyomás, ami úgy jön létre, hogy amikor a nyomtatógép hengere üresen, illetve papir nélkül szalad, a nyomtató forma a hengerrel érintkezik s a festék reá tapad, amely aztán a következő iv hátlapján látható lesz.

A tévnyomásokat és eltérő vízjegyeket azonban, feltéve, hogy szabályszerűen kerültek forgalomba, a megfelelő helyen felvettük.

A forgalomba került bélyegeken eddig feltűnőbb lemez- és sajtóhibákat eddig nem észleltek. Az eddig ismert hamisítványokat az illető sorozat végén külön említjük meg.

8. Használt—használatlan.

Az okmánybélyegeket általában csak használatlan gyűjtik, használatlan példányok — különösen a régebbi kiadásokból — nagyon ritkán kerülnek elő és ezeknek — persze a számlailleték lerovására szolgáló jegyeken kívül — nagy értékük van.

Átírt és lebetűzött bélyegek között érték szempontjából nem lehet különbséget tenni. Izlés dolga, hogy valaki csak egyféle értéktelenítést kedvel inkább vagy vegyesen is elteszi őket. A gyűjtemény sokkal tetszetősebb, ha darabjai csak egyféle módon vannak értéktelenítve.

A használt bélyegjegyek leginkább a forgalomba helyezésüket követő 6—10-ik évben, amikor az illető évekre vonatkozó irattári anyagok selejtezés alá kerülnek, nagyobb mennyiségben szoktak előkerülni. Amíg ez a selejtezés nem történik, egyes értékek használatlan alig kaphatók.

9. Az okmánybélyeg mosása.

Minthogy az okmánybélyegeket elég gyakran átírás útján — vagyis téntával — értéktelenítik, azok mosása bizonyos elővigyázatot igényel.

A békeidőben fekete téntával átírt bélyegek a legtöbb esetben minden különleges óvintézkedés nélkül leázthatók; a más, téntával átírt bélyegeket azonban legcélszerűbb forró vízben leáztatni olyképp, hogy a bélyeggel ellátott papírt — a bélyeget lefelé fordítva — abba bemártjuk és azután, mielőtt a bélyeg levált róla, a vízből — mielőtt még a ténta szétfolyik — kivesszük. Egy kis gyakorlattal több ily bélyeges ívet lehet egyszerre is, egymásra rakva, leáztatni, ügyelve arra, hogy a bélyeg képét téntás papír ne érje. A vizet, mielőtt színeződik, váltani kell.

A vörös téntával átírt, ugyyszintén az 1914—1922. években nyomott és enyves sávval (l. elől az 5. pont utolsó bekezdését) ellátott bélyegeket azonban csakis a papíron át tanácsos áztatni.

10. Értékelés.

Tekintettel arra, hogy az okmány- stb. bélyegek kereskedői forgalom tárgyát alig — Magyarországon tudtunkkal egyáltalában nem — képezik, a bélyegeket nem értékeltük, hanem csak arra szorítkoztunk, hogy az egyes kiadásoknál a ritkább értékeket megjelöltük. A többi érték ma még igazán potom áron szereshető be. Amennyiben sikerülne az okmánybélyegek iránt nagyobb érdeklődést keltetni, úgy szándékunk e műhöz pótlólag árlapot is kiadni, amely az egyes bélyegeknél hazánkban kialakuló árait közölni fogja.

MAGYARORSZÁG BÉLYEGJEGYEI.

I. Az abszolút korszak alatt Magyarországon használt ausztriai bélyegjegyek.

1854-ben (Reichsgesetzblatt 1854. XXIV. — március 28.) jelentek meg Ausztriában az első okmánybélyegek. Mivel ezek 1868-ig Magyarországon is használatban voltak s így mint a magyar okmánybélyeg elődei egyes gyűjtőket érdekelhetnek, alábbiakban röviden felsoroljuk az első magyar okmánybélyegek kiadásáig a nálunk is használatban volt osztrák okmánybélyegeket:

1854. Az értékjelzés alatt C. M. (Conventions Münze) betűk. 1, 2, 3, 6, 10, 15, 30, 45 kr., 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20 frt. Hirdetménybélyeg $\frac{1}{2}$, 1 kr. Naptárbélyeg 3 kr. Az 1 és 2 krajcárosoknál az értékjelzés piros, illetve narancsszínű és külön van benyomva, a többi értékeknél fekete és egyidejűleg lett benyomva.

1858. C. M. nélkül; fogazat $13\frac{1}{2}$ — $16\frac{1}{2}$, fehér papíros: a) az érték külön benyomva: $\frac{1}{2}$, 2, 4, 5, 7, 12, 25, 60 kr., hirdetmény 1, 2 kr.; b) az érték együtt nyomva a bélyeggel: 2, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 25, 30, 50, 60, 75 kr., 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20 frt, hirdetmény 1 kr., naptár 6 kr.

1859. Ugyanaz, de kékes papíros: a) az érték külön benyomva: $\frac{1}{2}$, 7, 72 kr.; b) az érték együtt nyomva a bélyeggel: $\frac{1}{2}$, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 25, 30, 50, 60, 72, 75 kr., 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 20 frt, naptár 6 kr.; c) könyvnyomdai uton előállítva: 1 kr.

1863. Ugyanaz, de sötétkék papíros: 2, 5, 6, 7, 12 kr.

1864. Ugyanaz, de fogazat 12 — $12\frac{1}{2}$: a) kékes papíron: $\frac{1}{2}$, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 25, 30, 36, 50, 60, 75, 90 kr., 1, 2, $2\frac{1}{2}$, 3, 4, 5, 7, 10, 15, 20 frt; b) szürkésfehér papíron: 3, 5, 12, 15, 36, 50 kr., 1, $2\frac{1}{2}$, 7, 15 frt.

1866. Az értékjelzés (az 1 kr. kivételével) szóval is kiírva; a kr. értékek kékes vagy fehér, a forintos értékek csak fehér papíron: $\frac{1}{2}$, 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 15, 25, 36, 50, 60, 75, 90 kr., 1, 2, 250, 3, 4, 5, 10 és 20 frt. Ezen kiadás forintos értékeit az 1858-as kiadástól csak a fogazatról lehet megkülönböztetni, mely ennél 12 — $12\frac{1}{2}$, amannál pedig $13\frac{1}{2}$ — $16\frac{1}{2}$.

Végül teljesség kedvéért közöljük, hogy 1850—1854-ig Magyarország területén 1, 3, 6, 10, 15, 30, 45 krajcáros, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18 és 20 forintos bélyeges ívek voltak forgalomban.

II. Magyar állami bélyegjegyek.

1. Okmánybélyegek (okirati illeték-bélyegjegyek).

1868. június 20. Az összes értékek külön-külön rajzzal vannak ellátva. A bélyeg két főrészből áll és pedig: egy álló, téglányalakú, levélerezetet ábrázoló, zöld színű, könnyvnyomdai uton készült alapnyomásból (alnyomat), amelynek felső $\frac{2}{3}$ részében egy üres kör, illetve a $\frac{1}{2}$ és 1 kros értékeknél egy üres négyzet van és ebbe a körbe, illetve négyzetbe van a tulajdonképeni bélyegkép fekete színben, réznyomatban belenyomva. A krajcáros értékek nagysága 25/33, 26/32 mm, a forintos értékeké 33/40, 35/42 mm. A tulajdonképeni bélyegkép a krajcáros értékeknél 23 mm, a forintos értékeknél 30 mm átmérőjű. A levélerezet szerint többféle típust lehet megkülönböztetni és pedig a krajcáros értékeknél a szerint, hogy a bélyegkép bal oldalán levő főér egymagában avagy egy vékony mellékérrel érinti a keretet; a forintos értékeknél ellenben a szerint, amint az alsó baloldali érből kiinduló felső mellékér a rajz szélén avagy beljebb kezdődik. A jobboldali mellékér kiindulása rendszerint épp ellentétes, vagyis, ha a baloldalon a rajz széléből, úgy ez a jobboldalon beljebb indul ki. A metszeteket Jakoby készítette Bécsben, míg a rajzok közül Mayr szerint a $\frac{1}{2}$, 1, 3, 7, 12, 25 és 36 krosokét Büllemeier, a 2, 4, 50, 60 krosokét Benedikt, a 15, 75, 90 krosokét, valamint a 3 és 7 forintosokét Bayer, az 1, 2, $2\frac{1}{2}$, és 5 forintosokét Schmidt, végül a 4, 6, 10, 12, 15 és 20 forintosokét Sonnleitner rajzolóművészek készítették. Az értékjelzés a $\frac{1}{2}$ és 1 kros értékeknél a bélyegképben, a többi értékeknél ellenben a bélyegkép alatt betűkben is fel van tüntetve.

Az alnyomat világoszöld, sötétzöld vagy kékeszöld, a bélyegrajz fekete.

A bélyegek eleinte az A/I vizjeggyel ellátott papíron a bécsi államnyomdában, 1870. évi október hó 1-jétől a magyar kir. állami nyomdában készültek, vizjegy nélküli, közönséges papíron.

Fogazat: 12; 1869. augusztus havától ezenkívül 10 $\frac{1}{2}$ és 11, 1870-től pedig 9 $\frac{1}{2}$ is.

1	1/2 kr	zöld és fekete	15	75 kr	zöld és fekete
2	1	" " "	16	90	" " "
3	2	" " "	17	1 ft	" " "
4	3	" " "	18	2	" " "
5	4	" " "	19	2 ft 50 kr	" " "
6	5	" " "	20	3	" " "
7	7	" " "	21	4	" " "
8	10	" " "	22	5	" " "
9	12	" " "	23	6	" " "
10	15	" " "	24	7	" " "
11	25	" " "	25	10	" " "
12	36	" " "	26	12	" " "
13	50	" " "	27	15	" " "
14	60	" " "	28	20	" " "

Megjegyzés. Ezen kiadásnak csaknem összes értékei (kivéve 12, 75, 90 kr. és 7 ft) kékes, illetve (kivéve 60 kr) vékony, áttetsző papíron is előfordulnak.

A magyar kir. állami nyomdában készített bélyegek riktó szintűek fogazásuk 9 $\frac{1}{2}$. Ilyenek eddig az 1, 3, 4, 5, 10, 25, 50 kros és 2, 2 $\frac{1}{2}$, 3 és 5 ftos értékekből ismeretesek.

Az 1 kros fordított bélyegrajzzal is fordul elő.

A sorozat értékesebb bélyegei: 1/2 kr, 6, 7, 12 és 15 ft; a kékes papíron nyomott bélyegek közül: 1/2 kr, 6, 10, 12 (ritka), 15 és 20 ft; az áttetsző papíron készült bélyegek közül: 1/2 kr, 6, 7 (ritka), 12 (ritka), 15 és 20 ft, végül a 9 $\frac{1}{2}$ fogazásuk közül: 2 $\frac{1}{2}$ és 3 ft.

1868. augusztus 1. Határőrvidék. Délmagyarország és északi Horvátország egyes részei az 1872. március 9-én, illetve június 9-én kiadott császári parancsig katonai igazgatás alatt állottak, amelynek hatásköre alá tartozó területen külön okmány-bélyegek voltak használatban. Ezek teljesen azonosak az ugyanazon időben használatos magyar okmánybélyegekkel, de a bélyegkép körül, egész az alnyomat széléig terjedő nagy kétfejű sas van barna színben rányomva. A sasfelülnyomásra tekintettel, a 1/2 és 1 kros bélyegek rajza szintén kör alakú.

Fogazat: eleinte 12, 1869 augusztus havától 10 $\frac{1}{2}$ és 11 is, 1870-től 9 $\frac{1}{2}$. Ez utóbbi fogazattal eddig ismeretesek: 3, 4, 5, 7, 10, 12, 15, 36, 50, 90 kr, 2, 5 ft. A 12-es fogazat a legritkább.

29	1/2 kr	zöld, fekete, barna	43	75 kr	zöld, fekete, barna
30	1 "	" " "	44	90 "	" " "
31	2 "	" " "	45	1 ft	" " "
32	3 "	" " "	46	2 "	" " "
33	4 "	" " "	47	2 ft 50 kr	" " "
34	5 "	" " "	48	3 "	" " "
35	7 "	" " "	49	4 "	" " "
36	10 "	" " "	50	5 "	" " "
37	12 "	" " "	51	6 "	" " "
38	15 "	" " "	52	7 "	" " "
39	25 "	" " "	53	10 "	" " "
40	36 "	" " "	54	12 "	" " "
41	50 "	" " "	55	15 "	" " "
42	60 "	" " "	56	20 "	" " "

Megjegyzés. A kékes vagy áttetsző papíron készült, ugyancsak a ríktó zöld alnyomatu bélyegek átlag 50 0/0-kal értékesebbek.

Jobb értékek: 1/2, 36, 60, 75, 90 kr és a forintok. A 4, 6, 7 és 12 fto nagy ritkaság.

1870. Ugyanolyan, mint az előbbi kiadás, de vízjegy nélküli hártapapíron (pelure). Az alnyomat vagy *a*) sárgászöld (kivéve a 60, 75, 90 kros, 6, 7, 10, 15, 20 fto értékeket), vagy *b*) kékeszöld. — Fogazat: 9 1/2 : 10 1/2, továbbá (1873) 13 : 12 1/2, utóbbi a ritkább. Ezzel a fogazattal ismeretese 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 15, 25, 36, 50 kr, 1, 2 ft.

57	1 kr	zöld, fekete (csak kékeszöld)	71	60 kr	zöld, fekete
58	1 "	" " (az alnyomat 24 : 29 mm,	72	75 "	" "
59	2 "	" " csak sárgászöld)	73	90 "	" "
60	3 "	" "	74	1 ft	" "
61	4 "	" "	75	2 "	" "
62	5 "	" "	76	2 " 50 kr	" "
63	7 "	" "	77	3 "	" "
64	10 "	" "	78	4 "	" "
65	12 "	" "	79	5 "	" "
66	15 "	" "	80	6 "	" "
67	20 "	" " (1873. IV. 5.)	81	7 "	" "
68	25 "	" "	82	10 "	" "
69	36 "	" "	83	15 "	" "
70	50 "	" "	84	20 "	" "

Megjegyzés. A 2 és 10 kros fordított bélyegrajzzal is előfordul.

Jobb értékek: a sárgászöld 4 ft, továbbá a 13 : 12 1/2 fogazású bélyegek, azután a kékeszöld 60, 75, 90 kr, 6, 7, 10, 15, 20 ft.

1870. Határőrvidék. Mint az előbbi magyar okmány-bélyegek. A kétéjű sas: sárgásbarna. — Fogazat: 9—10¹/₂.

85	5 kr	zöld, fekete, sárgásbarna	90	50 kr	zöld, fekete, sárgásbarna
86	7	" " " "	91	1 ft	" " "
87	10	" " " "	92	2	" " "
88	12	" " " "	93	2 ft 50 kr	" " "
89	15	" " " "			

Megjegyzés. Ezen sorozat összes értékei értékesek; a 10, 12, 15 kros, 2 és 2¹/₂ ftos ritka.

A bánáti és titeli határőrvidéket az 1872. évi június hó 9-én, a horvát-szlavon határőrvidéket ellenben az 1872. évi március hó 9-én kelt legfelsőbb királyi kéziratokkal (M. R. T. 1872. évi 209. és 347. lap) feloszlatták, ennél fogva a határőrvidéki bélyegek használata 1872. évi október 31-ével megszűnt.

1873. augusztus 14. Ugyanolyan, mint az előbbi kiadás, de vízjegy a krajcáros értékeknél: B, a forintos értékeknél: C. Az alnyomat színe világos- vagy sötétzöld. — Fogazat: 12¹/₂, 13, 13¹/₂.

94	1/2 kr	zöld, fekete	107	50 kr	zöld, fekete
95	1	" " "	108	60	" " "
96	2	" " "	109	75	" " "
97	3	" " "	110	90	" " "
98	4	" " "	111	1 ft.	" " "
99	5	" " "	112	2	" " "
100	7	" " "	113	2 " 50 kr	" " "
101	10	" " "	114	3	" " "
102	12	" " "	115	4	" " "
103	15	" " "	116	5	" " "
104	20	" " "	117	10	" " "
105	25	" " "	118	15	" " "
106	36	" " "	119	20	" " "

Rendellenességek:

120	3 kr	zöld, fekete, C. vízjeggyel
121	5	" " " C. "
122	12	" " " C. "
123	1 ft	" " " B. "

Megjegyzés. A C. vízjegyű papíron készült krajcáros bélyegeknél a rombusz a tompa sarkon áll, ellentétben a forintos bélyegeknél, amelyeknél az a hegyesszögű sarkon áll.

Jobb értékek: 1/2, 36, 75, 90 kr, 4, 10, 15, 20 ft, valamint a téves vízjegyű 12 kr és 1 ft. A 15 ftosok ritkák, a 1/2 kros pedig nagyon ritka.

1876. december 12. Ugyanolyan, mint az előbbi, de a vízjegy a krajcáros értékeknél: D; a forintos értékeknél: E. — Fogazat: $12\frac{1}{2}$.

124	$\frac{1}{2}$ kr	zöld, fekete	137	50 kr	zöld, fekete
125	1	"	138	60	"
126	2	"	139	75	"
127	3	"	140	90	"
128	4	"	141	1 ft	"
129	5	"	142	2	"
130	7	"	143	2 " 50 kr	"
131	10	"	144	3	"
132	12	"	145	4	"
133	15	"	146	5	"
134	20	"	147	10	"
135	25	"	148	20	"
136	36	"			

Megjegyzés. A $\frac{1}{2}$, 3, 4 és 20 krajcáros létezése még vitás.

Jobb értékek: 12, 36, 60, 75, 90 kr, 2, 4, 10 és 20 ft.

Az 1—148. alatt felsorolt bélyegeket 1880. január 31-ével forgalmon kívül helyezték. ((67,293/1879. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 54. szám.)

1880. január 1. (67,293/1879. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 54. szám.) Ezen kiadás rajza ugyanolyan, mint az előbbieké, de a szín változik. A bélyegrész marad fekete, de az alapnyomás a krajcáros értékeknél *sötétbarna*, a forintos értékeknél *rózsaszínű*. Vízjegy a krajcáros értékeknél: D, a forintos értékeknél: E. Fogazat: $11\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$; $12\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$; $11\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$. A $12\frac{1}{2}$ fogazás a közönségesebb.

149	$\frac{1}{2}$ kr	barna, fekete	164	75 kr	barna, fekete
150	1	"	165	90	"
151	2	"	166	1 ft rózsaszínű,	"
152	3	"	167	2	"
153	4	"	168	2 " 50 kr	"
154	5	"	169	3	"
155	7	"	170	4	"
156	10	"	171	5	"
157	12	"	172	6	"
158	15	"	173	7	"
159	20	"	174	10	"
160	25	"	175	12	"
161	36	"	176	15	"
162	50	"	177	20	"
163	60	"			

Rendellenességek:

178	10 kr	barna, fekete, B	vizjeggyel
179	12 "	" " " B	"
180	15 "	" " " B	"
181	50 "	" " " B	"

Megjegyzés. Jobb értékek: $\frac{1}{2}$, 36, 75, 90 kr, 4, 6, 7, 10, 12, 15, 20 ft, valamint a téves vízjeggyűk. A 12 forintos a legértékesebb.

1881. Ugyanolyan, mint az előbbi, de vízjegy a krajcáros értékeknél: F, a forintos értékeknél: G. — Fogazat: $11\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$, $12\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$, $11\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$. A $11\frac{1}{2}$ fogazat a közönségesebb.

182	$\frac{1}{2}$ kr	barna, fekete
183	1 "	" " "
184	2 "	" " "
185	3 "	" " "
186	4 "	" " "
187	5 "	" " "
188	7 "	" " "
189	10 "	" " "
190	12 "	" " "
191	15 "	" " "
192	20 "	" " "
193	25 "	" " "
194	36 "	" " "
195	50 "	" " "
196	60 "	" " "

197	75 kr	barna, fekete
198	90 "	" " "
199	1 ft	rózsaszínű, fekete
200	2 "	" " "
201	2 "	50 kr " "
202	3 "	" " "
203	4 "	" " "
204	5 "	" " "
205	6 "	" " "
206	7 "	" " "
207	10 "	" " "
208	12 "	" " "
209	15 "	" " "
210	20 "	" " "

Rendellenes:

211 1 ft rózsaszínű, fekete; F vízjeggyel.

Megjegyzés. A 102,166/1890. p. ü. min. rendelet megengedte, hogy a krajcáros értékek G. vízjeggyű papírra nyomassanak, de ilyen bélyeget még nem találtak.

Az alnyomat világosbarnától vörösbarnáig, illetve világos rózsaszíntől sötét rózsaszínig minden átmeneti színben található.

A lemezek kopása folytán a 3, 5, 12, 20 és 25 krajcáros bélyegeknél nagyobb eltérések fordulnak elő.

Jobb értékek: $\frac{1}{2}$ kr, 6, 7, 12, 15 ft és a 211. számu.

A 149—211 alatt felsorolt bélyegeket 1891. szeptember 31-ével forgalmon kívül helyezték. (67,099/1891. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 19. szám.)

1891. április 1. (26,211/1891. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 6. szám.) A bélyegrajz és vízjegy marad, de a szín változik. A krajcáros értékek alnyomata *szürkésbarna*, a bélyegrajz *zöld*; a forintos értékek alnyomata *szürke*, a bélyegrajz *kék*. — Fogazat: $11\frac{1}{2}$ és 12.

212	$\frac{1}{2}$ kr	szürkésbarna, zöld	227	75 kr	szürkésbarna, zöld
213	1 "	" "	228	90 "	" "
214	2 "	" "	229	1 ft	szürke, kék "
215	3 "	" "	230	2 "	" "
216	4 "	" "	231	2 " 50 kr	" "
217	5 "	" "	232	3 "	" "
218	7 "	" "	233	4 "	" "
219	10 "	" "	234	5 "	" "
220	12 "	" "	235	6 "	" "
221	15 "	" "	236	7 "	" "
222	20 "	" "	237	10 "	" "
223	25 "	" "	238	12 "	" "
224	36 "	" "	239	15 "	" "
225	50 "	" "	240	20 "	" "
226	60 "	" "			

Megjegyzés. Jobb értékek: $\frac{1}{2}$, 36 kr, 7, 12 és 15 ft.

A krajcár—forint értékű okmánybélyegeket 1898. aug. 31-ével helyezték forgalmon kívül. (33,883/1898. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 14. sz.)

1898. július 1. (33,883/1898. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 14. szám.) — Okmánybélyegek korona értékben. Ezeket a bélyegeket Haske Ferenc magyar kir. műszaki rajzoló tervezte és rajzolta. A bélyegek alnyomatának külön rajza van, mely halvány, igen világos színben van nyomva és az egész sorozatnál ugyanaz. Az alnyomat nagysága a filléres értékeknél 25 : 31, a koronás és vegyes értékeknél 32 : 40 mm. Az alnyomatnak a bélyegrajz alatti részén, középen, „1898” évszám. A bélyegrajz nagysága a filléres értékeknél 21 : 21, a koronás és vegyes értékeknél 27 : 27 mm. A tulajdonképeni bélyegrajz — a magyar cimer a szent koronával különféle elrendezésben — csoportonként változik. Azonos rajzuak: a) 1—8 f; b) 10—24 f; c) 30—72 f; d) 1—4 K és vegyes értékek; e) 6—12 K; f) 14—40 K. Vízjegy a filléres értékeknél: F., a koronás és vegyes értékeknél: G. — Fogazat: 12, ritkábban 11 $\frac{1}{2}$.

241	1 f	világoszöld, sötétzöld
242	2 "	világoszöld, fekete
243	4 "	világoszöld, kék
244	6 "	világospiros, sötétzöld
245	8 "	világoszöld, barnászörös
246	10 "	világosbarna, sötétzöld
247	14 "	világosbarna, fekete
248	20 "	világosbarna, barnászörös
249	24 "	világosbarna, kék
250	30 "	világos kékesszürke, sötétzöld
251	40 "	világos kékesszürke, fekete

252	50 f	világos kékesszürke, barnásvörös
253	72 „	világos kékesszürke, kék
254	1 K	világoszöld, fekete
255	1 „ 20 f	világospiros, sötétzöld
256	1 „ 50 „	világoszöld, kék
257	1 „ 80 „	világoszöld, barnásvörös
258	2 „	világospiros, fekete
259	4 „	világoszöld, sötétzöld
260	5 „	világosbarna, sötétzöld
261	6 „	világosbarna, barnásvörös
262	8 „	világospiros, sötétzöld
263	10 „	világosbarna, fekete
264	12 „	világosbarna, kék
265	14 „	világos kékesszürke, barnásvörös
266	20 „	világos kékesszürke, zöld
267	24 „	világospiros, sötétzöld
268	30 „	világos kékesszürke, fekete
269	40 „	világos kékesszürke, kék.

Megjegyzés: Jobb értékek az 1, 72 f, 12, 14, 24, 30 és 40 K.

1898. október 15. Az előbbivel mindenben egyező kiadás,
de vízjegy: H. — Fogazat: 12, ritkábban 11^{1/2}.

270	1 f	világoszöld, sötétzöld
271	2 „	világoszöld, fekete
272	4 „	világoszöld, kék
273	6 „	világospiros, sötétzöld
274	8 „	világoszöld, barnásvörös
275	10 „	világosbarna, sötétzöld
276	14 „	világosbarna, fekete
277	20 „	világosbarna, barnásvörös
278	24 „	világosbarna, kék
279	30 „	világos kékesszürke, sötétzöld
280	40 „	világos kékesszürke, fekete
281	50 „	világos kékesszürke, barnásvörös
282	72 „	világos kékesszürke, kék
283	1 K	világoszöld, fekete
284	1 „ 20 f	világospiros, sötétzöld
285	1 „ 50 „	világoszöld, kék
286	1 „ 80 „	világoszöld, barnásvörös
287	2 „	világospiros, fekete
288	4 „	világoszöld, sötétzöld
289	5 „	világosbarna, sötétzöld
290	6 „	világosbarna, barnásvörös
291	8 „	világospiros, sötétzöld
292	10 „	világosbarna, fekete
293	12 „	világosbarna, kék
294	14 „	világos kékesszürke, barnásvörös
295	20 „	világos kékesszürke, zöld

- 296 24 K világospiros, sötétzöld
 297 30 „ világos kékesszürke, fekete
 298 40 „ világos kékesszürke, kék.

Megjegyzés. Jobb értékek: 1, 72 f; 14, 24, 30 K.

Az 1898. évszámmal ellátott bélyegjegyeket 1903. október 31-ével forgalmon kívül helyezték. (51,390/1923. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 17. szám.)

1903. október 1. (51,390/1903. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 17. sz.) Rajzban és színekben változott kiadás. Ezen kiadás összes bélyegei egyenlő nagyságúak. Az alnyomat 26:30, a bélyegrajz 21:21 mm. Az alnyomatonak a bélyegkép alatti részén, közepén, „1903“ évszám. Ugy az alnyomat, mint a bélyegrajz — a szent korona, illetve a g) rajzuaknál a magyar címer különféle elrendezésben — csoportonként változik. A rajzokat pályázat alapján készítették. Azonos rajzuak: a) (Mursi Ferenc rajza) 2—8 f; b) (Dörre Tivadar) 10—26 f; c) (Dörre Tivadar) 30—72 f; d) (Mursi Ferenc) 1—6 K; e) (Csizik Gyula) vegyes értékek; f) (Helbing Ferenc) 8—14 K; g) (Dörre Tivadar) 20—40 K. A fametszeteket Morelli Gusztáv, a rézmetszeteket Doby Jenő készítette. Az alnyomat mindig könyvnyomdai uton készült, a tulajdonképeni bélyegkép a filléres és vegyes értékeknél könyvnyomdai uton, a koronás értékeknél réznyomással. A filléres értékeknél a korona és értékjelzés feketével van nyomva, a koronás értékeknél ezek színe azonos a bélyegrajz színével. Vizjegy: H. — Fogazat: 12, ritkábban 11¹/₂.

299	2 f világos vörösbarna, kék, fekete
300	4 „ rózsaszín, sötét vörösbarna, fekete
301	6 „ narancssárga, zöld, fekete
302	8 „ világoszöld, világosbarna, fekete
303	10 „ világos zöldesbarna, selyemzöld, fekete
304	14 „ világoskék, világosbarna, fekete
305	20 „ világospiros, világosbarna, fekete
306	24 „ szürkés-kék, világoskék, fekete
307	26 „ világos sárgászöld, világos gesztenyebarna, fekete
308	30 „ világosszürke, sötét-kék, fekete
309	38 „ világos sárgászöld, sötét vörösbarna, fekete
310	40 „ rózsaszín, világos vörösbarna, fekete
311	50 „ világoszöld, sötétzöld, fekete
312	64 „ halvány rózsaszín, világoskék, fekete
313	72 „ világoskék, világos vörösbarna, fekete
314	1 K világosbarna, kékesfekete
315	1 „ 20 f rózsaszín, sötét-kék
316	1 „ 26 „ világosszürke, bronzvörös

317	1 K 50 f	világos vörösbarna, fekete
318	1 „ 80 „	világos kékesszürke, fekete
319	1 „ 88 „	világos sárgászöld, sötét kékeszöld
320	2 „	világos sárgászöld, sötét kékeszöld
321	2 „ 50 f	világosbarna, kék
322	3 „	világos kékesszürke, sötét fekete
323	4 „	világosbarna, sötét füzőld
324	5 „	világosibolya, kékesfekete
325	6 „	világoszöld, selyemzöld
326	8 „	világos kékesszürke, sötét selyemzöld
327	10 „	rózsaszín, zöldesfekete
328	12 „	világoskék, sötétkék
329	14 „	világos barnászöld, sötét füzőld
330	20 „	világosszürke, fekete
331	24 „	világosbarna, sötétkék
332	30 „	világoskék, sötét füzőld
333	40 „	világospiros, bronzvörös.

Megjegyzés. E kiadásnál sok a színárnyalat. Feltűnőbbek: a 20 filléres alnyomata rózsaszín, a 26 filléres bélyeg képe barnavörös színben.
Jobb értékek: 72 f, 1 K 88 f, 14, 24, 30 K.

1904. november 1. Az előbbivel mindenben egyező kiadás, de a vízjegy: I. (Évszám marad „1903“.) — Fogazat: 12, ritkábban 11^{1/2}.

334	2 f	világos vörösbarna, kék, fekete
335	4 „	rózsaszín, sötét vörösbarna, fekete
336	6 „	narancssárga, zöld, fekete
337	8 „	világoszöld, világosbarna, fekete
338	10 „	világos zöldesbarna, selyemzöld, fekete
339	14 „	világoskék, világosbarna, fekete
340	20 „	világospiros, világosbarna, fekete
341	24 „	szürkés-kék, világoskék, fekete
342	26 „	világos sárgászöld, világos gesztenyebarna, fekete
343	30 „	világosszürke, sötétkék, fekete
344	38 „	világos sárgászöld, sötét vörösbarna, fekete
345	40 „	rózsaszín, világos vörösbarna, fekete
346	50 „	világoszöld, sötétzöld, fekete
347	64 „	halvány rózsaszín, világoskék, fekete
348	72 „	világoskék, világos vörösbarna, fekete
349	1 K	világosbarna, kékesfekete
350	1 „ 20 f	rózsaszín, sötétkék
351	1 „ 26 „	világosszürke, bronzvörös
352	1 „ 50 „	világos vörösbarna, fekete
353	1 „ 80 „	világos kékesszürke, fekete
354	1 „ 88 „	világos sárgászöld, sötét kékeszöld
355	2 „	világos sárgászöld, sötét kékeszöld
356	2 „ 50 f	világosbarna, kék
357	3 „	világos kékesszürke, sötét fekete

358	4 K	világosbarna, sötétfüzöld
359	5 „	világosibolya, kékesfekete
360	6 „	világoszöld, selyemzöld
361	8 „	világos kékesszürke, sötét selyemzöld
362	10 „	rózsaszín, zöldesfekete
363	12 „	világoskék, sötétkék
364	14 „	világos barnássárga, sötét füzöld
365	20 „	világosszürke, fekete
366	24 „	világosbarna, sötétkék
367	30 „	világos kék, sötét füzöld
368	40 „	világospiros, bronzvörös.

Megjegyzés. Jobb értékek: 72 f, 1 K 88 f, 14, 24 és 30 K.

1908. június 1. Az előbbivel mindenben egyező kiadás, de a vízjegy: K. (Évszám marad „1903“.) — Fogazat: 12, ritkábban 11^{1/2}.

369	2 f	világos vörösbarna, kék, fekete
370	4 „	rózsaszín, sötét vörösbarna, fekete
371	6 „	narancssárga, zöld, fekete
372	8 „	világoszöld, világosbarna, fekete
373	10 „	világos zöldesbarna, selyemzöld, fekete
374	14 „	világoskék, világosbarna, fekete
375	20 „	világospiros, világosbarna, fekete
376	24 „	szürkés-kék, világoskék, fekete
377	26 „	világos sárgászöld, világos gesztenyebarna, fekete
378	30 „	világosszürke, sötétkék, fekete
379	38 „	világos sárgászöld, sötét vörösbarna, fekete
380	40 „	rózsaszín, világos vörösbarna, fekete
381	50 „	világoszöld, sötétzöld, fekete
382	64 „	halvány rózsaszín, világoskék, fekete
383	72 „	világoskék, világos vörösbarna, fekete
384	1 K	világosbarna, kékesfekete
385	1 „ 20 f	rózsaszín, sötétkék
386	1 „ 26 „	világosszürke, bronzvörös
387	1 „ 50 „	világos vörösbarna, fekete
388	1 „ 80 „	világos kékesszürke, fekete
389	1 „ 88 „	világos sárgászöld, sötét kékeszöld
390	2 „	világos sárgászöld, sötétpiros
391	2 „ 50 f	világosbarna, kék
392	3 „	világos kékesszürke, sötét fekete-barna
393	4 „	világosbarna, sötét füzöld
394	5 „	világosibolya, kékesfekete
395	6 „	világoszöld, selyemzöld
396	8 „	világos kékesszürke, sötét selyemzöld
397	10 „	rózsaszín, zöldesfekete
398	12 „	világoskék, sötétkék
399	14 „	világos barnássárga, sötét füzöld
400	20 „	világosszürke, fekete

401	24 K	világosbarna, sötétkék
402	30 „	világoskék, sötét füzöld
403	40 „	világospiros, bronzvörös.

Megjegyzés. A 2 K 50 filléres ultramarinkék színben is fordul elő.

Jobb értékek: 72 f, 1 K 88 f, 14, 24 és 30 K.

1913. augusztus 20. Az előbbivel mindenben egyező kiadás, de a vízjegy: L. (Évszám marad „1903“.) Ezen vízjeggyel ellátott papíron a következő kiadás megjelenéséig csak egyes értékek jelentek meg. — Fogazat: 12, ritkábban 11¹/₂.

404	2 f	világos vörösbarna, kék, fekete
405	10 „	világos zöldesbarna, selyemzöld, fekete
406	26 „	világos sárgászöld, világos gesztenyebarna, fekete (48,000)
407	30 „	világosszürke, sötétkék, fekete
408	40 „	rózsaszín, világos vörösbarna, fekete (576,000)
409	64 „	halvány rózsaszín, világoskék, fekete (176,000)
410	1 K	világosbarna, kékesfekete

Megjegyzés. A 26 és 64 filléres értékek jók. — A zárójelben levő szám a kiadott bélyegek számát tünteti fel.

Az 1903. évszámmal ellátott bélyegeket 1914. szeptember 1-ével forgalmon kívül helyezték. (23,605/1914. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 6. szám.)

1914. április 1. (23,605/1914. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 6. szám.) Új kiadás, változott rajzzal. Alynomat 26:30, bélyegrajz 21:21 mm. Az alynomatban a bélyegkép alatti rész közepén „1914“ évszám. Ugy az alynomat, mint a bélyegkép csoportonként változik. Azonos rajzuak: a) a szent korona (K. Kovács Pál rajza) 2—10 f; b) nyilazó lovas (Örkényi István rajza) 14—30 f; c) Szent László (Szántó Gergely rajza) 38—80 f; d) Szent István lóháton (Brandmayer Vilmos rajza) 1—5 K; e) Szent István álló alakja (Szántó Gergely rajza) vegyes értékek; f) apostoli kereszt, felette a szent korona (Földes Imre rajza) 6—14 K; g) Ferenc József lóháton (Földes Imre rajza) 20—50 K. A filléres és vegyes értékek könyvnyomdai uton, a koronás értékek bélyegrajza réznyomással készült. Vízjegy: L. — Fogazat: 12, ritkábban 11¹/₂.

411	2 f	kéesszürke, sötétkék (b)
412	4 „	„ élénk cseresznyepiros (b)
413	6 „	„ barna
414	8 „	„ narancsvörös (b)
415	10 „	„ sötétzöld (b)

416	14 f	világoskék, feketészöld (b)
417	20 „	őzbarna, pompéji vörös (b)
418	24 „	világos szürkészöld, narancsvörös
419	26 „	őzbarna, sötétibolya (b)
420	30 „	„ acélkék (b)
421	38 „	világospiros, sötétzöld (b)
422	40 „	„ sötétkék (b)
423	50 „	cseresznyepiros, földbarna (b)
424	60 „	világos szürkészöld, narancsvörös (b)
425	64 „	őzbarna, ibolya (b)
426	72 „	világos kékesszürke, biborvörös (b)
427	80 „	világoskék, élénkzöld
428	1 K	világos kékesszürke, feketészöld (b)
429	1 „ 20 f	világosszürke, sötétzöld
430	1 „ 25 „	őzbarna, narancsvörös
431	1 „ 26 „	világosszürke, vörösbarna
432	1 „ 50 „	világos vörösesibolya, sötétkék (b)
433	1 „ 75 „	világospiros, kékesibolya
434	1 „ 80 „	világos vörösesibolya, biborpiros (b)
435	1 „ 88 „	„ „ világos olajzöld (b)
436	2 „	világos hamvasszürke, kávébarna
437	2 „ 50 f	világosszürke, élénk cseresznyepiros (b)
438	3 „	világos hamvasszürke, sötétkék (b)
439	4 „	világos kékesszürke, narancsvörös
440	5 „	„ „ feketésibolya (b)
441	6 „	világos szürkészöld, sötétzöld (b)
442	8 „	„ „ sötétkék
443	10 „	őzbarna, feketésibolya
444	12 „	világos zöldeskék, sötét cseresznyepiros (b)
445	14 „	őzbarna, élénkibolya
446	20 „	világos zöldessárga, ibolyásfekete (b)
447	24 „	vörösesibolya, zöldes vörösbarna
448	30 „	„ sötétkék
449	40 „	világos zöldessárga, sötétzöld
450	50 „	világos zöldeskék, sötét vörösesibolya (b).

Megjegyzés. A színjelzés után (b)-vel jelölt bélyegek fekvő vízjeggyel is ismereteseek.

Csaknem minden egyes érték többféle színárnyalatban ismeretes. Fel-tünőbb színváltozatok: az alnyomatnál: 20 f zöldessárga, 40 f sárgászöld, 50 f halványpiros, 2 K kékesszürke, világosolív, 2 K 50 f ultramarinkék, 4 K sötét kékesszürke, 6 K almazöld, világos fűzöld, 8 K kékeszöld, 24 K lilásszürke, lilarózsza; a bélyegképnél 20 f élénkpíros, sötétvörös, 40 f világos-kék, 50 f barna, 3 K kék, 5 K ibolya, 8 K kék.

Értékesebb bélyegek: 72 f, 1 K 25 f, 1 K 26 f, 1 K 75 f, 1 K 88 f, 12, 14 és 24 K.

Az 1 K 25 f és 1 K 75 f bélyegeket 1915. január 1-én (147,182/1914. p. ü. min. rendelet, Pénzügyi Közlöny 1915. évi

1. szám), a 60, 80 f és 50 K bélyegeket ellenben 1915. április 15-én (34,518/1915. p. ü. min. rendelet, Pénzügyi Közlöny 13. szám) utólag hozták forgalomba.

Az értékek tulnyomó részben 1923. évi június 30-ával (30,039/1923. p. ü. min. rendelet, Pénzügyi Közlöny 17. szám), illetve 1923. évi december hó 1-ével (156,424/1923. p. ü. min. rendelet, Pénzügyi Közlöny 36. szám) forgalmon kívül helyeztek. Forgalomban vannak még a 2, 5, 6, 10, 20, 30, 40 és 50 K-ás bélyegjegyek, ezek közül azonban az alábbiak szerint a 2, 5, 10, 20 és 50 koronás bélyegek helyébe 1920., illetve 1922-ben újakat bocsátottak ki, a meglevő készletek azonban felhasználandók. Ebből a kiadásból tehát már csak a 6, 30 és 40 koronás bélyegek vannak még rendes forgalomban.

1921. január 5. (125,613/1920. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 1921. évi 3. szám.) Kiegészítő értékek és olcsóbb előállítási mód: a 25 filléres az előbbi sorozat b) rajzában, a 75 filléres a c) rajzban, az 1 és 2 koronás az e) és a 100 koronás a g) rajzban. A 100 K réznyomással, a többiek könyvnyomdai uton lettek nyomva. Évszám „1920”. Vizjegy: L. fekvő helyzetben. — Fogazat: 12, ritkábban 11^{1/2}.

- 451 25 f világos dohánybarna, kék, sötét ibolyakék
- 452 75 „ világos csokoládébarna, piros, sötétvörös
- 453 1 K özbarna, sötétkekes ibolya
- 454 2 „ özbarna, sötétzöld
- 455 100 „ özbarna, sötét barnavörös.

A 25, 75 f. és 1 K értékű bélyegeket 1923. december 1-ével forgalmon kívül helyezték. (156,424/1923. p. ü. min. rendelet.)

1922. (73,895/1922—VI/1 l. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 12. szám.) A 3, 4 és 5 koronás érték könyvnyomdai uton előállítva réznyomás helyett, az 1914. évi sorozat e) rajzában, továbbá új értékek (23,825/1923—II/27. p. ü. min. rendelet, Pénzügyi Közlöny 7. szám), Mátyás király páncélos mellképe, fején cserkoszorúval, felső balsarokban országcimer, jobbsarokban Hunyadiak cimere. A keretrajz 26:31; bélyegkép 21:21 mm, az alnyomat világossárga, hullámos vonalakból. Az alnyomat és keretrajz könyvnyomdai kivitel, a bélyegkép offsetnyomás. (Rajzolta Helbing Ferenc.) — Évszám „1922”. Vizjegy: L. fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

- 456 3 K smaragdzöld, narancsvörös
- 457 4 „ szürkékék, vörösesbarna
- 458 5 „ smaragdzöld, sötétkekes ibolya

459 300 K világossárga, rózsaszínű, sötétkék

460 500 „ világossárga, zöld, sötétkék.

1923. Ugyanazok, de vízjegy: M. — Fogazat: 12.

461 30 K vörösesibolya, sötétkék (448. szám)

462 40 „ világos zöldessárga, sötétzöld (449. szám)

463 300 „ világossárga, rózsaszínű, sötétkék (459. szám)

464 500 „ világossárga, zöld, sötétkék (460. szám).

— (89,025/1923—IX/10 és 159,133/1923—XI/5. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 27. és 36. szám.) Uj értékek, a 459—460. számú bélyegek rajzával és alnyomatával. A keretrajz 25:39, bélyegkép 20:20 mm. Évszám „1923“. A bélyegkép réznyomással, az alnyomat könyvnyomdai uton készült. Vízjegy: M. — Fogazat: 12.

463 1,000 K világossárga, narancssárga, sötétzöld

464 5,000 „ világossárga, világos azurkék, vörösbarna

467 10,000 „ világossárga, világoszöld, ibolya.

— (149,769/1923—X/13. és 170,039/923—XI/29. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 34. és 36. szám.) Uj értékek, könyvnyomdai kivitelben. Alak, rajz, nagyság stb. megfelel az 1914. évi vegyes értékeknek — e.) rajz —, illetve azoktól annyiban tér el, hogy a bélyegkép jobboldali alsó négyszögét Magyarországnak Árpád korabeli címere foglalja el. Évszám „1923“. Vízjegy: M. — Fogazat: 12.

468 10 K vörösisibolya, kékesibolya (XI. 6)

469 20 „ vörösisibolya, kékeszöld (VII. 13)

470 50 „ narancs, bronzvörös (X. 10)

471 100 „ narancs, zöld (X. 20)

472 1000 „ világossárga, narancssárga, sötétzöld (XI. 26).

Rendellenes.

473 100 K narancs, zöld, — vízjegy L.

Megjegyzés. A 30, 40 és 5000 koronás bélyegjegyeket könyvnyomdai uton fogják a közeljövőben előállítani. Az 50,000 koronás bélyeg is már sajtó alatt van.

2. „Hirdetvénybélyegek.“

Minden okmánybélyeg-kiadással egyidejűleg azonos kivitelben „hirdetvénybélyeg“-eket is adtak ki. „HIRDETÉNYBÉLYEG“ szöveggel. A bélyegképet Benedikt rajzolta. Mivel forgalmuk ideje, kivitelük és fogazatuk minden tekintetben megegyeznek az egyidejű okmánybélyegekével, itt csak a kiadási évet adjuk meg. Az alnyomat 24 : 29, a bélyegrajz 19 : 19 mm.

1868. Vizjegy A. a) fehér vagy b) kékes papíron.

1 1 kr rózsaszínű, fekete

2 2 „ „ „

1868. Határőrvidék. Vizjegy A.

3 1 kr rózsaszínű, fekete, barna

4 2 „ „ „ „

1870. Hártyapapír. Fogazat 9 és 13,

5 1 kr zöld, fekete

1873. Vizjegy B.

6 1 kr rózsaszínű, fekete

7 2 „ „ „

1880. Vizjegy D.

8 1 kr barna, fekete

9 2 „ „ „

Ugyanaz, vizjegy B.

10 1 kr barna, fekete

11 2 „ „ „

1881. Vizjegy F.

12 1 kr barna, fekete

13 2 „ „ „

1891. Vizjegy F.

14 1 kr barna, zöld

15 2 „ „ „

Megjegyzés. A 2 kros, valamint az 1868—1873. évi 1 kros hirdetvénybélyegek mind jó bélyegek, a határőrvidéki, valamint a 10. és 11. számúak ritkaságok.

A „hirdetvénybélyeg“-eket 1900. május 31-ével forgalmon kívül helyezték. (1900. évi X. t.-c.)

3. Naptárbélyegek.

Minden okmánybélyeg-kiadással egyidelyűleg, továbbá azonos kivitelben naptári bélyegeket is adtak ki, „NAPTÁRBÉLYEG — 6 kr“ szöveggel. A bélyegkép — amelyet Benedikt rajzolt — a zodiakust ábrázolja, közepén a szent korona sugárkörben. Az alnyomat 21:28 mm, a kerek bélyegkép átmérője 19 mm. Forgalmuk ideje, kivitelük és fogazatuk mindenben egyezik.

1868. Vizjegy A. a) fehér vagy b) kékes papir.

1 6 kr zöld, fekete.

1868. Határőrvidék. Vizjegy A.

2 6 kr zöld, fekete, barna.

1870. Hártyapapir. Fogazat 9, 13.

3 6 kr sötét vagy világoszöld, fekete.

1873. Vizjegy B.

4 6 kr zöld, fekete.

1876. Vizjegy D.

5 6 kr zöld, fekete.

1880. Vizjegy D.

6 6 kr barna, fekete.

Ugyanaz. Vizjegy B.

7 6 kr barna, fekete.

1881. Vizjegy F.

8 6 kr barna, fekete.

1891. Vizjegy F.

9 6 kr világosbarna, zöld.

1898. Vizjegy H.

10 6 kr világosbarna, zöld.

Megjegyzés. A naptárbélyegek, az 1881. 1891. évbelieket kivéve, mind jó értékek, a határőrvidéki, valamint a 6. számú ritkaságok. Nagyon jó az 1898. évi is.

A naptárbélyegeket 1900. május 31-ével forgalmon kívül helyezték. (1900. évi X. t.-c.)

4. Hirlapbélyegek.

A bevezetésben közölt hirdetmény alapján a politikai tartalmu belföldi, valamint az összes behozott külföldi hirlapok után járó bélyegilletékek lerovására önálló hirlapbélyegeket hoztak forgalomba. A bélyegek elsöizben szintén Bécsben készültek és pedig oly mennyiségben, hogy az 1 kr bélyegek készlete, a belföldi hirlapok bélyegilletékének az 1869. évi XXIII. t.-c. alapján történt megszüntetése után, az 1889. évig elegendő volt. (Payer B. B. Z. 1916. 21. szám.) A hirlapok után járó bélyegilletékek beszedésével és így a hirlapjegyek kezelésével kizárólag a posta volt megbizva, amely a felhasznált bélyegeket rendszerint lebetűzte, úgy hogy régen a hirlapbélyegeket is postabélyegeknak vették. Ezért veszik fel tévedésből még ma is minden levélbélyeg-katalogusba.

1868. junius 20. 19/19 mm nagyságu négyszögben disztiményes rajz, „MAGYAR KIR. HIRLAPBÉLYEG“ körirattal, a középén köralaku fehér mezőben értékjelzéssel. A koronával fedett címer az 1 kros értéknél a körirat felső részében, a 2 kros értéknél annak alsó részében foglal helyet. Vizjegy: A/2. A bélyegek vágott szélűek. Jól vágott példányok ritkábbak.

- 1 1 kr kék, (világoskék, sötétkék)
- 2 2 „ barna, (világosbarna)
- 3 2 „ vörösbarna (1878).

1868. Határörvidék. A magyarországitól eltérő rajzzal, a magyar címer nagyobb alakban, az 1 kros értéknél lent, a 2 kros

értéknél ellenben fent foglal helyet, mindkét értéknél a bélyegkép körül az osztrák sassal. Vágott széllel.

- 4 1 kr kék
- 5 2 „ barna

Megjegyzés. Ez a két bélyeg Magyarország legritkább bélyege.

1889. Az eddigiekhez hasonló kivitelben, de az 1 kros bélyegknél a k betű az értékjelzésben nagyobb. Vizjegy: F. Vágott széllel.

6 1 kr kék, (világoskék, sötétkék)
7 2 „ barna

1898. Az előbbihez hasonló kivitelben. Vizjegy: H. Vágott széllel.

8 1 kr kék, (sötétkék)

Megjegyzés. Az 1., 2. és 3. számú bélyegivek alsó és felső szélén több vízszintes vonal — a bélyeg színében nyomva — fut végig.

Az 1900. évi X. t. c. 1900. évi június hó 1-ével a hirlap-bélyeg-illeték kötelezettségét megszüntette és így ezeket a bélyegeket forgalmon kívül helyezték.

5. Értékpapírforgalmiadó-bélyegek.

Magyarországon az értékpapírforgalmiadót az 1900. évi XI. t.-c. 28. §-a értelmében bélyegben kell leróni, de a pénzügyminiszter megengedheti a pénzben való lefizetést is.

1900. augusztus 1. (1881/1900. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 16. szám.) Könyvnyomdai uton előállított bélyegek. Az alyomat 25 : 31, a bélyegkép 20 : 20 mm. Az alyomatban a bélyegkép alatti rész közepén „1900“. A bélyegképben a következő szöveg: „ÉRTÉKPAPÍRFORGALMIADÓ“. Az alyomat valamennyi értéknél azonos, a szent koronát különféle elrendezésben ábrázoló bélyegkép azonban csoportonként változik. Azonosak a) 5—25 f; b) 30—60 f; c) 1, 2, 4 K; 2·50, 5, 10 K. (Rajzolta Fleischer Samu, áll. nyomdai rajzoló.) Vizjegy: H. — Fogazat 12, ritkábban 11¹/₂. (Zárójelben a kiadott bélyegek száma.)

1	5 f	narancsvörös, sötétzöld (60,000)
2	10 „	sötétrózsza, milorikék (100,000)
3	20 „	élénkzöld, sötét karminpiros (70,000)
4	25 „	halványrózsza, sötétzöld (25,000)
5	30 „	szépiabarna, fekete (80,000)
6	45 „	élénk olajzöld, sötét vörösbarna (40,000)
7	50 „	narancsbarna, milorikék (50,000)
8	60 „	sötétrózsza, vörösbarna (60,000)
9	1 K	élénk olajzöld, bronzvörös (40,000)
10	2 „	sötétrózsza, sötétzöld (20,000)
11	2 „ 50 f	élénk olajzöld, milorikék (10,000)
12	4 „	szépiabarna, vörösbarna (5000)
13	5 „	halvány selyemzöld, vörösbarna (10,000)
14	10 „	világos kéesszürke. sötétbarna. (2,000).

Megjegyés. Jobb értékek: 2·50, 4, 5 és 10 K.

1905. január 1. Minden tekintetben azonos kiadás, de vizjegy: I. — Fogazat: 12, ritkábban 11¹/₂.

15	10 f	sötétrózsza, milorikék (200,000)
16	20 „	élénkzöld, sötét karminpiros (100,000)
17	30 „	szépiabarna, fekete (100,000)
18	45 „	élénk olajzöld, sötét vörösbarna (20,000)

19	50 f	narancsbarna, milorikék (100,000)
20	60 „	sötétrózsza, vörösbarna (100,000)
21	1 K	élénk olajzöld, bronzvörös (30,000)
22	2 „	sötétrózsza, sötétzöld (30,000)
23	2 „ 50 f	élénk olajzöld, milorikék (15,000)
24	4 „	szépiabarna, vörösbarna (25,000)
25	5 „	halvány selyemzöld, vörösbarna (25,000)
26	10 „	világos kékesszürke, sötétbarna (25,000).

Megjegyzés. Jobb értékek: 45 f, 2·50, 4, 5 és 10 K.

1908. június 1. Minden tekintetben azonos kiadás, de vízjegy: K. — Fogazat: 12, ritkábban 11^{1/2}.

27	5 f	narancsvörös, sötétzöld (50,000)
28	10 „	sötétrózsza, milorikék (130,000)
29	20 „	élénkzöld, sötét karminpiros (170,000)
30	30 „	szépiabarna, fekete (10,000)
31	45 „	élénk olajzöld, sötét vörösbarna (20,000)
32	50 „	narancsbarna, milorikék (60,000)
33	60 „	sötétrózsza, vörösbarna (20,000)
34	1 K	élénk olajzöld, bronzvörös (110,000)
35	2 „	sötétrózsza, sötétzöld (60,000)
36	2 „ 50 f	élénk olajzöld, milorikék (20,000)
37	4 „	szépiabarna, vörösbarna (13,000)
38	5 „	halvány selyemzöld, vörösbarna (14,000)
39	10 „	világos kékesszürke, sötétbarna (15,000).

Megjegyzés. Jobb értékek: 30, 45, 60 f; 2·50, 4, 5, 10 K.

1913. augusztus 20. Minden tekintetben azonos kiadás, de vízjegy: L. — Fogazat: 12, ritkábban 11^{1/2}.

40	5 f	narancsvörös, sötétzöld (20,000)
41	10 „	sötétrózsza, milorikék
42	20 „	élénkzöld, sötét karminpiros
43	25 „	halványrózsza, sötétzöld
44	30 „	szépiabarna, fekete
45	45 „	élénk olajzöld, sötét vörösbarna
46	50 „	narancsbarna, milorikék
47	60 „	sötétrózsza, vörösbarna (b)
48	1 K	élénk olajzöld, bronzvörös (b)
49	2 „	sötétrózsza, sötétzöld
50	2 „ 50 f	élénk olajzöld, milorikék (b)
51	4 „	szépiabarna, vörösbarna (b)
52	5 „	halvány selyemzöld, vörösbarna (b)
53	10 „	világos kékesszürke, sötétbarna (b).

Megjegyzés. A (b) jelzésű bélyegek fekvő vízjeggyel is fordulnak elő. Jobb értékek: 5 (ritka), 45 f; 2·50, 4, 5 és 10 K.

Az „1900“ évszámú értékpapírforgalmiadó-bélyegeket 1922. november 1-ével (169,110/1922. p. ü. min. rendelet, Pénzügyi

Közlöny 23. szám), a 20, 60 f és 2 koronás értékek kivételével, a forgalomból kivonták.

1920. június 30. (70,351/1921. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 26. szám.) Kiegészítő értékek. Mindenben azonos kiadás, de az évszám „1920”. Vizjegy: L fekvő helyzetben. — Fogazat: 12, ritkábban 11¹/₂.

54	40 f	világosbarna, sötét oroszzöld (a)
55	3 K	vörösesibolya, kékeszöld (c)
56	6 „	világoszöld, bronzvörös (c)
57	15 „	világos vörösesibolya, sötét karminpiros (d)
58	24 „	világoszöld, skarlátvörös (d)
59	30 „	világoszöld, selyemzöld (d)
60	60 „	világosbarna, sötétkék (d)
61	90 „	világosbarna, sötét oroszzöld (d).

Megjegyzés. Az egyes bélyegek utáni betű feltünteti, hogy az illető bélyeg az 1900. évi kiadás mely rajzával jelent meg.

1923. május 11. (54,081/1923. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 17. szám.) Új rajz. 5—50 K: a magyar korona diszitményeskeretben, 100—1000 K: Hungária mellképe, két oldalt babérág. Utóbbiaknál a szöveg egy harmadik színben van nyomva. Évszám „1923”. Az alnyomat az egész sorozatnál azonos, a bélyegkép nagysága 24:30 mm. Könyvnyomdai kivitel. (Rajzolta Helbing Ferenc iparművészeti tanár.) Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

62	5 K	világoszöld, barna
63	10 „	világoszöld, zöld
64	20 „	narancssárga, vörösbolya
65	50 „	narancssárga, sötétkék
66	100 „	világoszöld, barna, sötétbarna
67	200 „	világoszöld, azurkék, zöld
68	500 „	narancssárga, vörösbolya, barna
69	1000 „	narancssárga, kékesibolya, kék.

— (80,601/1923.—VI/9. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 18. szám.) Új érték. A 69. számmal mindenben azonos. Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

70	5000 K	világossárga, vörösbarna, sötétbarna
----	--------	--------------------------------------

— (113,034/1923. p. ü. min. rendelet.) Szent István király mellképe koronázási paláستtal (Helbing Ferenc rajza). Évszám „1923”. Bélyegkép 20:20 mm, keretrajz 25:31 mm. Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

71	10,000 K	világossárga, kék, viola.
----	----------	---------------------------

6. Törvénykezési illeték-bélyegek.

A bíróságok előtt folytatott eljárásokban fizetendő törvénykezési illetékek lerovására az 1922. évi június hó 18-án kelt 94,442. sz. p. ü. min. rendelet értelmében 1922. június hó 1-től külön bélyegjegyeket hoztak forgalomba „MAGYAR KIR. BÉLYEG” — „TÖRVÉNYKEZÉSI ILLETÉK” felirattal.

1922. július 10. (94,442/1922. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 14. szám.) Könyvnyomdai uton nyomott bélyegek. Az alnyomat 35:29, a bélyegkép 32:26. A bélyegeket mind 3 színben nyomták, miért is ezeknél a bélyegeknél — eltérően a többiektől — az első szín a bélyegkép, a második az alnyomat, helyesebben keret, a harmadik pedig a háttér színe. (Rajzolta Helbing Ferenc iparművészeti tanár.) Az egész sorozat bélyegképe azonos. Az alnyomat közepén „1922”. Vizjegy: L. fekvő helyzetben. — Fogazat: 12. — (Zárójelben egyes értékek példányszáma.)

1	25 f	sötétkék, narancssárga, világoskék (888,100)
2	50 „	sötétkék, füzöld, világossárga
3	1 K	keleti kék, sárgásbarna, rózsaszín
4	2 „	kékesibolya, füzöld, rózsaszín
5	4 „	kékesibolya, sárgásbarna, világoszöld (986,500)
6	5 „	fotographiabarna, oroszzöld, világos kékesibolya
7	8 „	oroszzöld, vörösibolya, narancsvörös (738,800)
8	10 „	barna, vörösibolya, zöld
9	20 „	barna, füzöld, kékeslila
10	24 „	krappvörös, szürkés-kék, zöld (576,000)
11	30 „	sötétkék, sárga, rózsaszín
12	40 „	sötétkék, krappvörös, sárga (941,200)
13	50 „	vörösbarna, krappvörös, keleti kék
14	100 „	bronzvörös, szürkés-kék, rózsaszín
15	200 „	cseresznyepiros, szürkés-kék, világossárga
16	500 „	cseresznyepiros, sárga, keleti kék

1923. április. Ugyanazok és új érték. Évszám „1922”. Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

17	10 K	barna, vörösibolya, zöld
18	20 „	barna, füzöld, kékeslila
19	50 „	vörösbarna, krappvörös, keleti kék

- 20 100 K bronzvörös, szürkés-kék, rózsaszín
- 21 200 „ cseresznyepiros, szürkés-kék, világossárga
- 22 500 „ cseresznyepiros, sárga, keleti kék
- 23 10,000 „ kékesibolya, bronzvörös, világossárga.

A 10,000 koronás bélyegek 1923-ban, a 24. és 25. számú bélyegekkel egyidejűleg, ugyanazon rendelet alapján kerültek forgalomba, de ideiglenesen „1922.“ évszámmal, ezért itt soroltuk fel. Ezen bélyegek nagyobb részét 1923. december 1-vel (156,424/1923. számú p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 35. szám) a forgalomból kivonták. Forgalomban maradtak a 2, 20, 30, 50, 100, 200, 500, 10,000 K és az alább felsorolt értékek.

1923. október 21. (9880/1923. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 34. szám.) Uj értékek, teljesen azonos kivitelben. Évszám „1923“. Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

- 24 1000 K vörösesibolya, barna, világossárga
- 25 5000 „ azurkék, világosbarna, sárga világosvörös.

7. Lakásügyi bélyegek.

A háboru ideje alatt a városok lakossága erősen megnövekedvén, a lakásviszonyok tűrhetetlenné fajultak. Ennek rendezésére 1918 végén a forradalmi kormány lakáshivatalt állított fel. A lakáshivatal a forradalom és kommunizmus megszűnte után is megmaradt és a kormány a lakásügyekben követendő eljárást rendelettel szabályozta. Az ezen eljárásban előírt díjakat eleinte Budapest székesfőváros közigazgatási bélyegeivel róvták le. Használatban voltak a 2, 6, 10, 20, 40 koronás értékek. 1919. november óta külön bélyegek vannak használatban.

a) Beadványi bélyegek:

1919. november. (101,370/1919. VI. tan. hat.) Budapest városi bélyegek, de „BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGA” helyett „BUDAPEST FŐVÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGA” körirattal és „A LAKÁSÜGYEK MINISTERI BIZTOSA” felülnyomással. A bélyegek képe Budapest címerét ábrázolja különféle keretben. Könyomdai uton készültek a főváros házi nyomdájában, vízjegy nélküli fehér papíron, szürke háló-alnyomattal. A bélyegkép nagysága 27:36 mm. A második szín az értékjelzés és felülnyomás színe, a zárjelben levő szám a kiadott bélyegek száma. — Fogazat: 11^{1/2}.

1	1	K	szürke, barna, fekete (19,000)
2	10	„	„ sárgásbarna, ibolya (11,400)
3	20	„	„ narancs, ibolya (24,400)
4	40	„	„ barna, fekete (200).

Megjegyzés. Mind jó értékek. A 40 K-ás ritka. A megmaradt készletet és pedig 938 darab 10 koronás és 1935 darab 20 koronás bélyeget — a felülnyomat áthúzása mellett — a székesfőváros használta fel. A kerületi előljáróságoknál beadott lakásügyi beadványokon felhasznált 446 drb 1 K-ás, 488 drb 2 K-ás és 2530 drb 40 K-ás bélyeg nem volt felülnyomattal ellátva. (L. a 41,742/1920—XIV. szám alatt iktatott beadványt.)

1919. december 11. (59,500/1919. XI. 5-iki pénzügyminiszteri rendelet.) Új állami kiadású bélyegek, melyek az államnyomdában könyvnyomdai uton készültek. Világos sárgásbarna háló-alnyomattal. A bélyegkép — Brandmayer Vilmos államnyomdai főtiszt rajza —

a magyar cimert ábrázolja korona nélkül. Körirat: „A LAKÁS-
ÜGYEK MINISTERI BIZTOSA“. A bélyegkép 25:31 mm. Vízjel:
L. álló helyzetben. — Fogazat: 12.

5	2	K	sárgásbarna, sötétolív (12,000)
6	10	"	" acélkék (6,300)
7	20	"	" karmin (15,200)
8	40	"	" sötétibolya (63,000).

1920. április 1. Hasonló rajz, de a címeren korona. Egyéb-
ként azonos.

9	2	K	sárgásbarna, sötétolív
10	5	"	" világosbarna
11	10	"	" acélkék
12	20	"	" karmin
13	40	"	" sötétibolya
14	100	"	" világoszöld.

1922. február. Kiegészítő értékek, alnyomat halványlila
Vízjel: L. fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

15	30	K	halványlila, sötétkék
16	50	"	" sötétlila.

1922. október. Hasonló rajz, de a körirat „M. KIR. LAKÁS-
ÜGYI BÉLYEG“. Vízjegy: L. fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

17	5	K	sárgásbarna, világosbarna
18	10	"	" sötét oroszló
19	25	"	" vörös
20	30	"	" sötétkék
21	40	"	" szürkés-kék
22	50	"	" világoskék
23	100	"	" világoszöld
24	200	"	halványlila, narancs
25	1000	"	" sötétibolya.

1923. Kisegítő kiadás, új értékjelzés, felülnyomattal, 19:11 mm
nagyságú keretben. Vízjegy: L. fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

26	3000	K	a 18 alatti 10 koronás bélyegen, felülnyomat fekete.
----	------	---	--

b) Nyomozási díj.

A lakásügyi hatóság a beadványokban előadott adatok valóságát nyomozók útján állapítja meg. Ezért külön díjat kell leróni, amelyet eleinte az iraton nyugtatott a felvevő közeg, majd 1922-től e célra külön bélyeg készült.

1922. A magyar cimer magyaros ékitmény közepén, a cimer felett az érték és „NYOMOZÁSI DÍJ“, alatta „LAKÁSÜGYI HATÓSÁG. ELNÖK“. Könyvnyomdai uton, az államnyomdában készült. A bélyegkép nagysága 25:31 mm. (Rajzolta Brandmayer Vilmos államnyomdai főtiszt.) Vizjegy: L fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

1	10 K	halványzöld, őzbarna
2	15 „	„ narancs
3	20 „	„ világoskék.

1923. március 12. Kiegészítő értékek. Vizjegy: L álló (60 és 120 K) vagy fekvő (60 K) helyzetben. — Fogazat: 12.

4	60 K	halványzöld, őzbarna
5	120 „	„ narancs.

1923. április 18. Új érték. Vizjegy: M. Fogazat 12.

6	40 K	halványzöld, lilabarna.
---	------	-------------------------

8. Rendőrellenőrzési díjjegyek.

A Magyarországon megforduló külföldiek ellenőrzési jelentkezése alkalmával fizetendő díjak lerovására 1921-ben különálló díjjegyeket hoztak forgalomba.

1921. A stilizált magyar korona, Herr Rezső államnyomdai főtitest rajza, „M. KIR. ÁLLAMRENDŐRSÉG. RENDŐRI ELLENŐRZÉSI DIJJEGY“ felirattal, az alnyomatban „1921“ évszámmal. Vizjegy: L. — Fogazat: 12.

1 20 K kékeszöld, sötétkék.

1923. Ugyanaz, az új értékjelzés gummibélyegzővel felül-nyomva.

2	80 K, 20 K kékeszöld, sötétkék, ibolya
3	160 „ 20 „ „ „ „
4	600 „ 20 „ „ „ „

9. Vagyonsváltáslerovási bélyeg.

A magyar államadóssági cimleteket az 1921. évi XXVI. t.-c. értelmében terhelő vagyonsváltás lerovásának igazolására az 1921. évi 3200. P. M. számú rendelet 5. §-a értelmében külön bélyegjegyet bocsátottak ki, amelyet a hivatkozott rendelet 7. §-a értelmében úgy a cimleten, mint a szelvényutalványon, illetve ha ilyent ki nem adtak, az utolsó szelvényen kellett alkalmazni és bélyegzővel átütöni.

1921. július 4. Nyilazó lovas, a bélyegkép rajza azonos az 1914. évi okmánybélyegek 14—30 filléres értékeinek Örkényi István által készített rajzával; az értékjelzés helyén „1921” évszámmal; a bélyegkép alatt „VAGYONVÁLTÁSÁGRA BEMUTATATOTT” szavakkal. 29:35 mm. Vizjegy: L. — Fogazat: 12.

1 (Értékjelzés nélkül) lazacvörös, sötét milorikék.

10. Általános forgalmiadó-bélyegek.

Ezt az adónemet Magyarországon az 1921:XXXI. t.-c. léptette életbe. Lerovása bélyegjegyekben vagy pénzügyminiszteri engedély alapján készpénzben történik.

1921. szeptember 1. (119,533/1921. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 29. szám.) Az 1900. évi értékpapirforgalmi bélyegek rajzában és szövegével, de az évszámra „FORGALMI-ADÓ” szöveg van a bélyegkép színében nyomva. Az 1 és 2 koronás az 1900. évi értékpapirforgalmiadó-bélyegek „c” rajzával, a többiek „d” rajzzal adták ki. Évszám „1920”. Vizjegy: L fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

- 1 1 K világoskék, sötétlilás
- 2 2 „ világoskék, sötétvörös ibolya
- 3 5 „ világos narancssárga, sötétoroszöld
- 4 10 „ világos narancssárga, milorikék
- 5 15 „ világos narancssárga, sötét dohánybarna, sötét milorikék
- 6 30 „ világos vörösesibolya, sötét milorikék
- 7 90 „ világos vörösesibolya, sötétvörös ibolya.

Megjegyzés. A 90 K-ás bélyeg gyártása a 177,000/1921. sz. rendelettel beszünttetett.

1921. december 23. (177,000/921. p. ü. min. rendelet. Pénzügyi Közlöny 35. szám.) Új rajz, a magyar korona diszitményes keretben. Szöveg: „FORGALMIADÓ”. Évszám „1921”, alnyomat 25:31 mm, bélyegkép 22:22 mm. Könyvnyomdai kivitel. (Rajzolta Helbing Ferenc iparművészeti tanár.) Vizjegy: L fekvő helyzetben. — Fogazat: 12.

- 8 50 K világos milorikék, narancs
- 9 100 „ világosbarna, bronzvörös
- 10 300 „ rózsaszínű, selyemzöld, barna
- 11 500 „ zöld, barna, milorikék.

Megjegyzés. Az 50 és 100 koronás bélyegekből a kincstár megkárosítása céljából hamisítványok kerültek forgalomba, amelyek az eltérő színek és nem teljesen sikerült rajzon kívül legkönnyebben arról ismerhetők fel, hogy nem vízjegyes papíron készültek.

1923. április 21. Azonos rajz és kivitel. Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

12	1 K világoskék, sötétlilás
13	2 „ világoskék, sötétvörös ibolya
14	5 „ világos narancssárga, sötét vöröszöld
15	10 „ világos narancssárga, milorikék
16	30 „ világos vörösesibolya, sötét milorikék
17	50 „ világos milorikék, narancs
18	100 „ világosbarna, bronzvörös
19	300 „ rózsaszínű, selyemzöld, barna
20	500 „ zöld, barna, milorikék.

— (67,874/1923—V/23, 80,601/923—VI/9. p. ü. min. rend. Pénzügyi Közlöny 18. szám.) Uj érték. Hungária mellképe, kétoldalt babérág. (Rajzolta Helbing Ferenc iparművészeti tanár.) Évszám „1923.“ Könyvnyomdai és offsetnyomás. Alnyomat 25:31, bélyegkép 24:30 mm. Fehér papír. Vizjegy: M. — Fogazat: 12.

21	1,000 K világoszöld, sötétkék
22	5,000 „ sárga, zöld

— (113036/1923. p. ü. min. rend.) A 71. számú értékpapír forgalmi-adóbélyeg rajzával. Vizjegy M. — Fogazat: 12.

23	10,000 K világossárga, zöld, kék.

Megjegyzés. Sajtó alatt van a 30,000 koronás érték.

III. Városi illeték-bélyegek.

A városok által szedhető városi illetékek lerovására elsőnek Budapest székesfőváros adott ki külön bélyegeket és pedig 1898-ban az anyakönyvi kivonati díjak, majd 1903-ban az egyéb városi illetékek és díjak lerovása céljából. Bár a községekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. már felhatalmazta a városokat városi illeték szedésére, a többi város tulajdonképpen csak a városok fejlesztéséről szóló 1912. évi LVIII. t.-c. életbelépte után, sőt tulnyomó részben csak a legutóbbi évek óta használnak bélyegeket a városi illetékek és díjak részbeni lerovására.

Míg Budapest már 1903 óta a legkülönbözőbb illetékeknek és díjaknak lerovására, a többi város 1919-ig csak az anyakönyvi díjaknak, továbbá a különféle bizonyítványok kiállításáért szedhető díjaknak és végül a vigalmi adóknak lerovására használt bélyegeket.

A városi bélyegeknél ily korlátolt használata indokolja a városi bélyegek ritkaságát, a legtöbbjét szinte lehetetlen ma már megszerezni.

Felsorolásunk a lehetőségig teljes, de azért nincs kizárva, hogy egyes, hazánktól elszakított területen fekvő város is hozott oly bélyegeket forgalomba, amelyek eddig a gyűjtők figyelmét kikerülték.

Egyes bélyegeknél a forgalomba hozatal évét máig sem sikerült megtudnunk, ennek pótlását is köszönettel vesszük.

Az Arad, Brassó, Eszék, Temesvár stb. városok által az elszakítás után kiadott bélyegek felsorolását mellőztük, minthogy azokat — sajnos — magyar bélyegeknél már nem tekinthetjük.

A legszebbek a m. kir. állami nyomdában és a székesfővárosi házi nyomdában előállított bélyegek. Az újabb bélyegeket nagyobb részében az egri érseki nyomda — sajnos, legtöbbszörre ríktó színes papíron — állítja elő.

Amely kiadások példányszámaikat ismerjük, azokat az illető értékeknél zárójelben feltüntettük.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS.

Anyakönyvi kivonati díjbélyegek.

1898. január 1. (28,572/1895. — 1917. XII. 14. VI. tan. sz.) „ANYAKÖNYVI KIVONATI DIJ”. A fővárosi címer a szent koronával. 26¹/₂:37 mm, fehér, vízjegy nélküli papíros. Fogazat: 11¹/₂.

1	50	FILLÉR	kék, vörösbarna
2	1	KORONA	rózsaszín, fekete
3	1 ¹ / ₂	„	zöld, fekete
4	2	„	barnásibolya, fekete
5	3	„	narancs, fekete
6	4	„	ibolya, fekete.

Megjegyzés. Az 1 koronás értéket kivéve, mind ritka.

Városi illeték-bélyegek.

1904. január 1. (150,871/1902. sz.) „BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGA”. A székesfőváros címere, minden bélyegen más-más rajzban, illetve elrendezésben, különféle nagyságban. 27:36 (I—V. rajz) v. 31:41 (VI—X. rajz) mm, szürke, hullámvonalas alnyomattal. Fehér, vízjegy nélküli, vékony papíros, a hátlapon „BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGA” felülnyomattal sűrű sorokban, amely vízben a gummival együtt leválik. Fogazat: 11¹/₂.

1	1	KORONA	szürke, kék, fekete (I)
2	1	K 20 f	„ sötétvörös, fekete (II)
3	2	KORONA	„ ibolya, fekete (III)
4	4	„	„ narancs, sötétkék (IV)
5	4	„	„ barna, sötétibolya (IV)
6	4	„	„ kék, fekete (IV)
7	4	„	„ sötétibolya, fekete (V)
8	10	„	„ barna, fekete (VI)
9	18	„	„ barna, zöld (VII) (1903—2020 drb)
10	18	„	„ zöld, fekete (VII) (1912—6500 drb)
11	20	„	„ smaragdzöld, fekete (VIII)
12	20	„	„ szürkészöld, fekete (VIII)
13	24	„	„ barna, fekete (IX) (1903—1150 drb)
14	24	„	„ karmin, fekete (IX) (1912—6250 drb)
15	40	„	„ smaragdzöld, fekete (X)
16	40	„	„ barna, sötétibolya (X).

Megjegyzés. Az 1, 2 és 4 koronás bélyegeket a hatósági bizonyítványokért, könyv- és számlakivonatokért, az 1 korona 20 fillérest a másolatok hitelesítéséért, a 10, 18 és 24 koronást a mérnöki eljárásból fizetendő díjnak, a 20 és 40 koronást az iparigazolványokért, illetve iparendélyekért fizetendő díjnak

a lerovására használták. A székesfőváros a bélyegek céljaira 1903-ban 14-féle rajzot készíttetett és pedig az 1 koronásokból három, a 4 koronásokból négy, a többiekből egy-egy rajzot. Az egyes kiadások alkalmával esetenként megjelölték azt, hogy melyik rajz, melyik színben használandó. Arra nézve, hogy az egyes kiadások mily színben, mily rajzban készültek, semmiféle feljegyzés nincs. A fentiekben felsoroltuk az összes előtünk ismert kiadásokat, de nincs kizárva, hogy az egyes értékek más színekben, az 1 és 4 koronás bélyegek más rajzban is készültek. Természetesen ma azt sem lehet már megállapítani, hogy az egyes színváltozásokat mely években eszközölték. Az összes rajzokról különféle színű próbanyomatok készültek, amelyek azután részben enyvezve és fogazva is lettek, de ezek mind tiszta, alnyomat nélküli papíron készültek. A rendes bélyegek mind alnyomattal vannak ellátva, amely bélyegnél az hiányzik, az próbanyomat.

Minthogy a fent felsorolt bélyegek rajzait a későbbi kiadásoknál is felhasználták, az egyes bélyegeknél zárójelben feltüntettük a használt bélyegrajz sorszámaát. Az azonos sorszámuak rajza azonos.

1918. (112,326—128,126/918. szám) Színváltozás, illetve új értékek, új rajzokkal 30 : 41 mm ; vékony papíros, hátsó felülnyomat nélkül. — Fogazat : 12.

17	2	KORONA	szürke, barna, sötétibolya (III) (12,900)
18	6	"	(XI) (13,400)
19	25	"	szürke, barna, fekete (XII) (2400)
20	50	"	(XIII) (1425).

Megjegyzés: A 18 és 20 számú bélyegek színe előtünk még ismeretlen

1919. Ugyanaz, a szövegben „FŐVÁROS“ „Székesfőváros“ helyett. Vastag papíros, vízjegy és hátsó felülnyomat nélkül. Fogazat : 12.

21	1	KORONA	szürke, barna, fekete (I) (107,050)
22	1	K 20 f	" sötétvörös, fekete (II) (6575)
23	2	KORONA	(10,725)
24	4	"	(21,200)
25	6	"	(10,625)
26	10	"	(17,100)
27	20	"	(16925)
28	40	"	szürke, barna, ibolya (X) (5750).

Megjegyzés: A 23—27 számú bélyegeket eddig még nem láttuk s így azok színeit, rajzait nem közölhetjük. Minthogy azonban a főváros tanácsának 1919. évi augusztus 28-án kelt, 101,370. számú rendelete alapján a felsorolt értékeket a zárójelben feltüntetett példányszámban egyidőben nyomatták ki, kétségtelenül az ez alkalommal előállított összes bélyegek a szövegben a „Főváros“ szót viselik, annál is inkább, mert az akkor készített lakásügyi miniszteri biztosi bélyegek (l. 47. oldal) is ily szöveggel készültek.

1920/1923. A szövegben ismét „SZÉKESFŐVÁROS“, vastag, vízjegy nélküli papiros. — Fogazat: 12.

29	1	KORONA	szürke, barna, fekete (I)
30	1	K 20 f	„ sötétvörös, fekete (II) (3250)
31	2	KORONA	„ olajzöld, sötétbarna (XI)
32	2	„	„ vörössárga, sötétibolya (XI)
33	4	„	„ poroszkék, fekete (III)
34	6	„	„ sötétszürke, sötétibolya (XI)
35	10	„	„ narancs, ibolya (több színárnyalattal)(VI)
36	18	„	„ zöld, fekete (VII) (6275)
37	20	„	„ sárgászöld, vörös (VIII)
38	40	„	„ barna, sötétibolya (X)
39	50	„	„ sötétibolya, sötétvörös (XIII)
40	100	„	„ barna, vörös (X)
1923. 41	500	„	„ olajzöld, sötétbarna (VIII)
42	1000	„	„ sötétibolya, vörös (XI)
43	2000	„	„ vörös, sötétibolya (II)
44	3000	„	„ sötétszürke, sötétkék (X)
45	5000	„	„ olajzöld, vörösbarna (XIII)
46	10000	„	„ sötétszürke, ibolya, kék (II).

Vigalmiadó-bélyegek.

1918. „BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS VIGALMI ADÓ.“
A fővárosi címer. 18 : 23 mm, fehér, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 12, 12 $\frac{1}{2}$.

1	1	FILLÉR	vörös	12	30	FILLÉR	kék
2	2	„	„	13	40	„	„
3	3	„	„	14	50	„	„
4	4	„	„	15	60	„	„
5	5	„	„	16	70	„	„
6	6	„	„	17	80	„	„
7	7	„	„	18	90	„	„
8	8	„	„	19	100	„	zöld
9	9	„	„	20	200	„	„
10	10	„	„	21	300	„	„
11	20	„	kék				

VIDÉKI VÁROSOK.

BAJA.

1919. „MUNICIPIALAN GRAD BAJA“. Városi címer. 34:50 mm. Fehér, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 11.

1 1 KRUNA sárga, kék.

Megjegyzés. Ez a bélyeg a szerb megszállás alatt volt forgalomban.

BÉKÉSCSABA.

1923. „VÁROSI ILLETÉKJEGY. BÉKÉSCSABA RENDEZETT TANÁCSU VÁROS 1918“. Városi címer diszitményes keretben, színes alnyomaton. 26:31 mm, fehér papiros. Vízjegy: L. Fogazat: 12.

1	5 K	sárga, ibolya
2	10 „	sárga, zöld
3	20 „	sárga, piros
4	30 „	sárga, keleti kék
5	50 „	zöld, sárgásbarna
6	100 „	sárga, olivzöld
7	200 „	zöld, sötétpiros
8	500 „	zöld, kékeszöld
9	1000 „	zöld, ibolya.

Megjegyzés. Ezek a bélyegek a m. kir. állami nyomdában készültek, a sárga alnyomatuak január—márciusban, a zöld alnyomatuak októberben.

DEBRECEN.

1919. „DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS BÉLYEGE“. Subás juhász, stilizált virágos mezőn, kerettel. 26: 31 mm, fehér, vízjegy nélküli papiros, sima, szürke alnyomattal. Fogazat: 11.

1	3 KORONA	szürke, kék
2	6 „	szürke, piros
3	12 „	szürke, barna.

1920. Ugyanaz a rajz és kivitel, keret nélkül, sima, szürke alnyomattal.

4	4 KORONA	szürke, zöld.
---	----------	---------------

— Ugyanaz, mintázott, színes alnyomattal.

5	2 KORONA	kékeszürke, vörös
6	4 „	kékeszürke. zöld
7	6 „	szürke, rózsaszínű
8	10 „	szürke, ibolya.

— Városi címer, alnyomat nélkül, hiányos fogazattal.

9 3 KORONA kék.

— Ugyanaz a rajz, de mintázott, színes alnyomattal, az 5 és 50 koronás színes értékjelzéssel, papír, fogazás stb., mint 1919.

10 3 KORONA világossárga, kék

11 5 „ sárga, kék, vörös

12 50 „ kékeszürke, vörös, kék.

Megjegyzés. A bélyegek a debreceni városi házi nyomdában készültek.

EGER.

1920. „**EGER R. T. VÁROS BÉLYEGDIJA**“. Három réttű, pontozott, sárga alapú keret, a felső és alsó részben szöveg, a közepén vörös színben a városi címer a bélyeg értékének felülnyomatával. Az értékjelzés és szöveg színe sötétibolya. 27:42 mm, vízjegy nélküli színes vagy fehér papír. Kétoldalt fogazva: $11\frac{1}{2}$, az első kiadások vágott széllel is fordulnak elő.

I. kibocsátás, a városi címer sima alapon.

1 1 KORONA rózsaszínű papíron (3,000)

2 3 „ kék papíron (5000)

3 6 „ lazacszínű papíron (2000).

1920/22. II. kibocsátás, srafirozott alapú városi címer.

4 1 KORONA fehér papíron (72,000)

5 3 „ kék papíron (38,000)

6 5 „ világossárga papíron (9,000)

7 6 „ lazacszínű papíron (3000)

8 10 „ sötétvörös papíron (13,000)

9 20 „ fehér papíron (5000).

1922. Színváltozás, azonos rajz és kivitelben.

10 5 KORONA sötétvörös papíron (4000)

11 20 „ sötétkék papíron (5000).

1923. Új érték, azonos rajz és kivitel.

12 100 KORONA fehér papíron (5000).

Megjegyzés. A bélyegeket az egri érseki nyomda készítette, amely újabb időben a városok egy részét látja el bélyegekkel. Az ebben a nyomdában készült összes bélyegek azonos rajzuak, csak a címer változik városonként. 1920-tól kezdve még a nyomáshoz használt színek is végig minden városnál és minden értéknél azonosak.

A 3 koronás bélyegek készletét az illetékek felemelése alkalmából 30 koronásul használták fel olyképp, hogy az értékjelzésben a 3 után ténnyel nagy 0-t irtak.

ESZTERGOM.

19... (?) „ESZTERGOM SZ. KIR. VÁROS 1708, 1902. VÁROSI ÉRTÉKJEGYE“. Városi címer, 33 : 45 mm, fehér, vízjegy nélküli krétapapiros. Fogazat: 11¹/₂.

1 2 KORONA vörös.

FIUME.

1914. „BOLLO MUNICIPALE DELLA LIBERA CITTA DI FIUME E SUO DISTRETTO“. A szövegtől jobbra városi címer. 42 : 24 mm, fehér, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂.

1 COR. 1. zöld.

GYÖR.

1910. „SZABAD KIRÁLYI GYÖR VÁROS PECSÉTJE. VÁROSI DIJ“ Diszitményes rajz, középen kör a városi címerrel. 31 : 42 mm, vízjegy nélküli hártypapiros. Fogazat 12¹/₂. (Magy. kir. állami nyomda.)

- 1 NEGYVEN FILLÉR zöld, barna
- 2 EGY KORONA vörös, kék
- 3 KÉT KORONA vörös, kék
- 4 NÉGY KORONA zöld, kék.

1915. Ugyanazok, vízjegy L.

- 5 NEGYVEN FILLÉR zöld, barna
- 6 EGY KORONA vörös, kék.

KARÁNSEBES.

19... „KARÁNSEBES R. T. VÁROS KÖZÖNSÉGE. KI-ÁLLÍTÁSI DIJ.“ Városi cimere, dombornyomat. 29 : 40 mm ; fehér vízjegynélküli papiros ;

- 1 1 KORONA vörös, fehér papíron
- 2 1 „ sötétzöld, világoszöld papíron
- 3 1 „ kék, fehér papíron
- 4 1 „ ibolya, fehér papíron.

KAPOSVÁR.

1920. „Kaposvár r. t. város BÉLYEGDIJA“. Az egri bélyegekkel azonos kivitelben.

1	1	KORONA	kék papíron (1000)
2	5	„	narancs színű papíron 20,000)
3	10	„	fehér papíron (3000).
1923. 4	20	„	(2000)*
5	30	„	kék papíron (2000)
6	50	„	(1000)
7	200	„	fehér papíron (10,000)
8	1000	„	piros papíron (5000)
9	2000	„	sárga papíron (2000).

Megjegyzés: A 20 és 50 koronás papírjának színe előttünk ismeretlen.

KASSA.

1913. „KASSA SZ. K. VÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGA“. Városi címer körben sugarakkal övezve, a két alsó sarokban szőlőfürtök. 27 : 36 mm, fehér vízjegynélküli papiros. Fogazat: 12.

1	1	KORONA	csukaszürke, vörös (16525)
2	1	K 20 f	sárgásbarna, vörös (2925)
3	2	KORONA	ibolya, vörös. (10,400).

A kassai dóm, városi címer. 30 : 40 mm, fehér vízjegynélküli papiros. Fogazat: 12.

4	5	KORONA	sárgásbarna, fekete, feketezöld (2775)
5	9	„	szürkés-kék, fekete, feketésbarna (2650)
6	12	„	szürkés-kék, fekete, feketés-kék (2725).

Megjegyzés. Ezek a bélyegek a székesfővárosi házinyomdában készültek

KOLOZSVÁR.

19... Vigalmiadó-bélyegek: „KOLOZSVÁR SZ. KIR. VÁROS“. Városi címer, lent színházi, illetve zenei jelvények. 17¹/₂ : 22 mm, fehér vízjegynélküli papiros. Fogazat: 11.

1	2	FILLÉR	oroszzöld
2	5	„	barna
3	10	„	sárga
4	25	„	vörös
5	50	„	kék
6	1	KORONA	ibolya.

19... Illetékbélyegek. Mátyás király szobra.

1	25	FILLÉR
2	50	„

Megjegyzés. Ez utóbbi két bélyeget a Mayr-féle katalógus alapján közöljük, eddig azonban nem láttuk.

MISKOLC.**Anyakönyvi díjbélyegek.**

19 . . . „ANYAKÖNYVI DIJ“ a város neve nélkül! Keretrajz, a középén a városi kis címerrel. 26 : 37 mm, fehér vízjegynélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂.

1	1	KORONA	vörös, fekete
2	2	"	vörös, fekete
3	4	"	vörös, fekete

Megjegyzés. Ez a kiadás a székesfővárosi házinyomdában készült a székesfőváros hasonló bélyegeivel azonos kivitelben és azonos kerettel.

1920. Keretrajz, a középén a város nagy cimere Szt István képével. 28 : 42 mm; fehér vízjegynélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂.

4	10	KORONA	halványpiros, fekete
5	20	"	halványpiros, fekete.

Városi illetékbélyegek.

1921 „MISKOLCZ thjf. város“. Azonos rajz, mint a 4—5. számú anyakönyvi díjbélyeg. 28 : 42, színes vízjegynélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂.

1	5	KORONA	ibolya, fekete, vörös papíron
2	6	"	ibolya, fekete, rózsaszínű papíron
3	10	"	ibolya, fekete, narancssárga papíron (járatokra)
4	20	"	ibolya, fekete, sárga papíron (járatokra).

Megjegyzés: A bélyegeknél járatokra való használatát a belügyminiszter 1922-ben beszüntette.

Lakáshivatali bélyegek.

1921. június „Miskolcz thjf. város lakáshivatala“. Az előbbiekkal azonos rajz. 28 : 42 mm, színes, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂.

1	20	KORONA	ibolya, fekete, vörös papíron
2	50	"	zöld " sárga papíron
3	100	"	" " halvány rózsaszínű papíron.

Inségbélyegek.

1922. szeptember „Miskolcz thjf. város inségbélyege“. Női alak, fiút gondozva. 24 : 45 mm, színes, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂.

1	15	K	vörös, fekete, narancssárga papíron
2	50	"	" " sötétszürke papíron
3	100	"	" " husszínű papíron.

PÁPA.

19... „PÁPA R. T. VÁROS KÖZÖNSÉGE“. Városi címer diszitményes keretben (1, 10, 20 K), városi címer a magyar szent koronával (2 K), ülő Hungária s a magyar és a városi címerrel (5 K), 27 : 33¹/₂, illetve (5 K) 33 : 27 mm, fehér, vízjegy nélküli papíros. Fogazat: 11¹/₂.

1	1	KORONA	ibolya
2	2	„	zöld
3	5	„	vörös
4	10	„	narancssárga
5	20	„	narancssárga.

PÉCS.

1908. „SIGILL. LIBER ET REG. CIVITATIS QUINQUE ECCLESIIEN. VÁROSI ILLETÉK 1908“. Városi címer diszes keretben. 31 : 49 mm, fehér, hártyszerű papíros. Fogazat: 11¹/₂. (M. kir. állami nyomda.)

1 EGY KORONA barna, kék.

RÓZSAHEGY.

1913. „LIPTÓ VÁRMEGYE, RÓZSAHEGY R. T. VÁROS, 1908. VÁROSI ILLETÉK 1913“. Városi címer diszes keretben. 30 : 42 mm, fehér, hártyszerű papíros. Fogazat: 11¹/₂. (M. kir. állami nyomda.)

1 EGY KORONA kékesfekete, vörös.

SARKAD.

1922. SARKAD, BIHARMEGYE, KÖZSÉGI BÉLYEG CSONKA MAGYARORSZÁG NEM ORSZÁG“. Városi címer diszitményekkel, fekete értékjelzéssel. 26 : 31 mm, fehér, vízjegy nélküli papíros. Fogazat: 11¹/₂.

1	10	KORONA	zöld
2	20	„	sárga
3	100	„	vörös
4	500	„	kék.

SÁTORALJAUJHELY.

1904. „SÁTORALJAUJHELY REND. TANÁCSU VÁROS“. Pecséttrajz, alul tábla, értékjelzéssel. 33 : 55 mm, fehér, vízjegy nélküli papíros. Fogazat: 11.

1 2 KORONA barna (bizonyítványokra).

1920. Új értékek, azonos rajz és kivitel.

2 10 kor. kék (anyakönyvi kivonatokra)

3 20 „ vörös (bizonyítványokra).

1923. Ugyanaz, krétapapíron, három oldalt fogazva.

4 10 kor. sötétkék (anyakönyvi kivonatokra)

5 20 „ rózsaszínű (bizonyítványokra).

Megjegyzés. Utóbbi bélyeget csak 1000 koronás bélyegül használták, az értékjelzés fekete krétairónnal lett helyesbítve.

SELMEC ÉS BÉLABÁNYA.

1914. VÁROSI ILLETÉK SELMECZ ÉS BÉLABÁNYA SZ. KIR. VÁROS BÁNYAVÁROS TÖRVÉNYHATÓSÁGA, 1914.“ A városi címer diszitményes keretben. 32 : 40 mm, fehér papiros. Vizjegy: L. Fogazat: 11¹/₂. (M. kir. állami nyomda.)

1 1 KORONA vörös, kék

2 2 „ ibolya, zöld.

SOPRON.

1914. „SOPRON SZAB. KIR. TÖRVÉNYHATÓSÁGI JOGGAL FELRUHÁZOTT VÁROS KÖZÖNSÉGE.“ A városi címer diszitményes keretben. 24 : 34 mm, hártyszerű papiros. Fogazat: 11¹/₂.

1 50 FILLÉR fekete, vörös (anyakönyvi díjakra)

2 1 KORONA fekete, zöld (bizonyítványokra)

3 2 „ fekete, narancssárga (zenedíjakra).

Megjegyzés. Ezeket a bélyegeket 1920 óta 5, illetve 10 koronás értékekül használták fel olyképp, hogy az új értékjelzést téntával'írták a bélyegre és pedig részben a címerbe, részben a bélyeg felső szövegrészébe.

SZATMÁRNÉMETI.

1913. Szatmár városi bélyeg.

1 1 K

2 2 „

A m. kir. állami nyomda feljegyzései alapján jelentjük ezeket a bélyegeket, közelebbit azonban nem tudunk róluk.

1916. „SZATMÁRNÉMETI SZABAD KIRÁLYI VÁROS CIMERE, VÁROSI BÉLYEG 1916.“ Városi címer diszitményes rajzban. 31 : 41 mm, fehér papir, vizjegy L. Fogazat: 11¹/₂. (M. kir. állami nyomda.)

3 2 KORONÁS kék, vörös.

SZEGED.**Anyakönyv kivonati díj-bélyegek.**

1909. „Szeged sz. k. város Anyakönyv kivonati díj“. Azonos rajz, kivitel stb., mint az egri városi bélyegeké.

1	1	KORONA	fehér papíron (10,000 és 10,000)
2	2	„	sárga papíron (5000 és 7500)
3	4	„	kék papíron (1000 és 3500)
1918.	4	1	„ rózsaszínű papíron (23,500).

Megjegyzés: Az 1—3 számú bélyegekből az első kiadás 1909-ben, a második kiadás 1913-ban, illetve a 2 és 4 koronásoknál 1919-ben készült, — lehetséges, hogy a két kiadás kivitelben vagy papírszínben egymástól eltér.

1920. Azonos kivitelben, rajz és nyomás színe azonos az egri bélyegkével. Fogazatuk rossz.

5	10	KORONA	sárga papíron (40,000)
6	20	„	kék papíron (2000)
7	40	„	fehér papíron (1000).

Illetékbélyegek.

1919. „SZEGED VÁROS 1919“. Az értékjelző szám koszorúval stb.-vel övezve; színes alnyomaton. 24:33 mm, fehér, vízjegy nélküli papíros. Fogazat: $11\frac{1}{2}$.

1	50	FILLÉR	szürke, barna
2	1	KORONA	világosbarna, barnásfekete
3	2	„	világoskék, fekete
4	4	„	világoszöld, fekete
5	5	„	világoszöld, vörös
6	10	„	világosibolya, feketés ibolya.

— Ugyanaz a rajz és kivitel, színváltozás.

7	1	KORONA	világosbarna, sötétbarna
8	4	„	világoszöld, sötétzöld
9	10	„	világosibolya, ibolya.

1923. Felülnyomásos értékek,

10	50	KORONA	az 50 filléresen, a fillér szó sötétkéken felülnyomva
11	100	„	az 1 koronáson, (7) felülnyomott értéksszámmal
12	500	„	a 4 „ (8) „ „

SZÉKESFEHÉRVÁR.

1916. „VÁROSI ILLETÉK 1916“. (Városnév nélkül.) Városi címer mintázott alapon. Fehér, vízjegy nélküli papiros. Két oldalt fogazva: $11\frac{1}{2}$.

1	1	KORONA	világoskék, vörös (33 : 46 mm)
2	5	"	világoskék, barnavörös (29 : 43 mm).

SZOLNOK.

1920. „Szolnok r. t. város BÉLYEGDIJA“. Az egri bélyegekkel azonos keretrajzzal és kivitelben.

	1	5	KORONA	fehér papíron (marhalevelekre) (11000)
	2	10	"	narancssárga papíron (családi bizonyítványokra) (4000)
1922.	3	20	"	fehér papíron (illetőségi, 1923-tól családi bizonyítványokra) (20000)
	4	50	"	narancssárga papíron (illetőségi bizonyítványokra) (10000)
	5	100	"	fehér papíron (5000)
1923.	6	200	"	" "
	7	1000	"	" "
	8	2000	"	" "

Megjegyzés. Az 5 koronás bélyegnél két válfajt lehet megkülönböztetni, az elsőnél a felső sor vastagabb betűkkel van szedve (mint a 10 koronásoknál), a másodiknál vékonyabb betűkkel, azonfelül a bélyegdíjban az É betű kisebb a többiekénél (mint a 20 stb. koronásoknál).

A 6—8. számú bélyeket a 3, illetve 5. számú bélyegekből készítették olyképp, hogy az értékjelzéshez egy, esetleg két valamivel nagyobb 0-át nyomtak hozzá.

SZOMBATHELY.

1910. „SZOMBATHELY R. T. VÁROS BIZONYÍTVÁNY-KIÁLLÍTÁSI DIJ“. Címer kétszinű nyomásban. 26 : 32 mm, fehér, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: $11\frac{1}{2}$.

- 1 EGY KORONA kék, piros.

1921. Ugyanaz a rajz és kivitel, de egyszínű nyomásban.

- 2 5 KORONA kék.

UJPEST.

1913. „VÁROSI ILLETÉKJÉGY: PEST-PILIS-SOLT-KISKUN VÁRMEGYE. UJPEST R. T. VÁROS 1907“. Városi címer diszitményes rajzban, kétszínű nyomás, első szín az alnyomat és címer, a második a keretrajz színe. 32 : 40 mm, fehér, hártyszerű papiros. Fogazat: 11¹/₂. (M. kir. állami nyomda.)

1	20	FILLÉR	zöld, barna
2	25	„	vörös, kék
3	50	„	zöld, ibolya
4	1	KORONA	narancs, zöld
5	2	„	vörös, barna
6	3	„	ibolya, barna
7	4	„	narancs, vörösesibolya.

1920. Ugyanazok, új értékjelzéssel, kerek gummibélyegzővel ibolyaszínben felülnyomva. A 20 mm átmérőjű bélyegző szövege: „UJPEST R.-T. VÁROS... KORONA“.

8	5	KORONA, a	4 koronáson
9	10	„	a 20 filléresen
10	20	„	a 3 koronáson
11	20	„	a 25 filléresen.

1923. Újabb felülnyomásos bélyegek. A gummibélyegző 31 mm átmérőjű, a keret két vonalból áll, értékjelzés rövidítve, a 10 koronásnál K, a többiekénél KOR.

12	10	K	a 4	koronáson	18	1000	KOR	az 1	koronáson
13	100	KOR	a 2	„	19	2000	„	a 4	„
14	200	„	a 4	„	20	3000	„	a 4	„
15	300	„	a 3	„	21	5000	„	az 1	„
16	500	„	a 4	„	22	10,000	„	az 1	„
17	1000	„	a 4	„					

VÁC.

1923. „Vác r.-t. város BÉLYEGDIJA“. Azonos rajz és kivitel, mint az egri bélyegeknél.

1	100	KORONA	rózsaszínű papíron (2500)
2	500	„	fehérszínű papíron (2500)
3	1000	„	sárga papíron (2500)
4	3000	„	piros papíron (2500).

VESZPRÉM.

1923. „VESZPRÉM R.-T. VÁROS“. Keretrajz, középén városi címerrel. 43:27 mm, fehér, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂ (Sonnenfeld, Nagyvárad).

1. 1 KOR. barna, vörös
2. 2 „ kék, ibolya.

Megjegyzés. Az 1920. évben ezeket az értékeket 10, illetve 20 koronásakul használták fel, az új értéket téntával irták a bélyegre.

1921. „Veszprém r.-t. város BÉLYEGDIJA“. Azonos rajz és kivitel, mint az egri bélyegeknél.

	3	10 KORONA	sárgás papíron	(8000)
	4	20	„ fehér papíron	(6000)
1922.	5	40	„	(2000)
	6	50	„	(1000)
	7	100	„	(1000)
	8	200	„ rózsaszínű papíron	(51000)
1923.	9	500	„ sárga papíron	(50000)
	10	1000	„ fehér papíron	(50000)
	11	5000	„ piros papíron	(25000)
	12	10000	„ világoszöld papíron	(25000)

Megjegyzés: A 40, 50 és 100 koronás bélyegek papírjának a színe előttünk ismeretlen.

ZOMBOR.

1914. (?) „ZOMBOR SZ. KIR. VÁROS“. Városi címer, jobbra értékjelzéssel. 46:31 mm, fehér, vízjegy nélküli papiros. Fogazat: 11¹/₂. (Szénágy Béla, Budapest.)

- 1 1 fillér kék
- 2 3 „ kék
- 3 5 „ kék

Megjegyzés. Ezek a bélyegek a vigalmi adó lerovására szolgáltak.

IV. Vegyes bélyegjegyek.

1. A „Wagons-Lits“ társaság szállítási adóbélyegei.

A Wagons-Lits társaság a 80-as években — minthogy a magyar forgalomról külön könyveket nem vezettek — a Magyarországnak fizetendő szállítási adónak beszedésére külön frank-értékre szóló bélyegjegyeket használt. Ezek a bélyegjegyek természetesen nem tekinthetők állami bélyegjegyeknek, mert hisz ezeket a társaság saját maga hozta forgalomba azért, hogy ezek alapján a fizetendő összeget könnyebben megállapíthassa. Használatuk nem volt kötelező.

1880. Keretrajz, 21 : 24 mm nagyságban, a középén „Dazio“ felirattal és értékjelzéssel. Fehér papíros. Fogazat : 13.

- 1 0 f 05 ibolya
- 2 0 f 10 fekete.

1884. Ugyanaz a rajz, szöveg azonban : „Transportsteuer in Ungarn“. Fehér papíros. Fogazat : 13.

- 3 0 f 60 sárga
- 4 0 f 90 rózsaszín
- 5 1 f 50 zöld
- 6 1 f 90 vörös
- 7 2 f 30 zöld
- 8 2 f 90 vörös.

2. A Devizaközpont igénylési bélyege

1923. „Devizaközpont. Devizaigénylési űrlapbélyeg 1923“ Diszitményes rajz szöveggel, 39 : 25 mm. Vízjegynélküli papíros. Fogazat : 11¹/₂. (Kosmos, Budapest.)

- 1 (Értékjelzés nélkül, értéke 1000 K) zöld és világoszöld.
- 2 (Értékjelzés nélkül, 10,000 K) rózsaszín és vörös.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Előszó	3
Forrásmunkák	4
Bevezetés : 1. A bélyegjegyek célja és rövid története	5
2. A bélyegjegyek nevei	6
3. Papiros	7
4. Vizjegy	8
5. Rajz. Színek	17
6. Előállítás	18
7. A mű beosztása	18
8. Használt-használatlan	20
9. Az okmánybélyegek mosása	20
10. Értékelés	21
I. Az abszolút korszak alatt Magyarországon használt ausztriai bélyeg- jegyek	22
II. Magyar állami bélyegjegyek :	
1. Okmánybélyegek	23
2. Hirdetvénybélyegek	38
3. Naptárbélyegek	39
4. Hirlapbélyegek	40
5. Értékpapirforgalmiadó-bélyegek	42
6. Törvénykezési illeték-bélyegek	45
7. Lakásügyi bélyegek	47
8. Rendőri ellenőrzési díjjegyek	50
9. Vagyonszármazékosítási bélyeg	51
10. Általános forgalmiadó-bélyegek	52
III. Városi illetékbélyegek	54
IV. Vegyes bélyegjegyek :	
1. A „Wagon-Lits” társaság szállítási adóbélyegei	69
2. A Deviza-központ igénylési bélyege	69

Kölbig Ferenc (1875–1952) Temes vármegyében az akkor vasúti csomópontnak számító Vejte (Vojtek) községben született az állomásfőnök öt gyermekéből a másodikként. Nevét Kölbigről Vejteyre 1937-ben változtatta – a filatéliában pedig mindkét néven ismertté vált. Államjogi tanulmányainak befejezését követően Temesváron Temes vármegye szolgálatába állt, ahol az idők során a megye főszámvevője lett. 1910-ben rendelték Budapestre pénzügyminisztériumi szolgálatra. Az I. világháború után ő irányította az állami pénzkészítés reformját, majd Magyarország pénzügyi újjáépítésében végzett munkájáért magas kitüntetésben (két alkalommal kormányzói elismerésben) részesült. Szakmai tevékenysége mellett jelentős közéleti szerepet is vállalt, és egyik úttörője volt az osztráktól független magyar filatéliai élet megeremtésének. A levél- és okmánybélyeggyűjtés szervezésének területén egyaránt jelentős munkát végzett, Hollaender Györggyel közösen a nevéhez fűződik a több kiadást és kiegészítést megért, de eredetileg 1924-ben megjelent első magyar okmány- és illetékbélyeg-katalógus. A bélyegekről szóló munkáit a magyar filatelisták ma is forrásértékűnek tartják.

Dr. Hollaender György (1882–1961?) Budapesti ügyvéd, aki a maga korában páratlanul gazdag magyar pénzügyfilatéliai gyűjteményt épített fel. Nevéhez fűződnek az 1924 és 1938 közt megjelent legkorábbi magyar nyelvű okmánybélyeg-katalógusok, továbbá számos e területet népszerűsítő írás, az első magyar okmánybélyeg-kiadás alnyomat-változatainak felfedezése, valamint a magyar ajánlasi ragjegyek katalógizálási alapjainak lerakása is (Filatéliai Szemle, 1957 és 1959 között). Utóbbit végül többek között Hollaender György jegyzetei felhasználásával dr. Floderer István fejlesztette tovább a magyar ragjegyeknek a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége kiadásában 1981-ben megjelent első katalógusává.

A jelen filatéliatörténeti forráskiadvány keretében elektronikus könyvként adjuk közre Kölbig Ferenc és Hollaender György *A magyar okmánybélyeg* című, eredetileg 1924-ben megjelent úttörő pénzügyfilatéliai munkáját, hogy azt bárki tanulmányozhassa, elolvashassa, aki érdeklődik a téma és e sajátos gyűjtési terület iránt. Bár a mű eredményeit a filatéliai szakirodalom mára részben meghaladta, máig értékes és érdekes magyar (pénzügy)filatéliatörténeti forrásnak tekinthető. A jelen elektronikus forráskiadvány, amelyhez egy általános filatéliai bevezető esszé igyekszik kedvet csinálni olvasójának, ebben a szellemben tiszteleg a jeles filatelista szerzők és munkájuk előtt.